

Yıllık Rapor
2015

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

2015 Yılı Faaliyetleri

Para ve Kur Politikası

Kültür-Sanat

Kurumsal

Eğitim-Konferans

Diğer

20 Ocak 2015
PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %8,25'ten %7,75'e indirilirken, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,5 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %11,25 düzeyinde sabit tutuldu.

23 Ocak 2015
İhracat Reeskont Kredilerinin limiti artırılarak kapsamı genişletildi ve kredinin kullanımıyla ilgili bazı imkanlar getirildi.

28 Ocak 2015
Çekin yeterli karşılığının bulunmaması muhatap bankanın sorumlu olduğu tutarların belirlendiği 2015/1 sayılı TCMB Tebliği Resmi Gazete'de yayımlandı.

27 Ocak 2015
Enflasyon Raporu 2015-I bir basın toplantısı ile duyuruldu.

TCMB Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca hükümete açık mektup gönderildi.

2 Şubat 2015
Başkan Erdem Başçı Budapeşte'de "Fiyat İstikrarının Değeri Üzerine" konulu bir sunum yaptı.

7 Şubat 2015
"Causes and Effects of Oil Price Movements and Policy Implications" başlıklı uluslararası çalıştay İstanbul'da düzenlendi.

9 Şubat 2015
TCMB'nin daveti üzerine BIS ile ortaklaşa olarak G-20 Ülkeleri Merkez Bankaları Başkanları Toplantısı İstanbul'da düzenlendi.

Başkan Erdem Başçı İstanbul'da "Türkiye'de Fiyat İstikrarı ve Büyüme" konulu bir sunum yaptı.

13 Şubat 2015
Yabancı para zorunlu karşılık oranları değiştirildi ve ROK'lar yeniden düzenlendi.

24 Şubat 2015
PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,75'ten %7,5'e, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,5'ten %7,25'e, marjinal fonlama oranı %11,25'ten %10,75'e, geç likidite borç verme faiz oranı ise %12,75'ten %12,25'e indirildi.

27 Şubat 2015
Döviz satım ihalesi tutarının döviz piyasasındaki koşullara göre günlük olarak belirlenmeye başlanacağı ve gerekli görülen günlerde bir gün önceden ilan edilen asgari tutarın %50 fazlasına kadar artırılacağı duyuruldu.

ROK'lar yeniden düzenlendi.

10 Mart 2015
Bankaların TCMB'den alabilecekleri bir hafta vadeli döviz depolarının faiz oranları ABD doları için %7,5'ten %4,5'e, euro için %6,5'ten %2,5'e indirildi.

13 Mart 2015
Yabancı para zorunlu karşılık oranları değiştirildi.

17 Mart 2015
PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

18 Mart - 28 Nisan 2015
Çanakkale Zaferi'nin ve Çanakkale Kara Savaşları'nın 100. yıl dönümü nedeniyle, TCMB Sanat Koleksiyonu'ndan seçilen eserlerin yer aldığı "Kırmızıdan Maviye Çağdaş Türk Resim Sanatı" sergisi Çanakkale'de düzenlendi.

6 Nisan 2015
Başkan Erdem Başçı Türkiye Bankalar Birliğinde bir sunum yaptı.

9 Nisan 2015
83. Hesap Dönemi Olağan Genel Kurul Toplantısı yapıldı.

10 Nisan 2015
Döviz satım ihalesi tutarının gerekli görülen günlerde bir gün önceden ilan edilen asgari tutarın 30 milyon ABD doları fazlasına kadar artırılacağı duyuruldu.

18 Nisan 2015
Başkan Erdem Başçı Washington DC'de "Ekonomik Görünüm ve Para Politikası" konulu bir sunum yaptı.

22 Nisan 2015
PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

24 Nisan 2015
Bankaların TCMB'den alabilecekleri bir hafta vadeli döviz depo faiz oranları ABD doları için %4,5'ten %4'e, euro için %2,5'ten %2'ye indirildi.

27 Nisan 2015
Başkan Erdem Başçı Bakanlar Kuruluna bir sunum yaptı.

30 Nisan 2015
Enflasyon Raporu 2015-II bir basın toplantısı ile duyuruldu.

Enflasyon Raporu basın toplantıları TCMB Genel Ağ sitesinde canlı olarak yayınlanmaya başladı.

5 Mayıs 2015
TCMB nezdinde ABD doları cinsinden tutulan zorunlu karşılıklara, rezerv opsiyonlarına ve serbest hesaplara faiz ödenmeye başlandı.

8 Mayıs 2015
Türk lirası olarak tutulan zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı artırıldı.

14 Mayıs-31 Temmuz 2015
TCMB Sanat Koleksiyonu'ndan "Çağdaş Türk Resim Sanatında İmgelem, Mekan ve Zaman" sergisi Azeri sanatseverlerle Bakü'de buluştu.

20 Mayıs 2015
PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

28-31 Mayıs 2015
"Monetary Policy in Emerging Economies" başlıklı uluslararası çalıştay İzmir'de düzenlendi.

29 Mayıs 2015
Finansal İstikrar Raporu'nun 2015 yılı I. sayısı yayımlandı.

30 Mayıs 2015
Türkiye'de kurulmuş bankaların yurt dışı şubelerinin zorunlu karşılığa tabi yükümlülüklerinin kapsamı genişletildi.

5 Haziran 2015
Firma bazında reeskont kredi limitlerinin kullanımına ilişkin düzenlemeler yapıldı.

9 Haziran 2015
Bankaların TCMB'den alabilecekleri bir hafta vadeli döviz depo faiz oranları ABD doları için %4'ten %3,5'e, euro için %2'den %1,5'e indirildi.

14 Haziran 2015

"International Monetary and Financial System: short-term challenges, long-term solutions" başlıklı uluslararası çalıştay Bodrum'da düzenlendi.

19 Haziran 2015

Takasbank ve MKK'ya menkul kıymet mutabakat sistemi işleticisi, BKM, BTOM ve GÖSAŞ'a ise ödeme sistemi işleticisi olarak faaliyet izni verilmesine ilişkin TCMB kararları Resmî Gazete'de yayımlandı.

23 Haziran 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

23 Temmuz 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

24 Temmuz 2015

Bir hafta vadeli döviz depo faiz oranı ABD doları için %3,5'ten %3'e indirildi. Gerekli görülmesi halinde ABD doları ve euro için söz konusu oranların ayrı bir basın duyurusuna gerek kalmaksızın iş günlerinde sabah saat 9:30'da her iki yönde değiştirilebileceği ve ilan edildiği gün için geçerli olacağı duyuruldu.

30 Temmuz 2015

Enflasyon Raporu 2015-III bir basın toplantısı ile duyuruldu.

18 Ağustos 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

"Küresel Para Politikalarının Normalleşme Sürecinde Yol Haritası" duyuruldu.

19 Ağustos 2015

Döviz satım ihalesi tutarının gerekli görülen günlerde bir gün önceden ilan edilen asgari tutarın 70 milyon ABD doları fazlasına kadar artırılacağı duyuruldu.

29 Ağustos 2015

Yabancı para zorunlu karşılık oranları değiştirildi.

31 Ağustos-1 Eylül 2015

"G-20 Global Islamic Finance Conference: Benefits and Opportunities" başlıklı uluslararası konferans İstanbul'da düzenlendi.

1 Eylül 2015

Bankaların TCMB nezdindeki döviz ve efektif piyasalarında işlem yapma limitleri, yaklaşık %130 oranında artırılarak 50 milyar ABD dolarına yükseltildi.

Türk lirası olarak tutulan zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı artırıldı.

22 Eylül 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

23 Eylül 2015

"Küresel Para Politikalarının Normalleşme Sürecinde Yol Haritası" metni kapsamında, piyasa yapıcısı bankalara repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkânı faiz oranı ilanına son verildi.

TCMB tarafından düzenlenen "2015 Yılı Araştırma Ödülleri" sahiplerini buldu.

28 Eylül 2015

"Küresel Para Politikalarının Normalleşme Sürecinde Yol Haritası" metni kapsamında, teminata kabul edilen kıymetlere ilişkin esaslar sadeleştirildi.

29 Eylül 2015

Başkan Erdem Başçı Türkiye Bankalar Birliğinde bir sunum yaptı.

30 Eylül 2015

Başkan Erdem Başçı Budapeşte'de "Dengeli Büyümenin Yakıtı Olarak İhtiyat" konulu bir sunum yaptı.

1 Ekim 2015

Türk lirası olarak tutulan zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı artırıldı.

9 Ekim 2015

Başkan Erdem Başçı Lima'da "Türkiye'de Dengeli Büyüme Görünümü" konulu bir sunum yaptı.

21 Ekim 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

28 Ekim 2015

Enflasyon Raporu 2015-IV bir basın toplantısı ile duyuruldu.

5 Kasım 2015

Başkan Erdem Başçı Ankara'da "Türkiye'de Dengeli Büyüme Görünümü" konulu bir sunum yaptı.

15-16 Kasım 2015

G-20 Antalya Zirvesi kültür etkinlikleri kapsamında, TCMB Sanat Koleksiyonu'ndan "Geçmişten Gelen Estetik: Hat-Ebru-Sedefkârlık" sergisi Antalya'da düzenlendi.

16 Kasım 2015

Çin Halk Cumhuriyeti Merkez Bankası ile olan Para Takası (Swap) Anlaşması yenilendi.

18 Kasım 2015

MKK'nın sunucuları üzerinde Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.'nin sahip olduğu bilgi sistemlerinin barındırılması faaliyetinin onaylanmasına ilişkin TCMB Kararı Resmî Gazete'de yayımlandı.

24 Kasım 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

30 Kasım 2015

Finansal İstikrar Raporu'nun 2015 yılı II. sayısı yayımlandı.

1 Aralık 2015

Türk lirası olarak tutulan zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı artırıldı.

9 Aralık 2015

"2016 Yılında Para ve Kur Politikası" bir basın toplantısı ile duyuruldu.

22 Aralık 2015

PPK toplantısı yapıldı. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı %7,5 düzeyinde, TCMB gecelik borçlanma faiz oranı %7,25 düzeyinde, marjinal fonlama oranı %10,75 düzeyinde sabit tutuldu.

25 Aralık 2015

Finansal Hesaplar Tabloları ve Raporu ilk kez tüm ekonomik sektörlerin stok ve akım hesapları, konsolide ve konsolide olmayan ayrımında ve çeyrek dönemler itibarıyla yayımlanmaya başladı.

26 Aralık 2015

ROM'un otomatik dengeleyici özelliğinin güçlendirilmesi kapsamında bazı düzenlemeler yapıldı.

31 Aralık 2015

ROM kapsamında tutulacak dövizlerin hesaplanmasına ilişkin düzenleme yapıldı.

1 Ocak 2006 tarihinde dolaşımdan kaldırılan E-7 Emisyon Grubu 250.000, 500.000, 1.000.000, 5.000.000, 10.000.000 ve 20.000.000 TL'lik banknotların 10 yıllık zamanaşımı süresi 31 Aralık 2015 tarihi mesai saati sonu itibarıyla sona erdiğinden 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren bu banknotlar değerlerini yitirdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi

Ticaret Sicil Numarası: 269

11 Nisan 2016 Tarihli

HİSSEDARLAR GENEL KURULUNA

Sunulan

SEKSEN DÖRDÜNCÜ HESAP YILI HAKKINDA

BANKA MECLİSİNCE HAZIRLANAN

FAALİYET RAPORU

ANKARA

2016

Yıllık Rapor 2015

Adres

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

İdare Merkezi

Anafartalar Mahallesi

İstiklal Caddesi No: 10

06050 Ulus Altındağ /Ankara

Telefon: (90 312) 507 50 00

Faks: (90 312) 507 56 40

E-posta: iletisimbilgi@tcmb.gov.tr

Genel Ağ: <http://www.tcmb.gov.tr>

ISSN: 1300-4573

ISBN (basılı): 978-605-4911-39-4

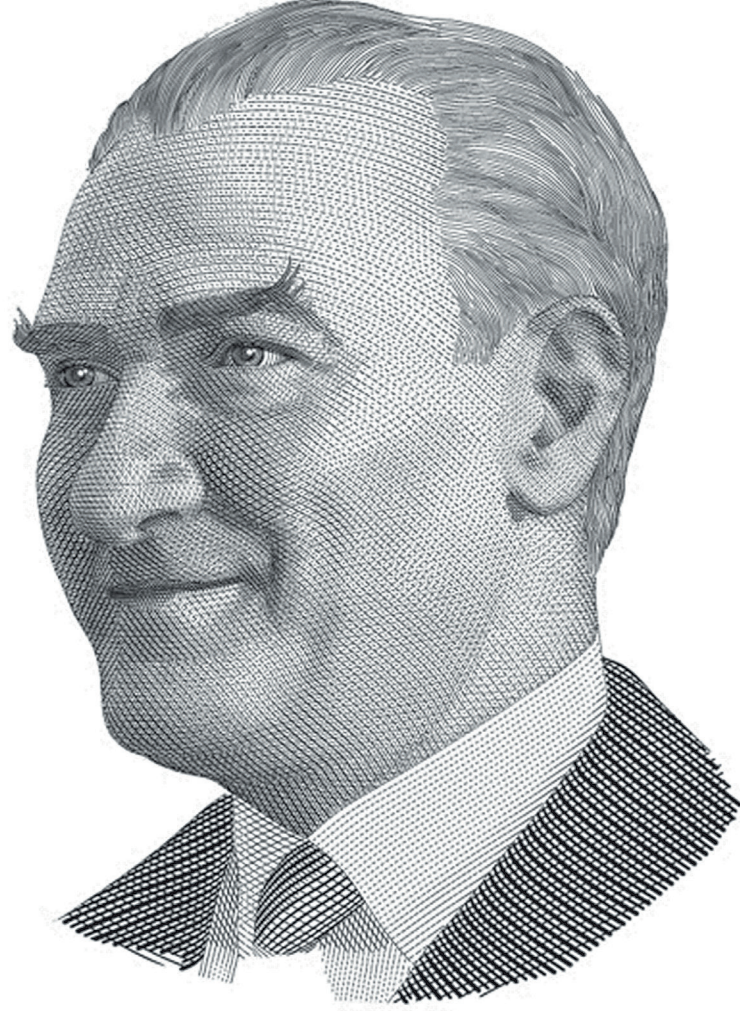
ISBN (elektronik ortam): 978-605-4911-40-0

Basım Yeri: Prestij Grafik Reklamcılık

Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şirketi

Gündem

1. Açılış ve toplantı başkanlığının oluşturulması.
2. Toplantı tutanağının imzalanması hususunda toplantı başkanlığına yetki verilmesi.
3. Banka Meclisi ve Denetleme Kurulunun 2015 hesap yılına ait raporlarının ve kâr dağıtımı ile ilgili teklifin okunması ve görüşülmesi.
4. 2015 yılına ait bilanço, kâr ve zarar hesabı ile kâr dağıtımına ilişkin teklifin onaylanması.
5. Banka Meclisi üyelerinin ve Denetleme Kurulunun ibraları.
6. Banka Meclisinin 30 Nisan 2016 tarihi bitiminde boşalacak iki üyeliği için seçim yapılması.
7. 1211 sayılı Bankamız Kanunu'nun 23. maddesi çerçevesinde, Denetleme Kurulunun 30 Nisan 2016 tarihi bitiminde boşalacak bir üyeliği için seçim yapılması.

Portre, E-9 Emisyon Grubu

1. Tertip 20 TL ve 50 TL kupürlerindeki ön yüz tasarımlarından alınmıştır.

İçindekiler

ÖNSÖZ	8
1. BÖLÜM	
GENEL BİLGİLER	10
1.1. Yönetim Birimleri	12
1.2. TCMB 2014-2018 Stratejik Planı	24
1.3. Kadro ve Personel Durumu	25
2. BÖLÜM	
FAALİYETLER ve ÖNEMLİ GELİŞMELER	26
2.1. Fiyat İstikrarı, Finansal İstikrar ve Para Politikası	27
2.2. Para Politikasının Operasyonel Çerçevesi	37
2.3. Finansal İstikrar Gelişmeleri	44
2.4. Finansal Altyapı	46
2.5. Emisyon İşlemleri	49
2.6. Döviz Rezerv ve Risk Yönetimi	51
2.7. Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmaları	53
2.8. İletişim Politikası ve Faaliyetler	54
2.9. Uluslararası İş Birliği ve Organizasyonlar	56
2.10. Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları	58
2.11. Eğitim Faaliyetleri	60
2.12. Kültür, Sanat ve Spor Faaliyetleri	64
2.13. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri, Bağış ve Yardımlar	65
3. BÖLÜM	
FİNANSAL TABLOLAR	67
3.1. 31.12.2015 Tarihli Bilanço	68
3.2. 31.12.2015 ve 31.12.2014 Tarihli Bilançolar	70
3.3. 2015 ve 2014 Hesap Dönemlerine Ait Kâr/Zarar Tabloları	72
3.4. Açıklamalar	73
3.5. Harcamalara İlişkin Açıklamalar	89
3.6. TCMB'de Denetim ve Denetim Raporları	90

Grafikler

Grafik 1. 2006-2015 Yılları Arasında Personel Sayısı	25
Grafik 2. Personelin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	25
Grafik 3. Personelin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	25
Grafik 4. TCMB Faizleri ve BIST Bankalararası Gecelik Repo Faizleri	28
Grafik 5. TCMB Fonlaması	28
Grafik 6. Getiri Eğrisi	28
Grafik 7. Piyasa Faiz Oranları	29
Grafik 8. Kredi Temerrüt Takası (CDS) Değişimleri	29
Grafik 9. Türkiye'deki Portföy Hareketleri	29
Grafik 10. Opsiyonların İma Ettiği Kur Oynaklığı	30
Grafik 11. Vade Gruplarına Göre Yabancı Para Zorunlu Karşılık Oranları	31
Grafik 12. Mevduat Dışı Yabancı Para Yükümlülüklerinin Vade Dağılımı	31
Grafik 13. Kredilerin Yıllık Büyüme Hızları	32
Grafik 14. Enflasyon ve Hedefler	33
Grafik 15. Enflasyon Beklentileri	33
Grafik 16. GSYİH ve NYİT	34
Grafik 17. İhracat ve İthalat Miktar Endeksleri	34
Grafik 18. Cari İşlemler Dengesi	35
Grafik 19. Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi	35
Grafik 20. İşsizlik Oranları	36
Grafik 21. Tarım Dışı İşgücü ve İstihdamının 15+ Nüfusa Oranı	36
Grafik 22. Türk Lirası Zorunlu Karşılık Oranları	40
Grafik 23. Yabancı Para Zorunlu Karşılık Oranları	40
Grafik 24. Döviz Tesis İmkânına İlişkin ROK'lar	41
Grafik 25. Altın Tesis İmkânına İlişkin ROK'lar	41
Grafik 26. Kaldıraç Oranların Dağılımı	42
Grafik 27. Finansal İstikrarın Makro Gösterimi	45
Grafik 28. TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Ödeme Tutarı	47
Grafik 29. TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Mesaj Adedi	47
Grafik 30. Bankalararası Takas Odalarında Hesaplaşmaya Tabi Tutulan Çekler	48
Grafik 31. Emisyon Hacmi ve Dolaşımdaki Banknot Sayısı	49
Grafik 32. Kupür Bazında Dolaşımdaki Banknotlar	49
Grafik 33. Yıllık Ortalama Emisyon Hacminin GSYİH'ye Oranı	50
Grafik 34. Merkez Bankası Döviz ve Altın Rezervleri	51
Grafik 35. Banka Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri	60
Grafik 36. Banka Personeli Dışındaki Katılımcılara Yönelik Eğitim Faaliyetleri	60
Grafik 37. İMB Uluslararası Eğitim Faaliyetlerine Katılımın Dağılımı	61
Grafik 38. İMB Uluslararası Eğitim Faaliyetlerine Diğer Ülkelerden Katılımın Bölgesel Dağılımı	61
Grafik 39. Banka Dışı Kısa Süreli Eğitim Programları	63
Grafik 40. Lisansüstü Eğitime Devam Eden Banka Personeli	63

Tablolar

Tablo 1. 31.12.2015 Tarihinde Tedavülde Bulunan Banknotlar	49
Tablo 2. Tarama ve Müzakere Sürecinde TCMB'nin Katılım Sağladığı Fasıllarda Son Durum	53
Tablo 3. Altın	78
Tablo 4. Yabancı Para Banknotlar	78
Tablo 5. Yurt Dışı Bankalar (Aktif)	79
Tablo 6. Yurt Dışı Bankalar (Pasif)	79
Tablo 7. IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler	79
Tablo 8. Menkul Kıymetler	80
Tablo 9. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/Borçlar	80
Tablo 10. Krediler ve Takipteki Alacaklar	81
Tablo 11. İştirakler	82
Tablo 12. İştirakler Hareket Tablosu	82
Tablo 13. Duran Varlık Hareket Tablosu	82
Tablo 14. Diğer Aktifler	83
Tablo 15. Tedavüldeki Banknotlar	83
Tablo 16. Mevduat	83
Tablo 17. Ödenecek Vergiler	84
Tablo 18. Geçici Farklar ve Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü	84
Tablo 19. Ertelenmiş Vergi Varlığı Hareketi	84
Tablo 20. Karşılıklar	85
Tablo 21. Emekli İkramesi ve Kıdem Tazminatı Yükümlülüğü Hareketi	85
Tablo 22. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	85
Tablo 23. Hissedar Bilgileri	86
Tablo 24. Değerleme	86
Tablo 25. Diğer Pasifler	86
Tablo 26. Kâr/Zarar Tablosu	87
Tablo 27. Kâr Dağıtımı (1211 sayılı Kanun md. 60)	88
Tablo 28. Harcama Dağılımı (2003 Fiyatlarıyla)	89

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AMB	Avrupa Merkez Bankası
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BES	Bilgi Edinme Sistemi
BİMER	Başbakanlık İletişim Merkezi
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası
BİST	Borsa İstanbul
BKM	Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.
BoE	İngiltere Merkez Bankası
BTOM	Bankalararası Takas Odaları Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senedi
DRYYK	Döviz Risk Yönetimi ve Yatırım Komitesi
EFT	Elektronik Fon Transferi
Fed	ABD Merkez Bankası
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülke
GÖSAŞ	Garanti Ödeme Sistemleri A.Ş.
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
GUD	Gerçeğe Uygun Değer
Hazine	T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
HO	Hareketli Ortalama
IBAN	Uluslararası Banka Hesap Numarası
IILM	Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kuruluşu
IMF	Uluslararası Para Fonu
İMB	İstanbul Merkez Bankacılığı Araştırma ve Eğitim Merkezi
MKK	Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.
NYİT	Nihai Yurt İçi Talep
PPK	Para Politikası Kurulu
ROK	Rezerv Opsiyonu Katsayısı
ROM	Rezerv Opsiyonu Mekanizması
SWIFT	Dünya Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Kuruluşu
Takasbank	İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TL	Türk Lirası
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Türk Eximbank	Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.
VUK	Vergi Usûl Kanunu
YP	Yabancı Para

Önsöz

Doç. Dr. Erdem Başçı
Başkan

Son yıllarda Türkiye ekonomisinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) 2015 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla 2002 yılına göre reel olarak yüzde 78 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde enflasyonla mücadelede önemli mesafeler alınmış, ihtiyatlı para ve maliye politikaları sayesinde enflasyon oranı kalıcı bir şekilde tek haneli düzeylere gerilemiştir. Kamuda bütçe disiplininin korunması ve özel sektörde basiretli borçlanmanın katkısıyla reel faizler önemli ölçüde gerileyerek 2015 yılında ortalama yüzde 2,5 civarında gerçekleşmiştir. 2001 yılından itibaren uygulanan dalgalı döviz kuru rejimi çerçevesinde çeşitli araçlar kullanılarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) döviz ve altın rezervlerinde 2015 yılı sonu itibarıyla birikimli olarak 97 milyar ABD doları civarında artış sağlanmıştır.

TCMB, küresel dengesizliklerin ülkemiz ekonomisi üzerinde oluşturduğu makro finansal riskleri sınırlamak amacıyla, 2010 yılının sonlarından itibaren yeni bir politika stratejisi tasarlamış ve uygulamaya başlamıştır. Yeni politika yaklaşımında fiyat istikrarı önceliği korunurken finansal istikrar da destekleyici bir amaç olarak gözetilmektedir. Bu kapsamda, geleneksel araçların yanı sıra faiz koridoru, Türk lirası ve yabancı para likidite yönetimi ve Rezerv Opsiyonu Mekanizması (RDM) gibi birbirini tamamlayıcı nitelikteki araçlar bir arada kullanılmaktadır. Uygulanan politikalar orta vadede fiyat istikrarından ödün vermeden makro finansal riskleri dengelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, kredi büyümesi kontrol altına alınırken döviz kurunun iktisadi temellerle daha uyumlu hareket etmesi sağlanmıştır.

TCMB, küresel ekonomik gelişmelerle ilgili beklentileri dikkate alarak yıl içinde bazı ilave tedbirler almıştır. Özellikle, ABD Merkez Bankasının (Fed) faiz artırımına dair belirsizlikler gelişmekte olan ülke ekonomileri üzerinde olumsuz beklentiler yaratmıştır. TCMB 18 Ağustos 2015 tarihinde paylaştığı yol haritası ile küresel para politikaları kaynaklı belirsizliklerin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini azaltacak ve ekonominin küresel şoklara karşı dayanıklılığını artıracak bir dizi önlem açıklamıştır. Özetle; TCMB, 2015 yılında enflasyon görünümüne karşı sıkı, döviz likiditesinde dengeleyici ve finansal istikrarı destekleyici nitelikte bir politika duruşu ortaya koymuştur.

Enflasyonla mücadele konusunda TCMB'nin para politikaları uygulamaları yanında bazı diğer önlemlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle gıda fiyat enflasyonunun son yıllardaki seyri, manşet enflasyonun gerek düzeyi gerekse oynaklığı açılarından belirgin bir risk unsuru olarak ortaya

çıkılmaktadır. Bu nedenle, TCMB'nin de katkı sağladığı Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesinin kurulması, gıda fiyatlarındaki gelişmelerin T.C. Ekonomi Bakanlığı, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, T.C. Kalkınma Bakanlığı, T.C. Maliye Bakanlığı, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (Hazine), TCMB ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ortak bir platformda tartışılmasına ve gerekli önlemlerin alınmasına olanak sağlaması açısından çok önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu komitenin koordinasyonunda alınmakta olan önlemlerin gıda enflasyonunu düşürücü yönde yapısal ve konjonktürel katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

2015 yılında ülkemizin yürütmüş olduğu G-20 dönem başkanlığı çerçevesinde TCMB çeşitli üst düzey konferans ve toplantılar düzenlemiştir. Yıl içerisinde dünya ve Türkiye ekonomisinde gündem oluşturan konular çerçevesinde TCMB tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli toplantı, seminer, panel, çalıştay ve konferanslar düzenlenmiştir. Bu etkinlikler TCMB'nin, uluslararası kuruluşlar, diğer merkez bankaları ve akademisyenlerle görüş alışverişinde bulunmasına ve faaliyetlerini uluslararası standartlarda yürütmesine katkı yapmıştır. Bunların yanı sıra yurt içinde akademik ortamda gerçekleştirilen bilimsel etkinliklere de destek sağlanmıştır. Yine Banka personelinin nitelik artışına katkı sağlayacak şekilde kurum içi eğitim faaliyetleri yoğun bir şekilde devam etmiştir.

Orta Vadeli Program hazırlık sürecinde Hükümet ile varılan mutabakatla uyumlu olarak 2016-2018 dönemi için enflasyon hedefi yüzde 5 olarak belirlenmiştir. TCMB, yasayla kendisine verilen görev çerçevesinde fiyat istikrarı hedefi doğrultusunda finansal istikrarı da gözeterek Türkiye ekonomisinin dengeli ve sürdürülebilir büyüme sürecine katkı yapmaya devam etmektedir. Politika tedbirlerimiz enflasyon beklentilerinin istikrarlı seyretmesini ve dengeli büyüme görünümünün sürdürülmesini amaçlamaktadır. Mali disiplinin kalıcı hale gelmesi ve açıklanan yapısal reformların hayata geçirilmesi, makroekonomik istikrarı destekleyecek ve Türkiye'nin büyüme potansiyelini kalıcı olarak artıracaktır.

1. Bölüm

Genel Bilgiler

Türkiye’de banknot basma ve ihraç etme imtiyazına sahip olan TCMB, 30 Haziran 1930 tarihinde diğer kamu kurumlarından farklılığının ve bağımsızlığının bir göstergesi olarak anonim şirket statüsünde kurulmuş ve 3 Ekim 1931 tarihinde Ankara’da faaliyetlerine başlamıştır.

Bankanın sermayesi 25.000 TL olup hisseleri (A), (B), (C) ve (D) sınıflarına ayrılmıştır. (A) sınıfı hisse senetleri, Banka sermayesinin yüzde 51’inden aşağı düşmemek koşuluyla Hazineye aittir. (B) sınıfı hisse senetleri, Türkiye’de faaliyette bulunan milli bankalara tahsis edilmiştir. (C) sınıfı hisse senetleri, milli bankalar dışında kalan diğer bankalarla imtiyazlı şirketlere tahsis edilmiştir. (D) sınıfı hisse senetleri, Türk ticaret müesseselerine ve Türk vatandaşlığını haiz tüzel ve gerçek kişilere tahsis edilmiştir. 2015 yılı sonu itibarıyla (A) sınıfı hisselerin toplam hisseler içindeki payı yüzde 55,12; (B) sınıfı hisselerin yüzde 25,74; (C) sınıfı hisselerin yüzde 0,02 ve (D) sınıfı hisselerin yüzde 19,12’dir.

25 Nisan 2001 tarihinde 1211 sayılı TCMB Kanunu’nda yapılan değişiklik ile Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olarak belirlenmiştir. Bankaya, bu amaca yönelik para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan belirleme yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede; Banka, araç bağımsızlığına sahiptir. Banka diğer yandan, finansal sistemde istikrarı sağlayıcı, para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almaktadır. Bununla birlikte, Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla hükûmetin büyüme ve istihdam politikalarını desteklemekle görevlendirilmiştir.

2015 yılı sonu itibarıyla yurt içinde 16 Genel Müdürlüğü ve çeşitli illerde faaliyet gösteren 21 Şubesi; Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri nezdinde Frankfurt, Londra, New York, Pekin, Tokyo’da ve OECD Daimi Temsilciliği bünyesinde Paris’te temsilcileri bulunan TCMB, toplam 4.746 personeli ile dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeleri yakından izleyerek sürekli yenilenen dinamik bir yapı içinde politikalarını uygulamakta ve Kanun ile kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde faaliyetlerini yürütmektedir.

1.1. Yönetim Birimleri

1.1.1. Banka Meclisi

Doç. Dr. Erdem Başçı
Başkan

Mehmet Vehbi Çıtak
Üye

Doç. Dr. Lokman Gündüz
Üye

Prof. Dr. Necdet Şensoy
Üye

Prof. Dr. Sabri Orman
Üye

Doç. Dr. Ahmet Faruk Aysan
Üye

Prof. Dr. Nurullah Genç
Üye

Banka Meclisi, Başkan ile Genel Kurul tarafından seçilen altı üyeden oluşmaktadır. Banka Meclisi üyelerinin görev süresi üç yıldır ve her yıl üçte biri yenilenmektedir. Başkan, Banka Meclisinin de başkanıdır. Toplantılar, Başkan'ın çağrısı ile ayda en az bir defa olmak üzere yapılmaktadır. Banka Meclisi, üyelerin en az üçte ikisinin katılımıyla toplanmakta ve mevcut üyelerin çoğunluğu ile karar almaktadır.

Para politikası stratejisi ve enflasyon hedefi doğrultusunda uygulanabilecek para politikasına ve kullanılabilir para politikası araçlarına ilişkin kararların alınması; tedavüldeki banknotlara ilişkin konularda düzenleme yapılması; açık piyasa ve döviz-efektif işlemlerine, reeskont ve avans işlemleri ile ilgili faiz oranlarına, zorunlu karşılıklara ve ülke altın ve döviz rezervlerinin yönetimine ilişkin düzenlemelerin yapılması; Bankanın bütçesinin, yıllık faaliyet raporunun, bilanço, kâr ve zarar hesaplarının ve Genel Kurul gündeminin hazırlanması; Bankanın idare, teşkilat ve hizmetleri ile personeline ilişkin olarak hazırlanan düzenlemelerin ve kadroların onaylanması, Banka Meclisinin görev ve yetkileri arasındadır. Bu çerçevede, Banka Meclisi tarafından 2015 yılında 15 toplantı yapılmış; 152 adet karar alınmıştır.

9 Nisan 2015 tarihinde yapılan TCMB Olağan Genel Kurul Toplantısında; görev süreleri 30 Nisan 2015 tarihi bitiminde sona eren Banka Meclisi üyeliklerine, 1 Mayıs 2015 tarihinden 30 Nisan 2018 tarihi bitimine kadar üç yıl süreyle görev yapmak üzere Necdet Şensoy yeniden, Abdullah Yalçın'dan boşalan Banka Meclisi üyeliğine ise Nurullah Genç seçilmişlerdir.

31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla Banka Meclisi, Başkan Erdem Başçı ve üyeler; Mehmet Vehbi Çıtak, Lokman Gündüz, Necdet Şensoy, Sabri Orman, Ahmet Faruk Aysan ve Nurullah Genç'ten oluşmaktadır.

1.1.2. Para Politikası Kurulu

Doç. Dr. Erdem Başçı
Başkan

Doç. Dr. Mehmet Yörükoğlu
Üye

Prof. Dr. Turalay Kenç
Üye

Necati Şahin
Üye

Murat Çetinkaya
Üye

Doç. Dr. Ahmet Faruk Aysan
Üye

Prof. Dr. Abdullah Yavaş
Üye

Para Politikası Kurulu (PPK), Başkan'ın başkanlığında, Başkan Yardımcıları, Banka Meclisi tarafından kendi üyeleri arasından seçilen bir üye ve Başkan'ın önerisi üzerine müşterek kararlar atan bir kişiden oluşmaktadır. Hazine Müsteşarı veya belirleyeceği Müsteşar Yardımcısı, toplantılara oy hakkı olmaksızın katılabilmektedir. PPK, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla para politikası ilke ve stratejilerinin belirlenmesi; para politikası stratejisi çerçevesinde hükümet ile birlikte enflasyon hedefinin belirlenmesi; para politikası hedefleri ve uygulamaları konusunda belirli dönemler itibarıyla raporlar hazırlayarak, hükümetin ve Kurulun belirleyeceği esaslar doğrultusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi; hükümetle birlikte TL'nin iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirlerin alınması ve yabancı paralar ile altın karşısındaki değerini tespit etmeye yönelik kur rejiminin belirlenmesi ile görevli ve yetkilidir.

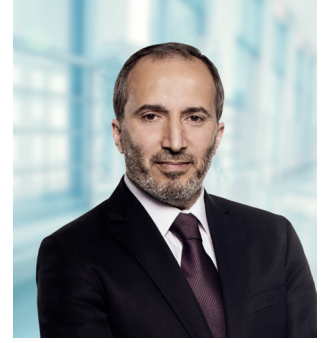
2015 yılında PPK tarafından 12 toplantı yapılmıştır.

31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla PPK, Başkan Erdem Başçı ve üyeler; Banka Meclisi üyesi Ahmet Faruk Aysan, Başkan Yardımcıları Mehmet Yörükoğlu, Turalay Kenç, Necati Şahin, Murat Çetinkaya ile müşterek kararlar atan Abdullah Yavaş'tan oluşmaktadır.

1.1.3. Denetleme Kurulu

Ahmet Fethi Toptaş
Üye

Mehmet Ziya Gökalp
Üye

Dr. Mehmet Babacan
Üye

Ömer Duman
Üye

Denetleme Kurulu, Genel Kurul tarafından seçilen dört üyeden oluşmaktadır. Üyelerin görev süresi iki yıldır.

Denetleme Kurulu, Bankanın bütün işlem ve hesaplarını denetlemekle görevlidir. Yönetme yetkisi olmayıp değerlendirmelerini yazılı olarak Banka Meclisine bildirmekte ve bir kopyasını da Başbakanlığa iletmektedir. Kurul, yıl sonunda o yıla ait işlem ve hesaplar hakkında hazırladığı raporu Genel Kurula sunmaktadır.

9 Nisan 2015 tarihinde yapılan TCMB Olağan Genel Kurul Toplantısında; görev süreleri 30 Nisan 2015 tarihi bitiminde sona eren Denetleme Kurulu üyeliklerine, 1 Mayıs 2015 tarihinden 30 Nisan 2017 tarihi bitimine kadar iki yıl süreyle görev yapmak üzere Ahmet Fethi Toptaş yeniden, Mustafa Saim Uysal ve Yasin Aydın'dan boşalan Denetleme Kurulu üyeliklerine ise Mehmet Babacan ve Ömer Duman seçilmişlerdir.

31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla Denetleme Kurulu, Ahmet Fethi Toptaş, Mehmet Ziya Gökalp, Mehmet Babacan ve Ömer Duman'dan oluşmaktadır.

1.1.4. Yönetim Komitesi

Doç. Dr. Erdem Başçı
Başkan

Doç. Dr. Mehmet Yörükoğlu
Üye

Prof. Dr. Turalay Keleş
Üye

Necati Şahin
Üye

Murat Çetinkaya
Üye

Yönetim Komitesi, Başkan ve Başkan Yardımcılarından oluşmaktadır. Başkan, Bakanlar Kurulu kararıyla beş yıllık bir dönem için atanmaktadır. Başkan Yardımcıları, Başkan'ın önerisi üzerine müşterek kararlarla beş yıl süre ile atanmaktadır. Yönetim Komitesi toplantılarında kararlar, üye tam sayısının çoğunluğu ile alınmaktadır.

Yönetim Komitesi; gerekli görülen durumlarda, Banka Meclisi kararı gereken hususları önceden inceleyerek Banka Meclisine yapılacak teklifleri ve Bankanın idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin yönetmelikleri hazırlamaktadır. Ayrıca, Banka işlemlerinde eşgüdümü sağlamak, atanmaları Banka Meclisi tarafından yapılan personel dışında kalan memur ve hizmetlilerin tayini, aylıklarının tespiti, işten çıkarılması ve emekliliği gibi konularda karar almak Yönetim Komitesinin görev ve yetkileri arasındadır.

31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla Yönetim Komitesi, Başkan Erdem Başçı ve Başkan Yardımcıları Mehmet Yörükoğlu, Turalay Kenç, Necati Şahin ve Murat Çetinkaya'dan oluşmaktadır.

1.1.5. Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 19, 22/A, 24 ve 33. maddeleri gereğince; Başkan ve Başkan Yardımcılarının aylık ücretleriyle temsil ödenekleri, Banka Meclisi üyeleri ve PPK Üyesinin aylıkları ile tazminatları ve Denetleme Kurulu üyelerinin ücretleri Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmektedir. Bu doğrultuda; Başkan, Banka Meclisi, PPK, Denetleme Kurulu ve Yönetim Komitesi üyelerinden oluşan Banka üst yönetimine 2015 yılında brüt ücret olarak toplam 5.401.550 TL ödenmiş olup bu tutar, Banka personeline 2015 yılında ödenen aylık ve yan ödemeler toplamının yaklaşık yüzde 1'ini oluşturmaktadır.

1.1.6. İdare Merkezi Yönetim Birimleri

31.12.2015 tarihi itibarıyla;

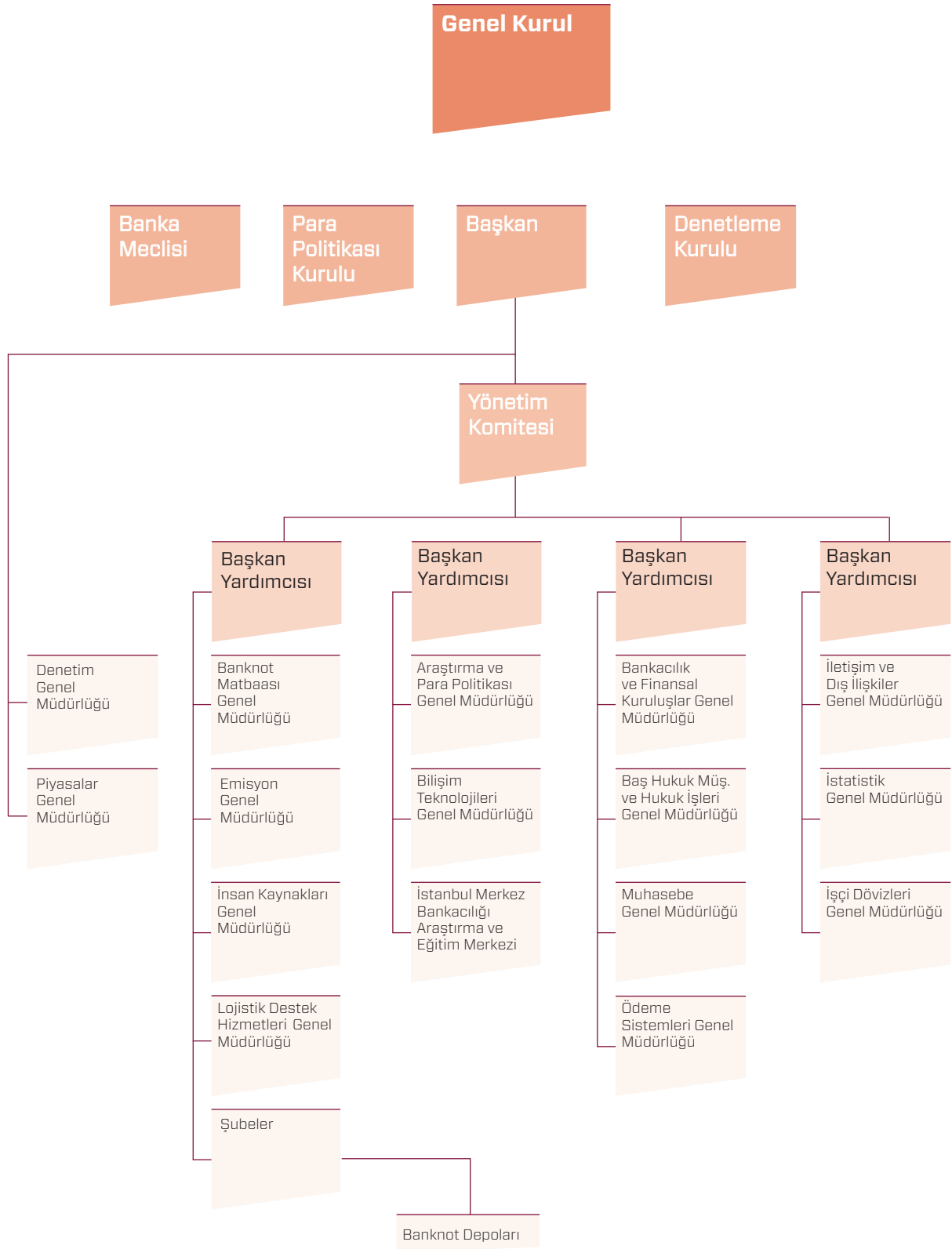
Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü	Genel Müdür (Tedvir)	Dr. Mustafa Kılınc
Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Ahmet Biçer
Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Cem Eyerci
Baş Hukuk Müşavirliği ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü	Baş Hukuk Müşaviri ve Hukuk İşleri Genel Müdürü	Dr. Osman Remzi Günver
Bilişim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Enis Adıgüzel
Denetim Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Mehmet Düzgün
Emisyon Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Selahattin Akkaş
İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Doç. Dr. Yusuf Soner Başkaya
İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Nevzat Gülen
İstanbul Merkez Bankacılığı Araştırma ve Eğitim Merkezi	Genel Müdür	Dr. Necati Tekatlı
İstatistik Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Gülbin Şahinbeyoğlu
İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Dr. Ali Çufadar
Lojistik Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Emin Keskin
Muhasebe Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	İrfan Yanar
Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Ömer Öztürk
Piyasalar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Erkan Kilimci

1.1.7. Şubeler

31.12.2015 tarihi itibarıyla;

Adana Şubesi	Müdür	İskender Büyüктаş
Ankara Şubesi	Müdür	Dr. Yusuf Bora Enhoş
Antalya Şubesi	Müdür	Kemal Ketenci
Bursa Şubesi	Müdür	Ahmet İnci
Denizli Şubesi	Müdür	Nilüfer Aydemir
Diyarbakır Şubesi	Müdür	Ertuğrul Gündoğdu
Edirne Şubesi	Müdür	İsmail Fehmi Ergüder
Erzurum Şubesi	Müdür	Cemal Şahiner
Eskişehir Şubesi	Müdür	Tevfik Hayati Boyalı
Gaziantep Şubesi	Müdür	Halil Dilsiz
İskenderun Şubesi	Müdür	Süleyman Miçooğulları
İstanbul Şubesi	Müdür	Haluk Ersoy
İzmir Şubesi	Müdür	Mehmet Reşit Ketene
İzmit Şubesi	Müdür	Halil Yeşilbursa
Kayseri Şubesi	Müdür	Osman Kandıra
Konya Şubesi	Müdür	Nezihe Filiz Baysal
Malatya Şubesi	Müdür	Mehmet Sarı
Mersin Şubesi	Müdür	Serpil Erkan
Samsun Şubesi	Müdür	Mehmet Ünal Kekevi
Trabzon Şubesi	Müdür	Ramazan Karaman
Van Şubesi	Müdür	-

1.1.8. Organizasyon Şeması

1.2. TCMB 2014-2018 Stratejik Planı

Vizyonumuz

Bağımsızlığı, güçlü örgüt yapısı, nitelikli kadrosu, teknolojik üstünlüğü ve etkili sonuçlar alma özelliği ile TCMB'nin dünyanın önde gelen merkez bankaları arasında yer almasını temin etmektir.

Misyonumuz

Para, kredi ve sermaye piyasaları başta olmak üzere; ekonomideki tüm sektörlerin sağlıklı bir biçimde işlemesi amacıyla fiyat istikrarını temin edecek, finansal istikrarın sağlanmasına katkı yapacak politikaları oluşturmak ve uygulamak; döviz ve altın rezervlerini yönetmek; ülkenin banknot ihtiyacını karşılamak; dolaşımdaki banknotun sağlıklı ve güvenilir olmasında sürekliliği temin etmek; ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin gelişimine yön vermek; gözetimini gerçekleştirmek ve gerektiğinde sistem kurmak ve işletmek; uluslararası ilişkileri geliştirerek bölgesel ve küresel ölçekte etkililiği artırmak; hesap verme sorumluluğu taşıyan şeffaf bir kurum olarak yönetim ilkeleri çerçevesinde çalışanlarına, paydaşlarına ve topluma değer katmaktır.

İlkelerimiz

1. Bağımsızlık
2. Şeffaflık ve Hesap Verme
3. Güvenilirlik
4. Kamu Yararı
5. Etkililik ve Etkinlik

Stratejik Alanlar ve Amaçlar

Bankanın stratejik amaçları (SAM) kamusal, küresel ve kurumsal olmak üzere üç alanda toplanmıştır.

Kamusal Alan

SAM-1. Fiyat istikrarını sağlamak.

SAM-2. Finansal istikrara katkı sağlamak.

Küresel Alan

SAM-1. Uluslararası alanda etkili olmak.

SAM-2. Araştırma ve kapasite geliştirme faaliyetleri ile uluslararası alanda saygınlığı artırmak.

Kurumsal Alan

SAM-1. Asli görevlerin yürütülmesinde etkinlik ve etkililiği esas almak ve kurumsal gelişimi sağlamak.

SAM-2. Kurumsal kimliği ve iletişimi güçlendirmek.

1.3. Kadro ve Personel Durumu

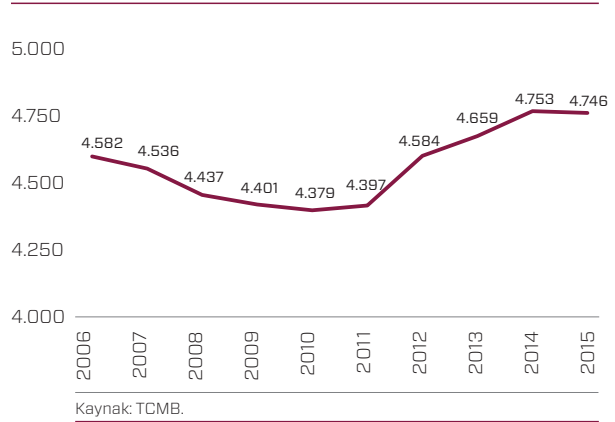
TCMB, Türkiye ekonomisindeki stratejik rolü ve üstlenmiş olduğu farklı görevleri nedeniyle çeşitli meslek gruplarından nitelikli bir insan kaynağına sahiptir. TCMB personel kadro sayısı, 2015 yılı sonu itibarıyla 5.065'tir. Fiili personel sayısı 4.746 olup personel kadrolarının faaliyet dönemi sonu itibarıyla doluluk oranı yüzde 93,70 olarak gerçekleşmiştir.

Bu faaliyet dönemi içinde emeklilik, istifa, askerlik ve vefat gibi sebeplerle 110 personel ayrılmış, toplam 99 personel alınmıştır. Ayrıca, TCMB'den ayrılan 4 personel de tekrar göreve başlamıştır. Böylece yıl sonu itibarıyla fiili personel mevcudu, 2014 yılına göre 7 kişi azalarak 4.746'ya inmiştir (Grafik 1).

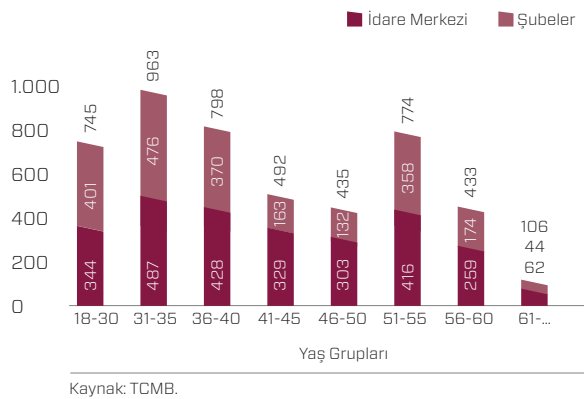
TCMB'deki personel mevcudunun yüzde 77,31'ini genel idare hizmetleri, yüzde 11,42'sini teknik hizmetler, yüzde 0,44'ünü sağlık hizmetleri, yüzde 0,25'ini avukatlık hizmetleri, yüzde 10,58'ini yardımcı hizmetler sınıfı oluşturmaktadır. Personelin yüzde 15,70'i sözleşmeli, yüzde 84,30'u ise kadroludur.

TCMB'deki personel mevcudunun yüzde 55,37'si İdare Merkezinde, yüzde 44,63'ü ise şubelerde çalışmaktadır. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde, personelin yüzde 37,10'unun 31-40 yaş grubunda olduğu görülmektedir (Grafik 2). Diğer taraftan, ön lisans, lisans ve lisans üstü öğrenim yapmış personelin payı ise yüzde 73,49'dur (Grafik 3).

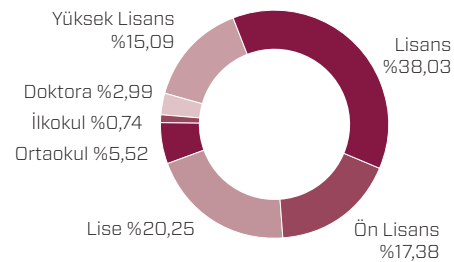
Grafik 1. 2006-2015 Yılları Arasında Personel Sayısı

Grafik 2. Personelin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Personel Sayısı)

Grafik 3. Personelin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

2. Bölüm

Faaliyetler ve Önemli Gelişmeler

2.1. Fiyat İstikrarı, Finansal İstikrar ve Para Politikası

2.1.1. Genel Değerlendirme

2015 yılında gelişmiş ülkelerde gözlenen sınırlı toparlanmaya rağmen gelişmekte olan ülkelerdeki yavaşlama ile birlikte küresel iktisadi faaliyetlerdeki zayıflama eğilimi sürmüştür. Bu dönemde, temel olarak küresel para politikalarına dair belirsizlikler ve büyüme endişeleri sonucunda finans piyasaları oynak bir seyir izlemiştir. Gelişmekte olan ülkelerin finansal varlık fiyatları da bu dalgalanmalardan önemli oranda etkilenmiştir. Yıl içinde gelişmekte olan ülkelerin risk primi göstergelerinde bozulmalar yaşanmış, bu ülkelere yönelik portföy akımları zayıf bir görünüm sergilemiş ve yerel para birimleri değer kaybetmiştir. Bu genel küresel eğilimlerin yansımaları, iç gelişmeler ve jeopolitik risklerin de eklenmesiyle Türkiye ekonomisi üzerinde de ciddi bir şekilde hissedilmiştir. Bu süreçte TCMB; 1 haftalık repo faiz oranı, faiz koridoru, TL ve yabancı para likidite politikaları ve zorunlu karşılık araçlarını aktif bir şekilde kullanarak iç ve dış belirsizliklerin Türkiye ekonomisine olan olumsuz etkilerini sınırlamaya ve enflasyon görünümünde yaşanan bozulmayı gidermeye yönelik politikalar uygulamıştır.

Gelişmekte olan ülkeleri etkisi altına alan küresel piyasalardaki oynaklıklarla birlikte Türkiye'nin risk primi göstergeleri ile uzun vadeli faizlerinde artışlar ve TL'de değer kayıpları yaşanmıştır. Özellikle, TL'deki değer kayıplarına bağlı olarak temel mal grubu yıllık enflasyonu 2015 yılında belirgin bir oranda yükselmiştir. Bankalar tarafından, özel sektöre kullanılan kredilerin artış hızı yavaşlayarak daha makul oranlara gelirken iktisadi faaliyet daha çok iç talep kaynaklı ılımlı büyümesine devam etmiştir. TCMB, bu gelişmelerin enflasyon beklentileri, fiyatlandırma davranışları ve enflasyonu etkileyen diğer unsurlar üzerindeki etkilerini dikkate alarak 2015 yılı genelinde sıkı para politikası duruşu sergilemiştir.

TL'deki birikimli değer kaybının, enflasyon ve enflasyon beklentileri üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlamak için sürdürülen sıkı likidite politikası sonucu ortalama fonlama faizi yıl genelinde kademeli olarak yükseltilmiştir. Ayrıca, bu politika kapsamında gecelik repo faizlerinin faiz koridorunun üst bandında oluşması sağlanmıştır. Getiri eğrisi ise yıl genelinde yataya yakın konumunu sürdürmüştür. Diğer yandan, yılın ilk yarısında yabancı para cinsinden çekirdek dışı yükümlülüklerle ilişkin zorunlu karşılık oranlarında finansal istikrarı destekleyici yönde değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca, bankacılık sektörünün maliyetlerini azaltmak için TL cinsinden zorunlu karşılıklara ödenen faizler yıl içinde kademeli olarak artırılmıştır. Uygulanan bu sıkı para politikası ve makroihtiyati tedbirler neticesinde orta vadeli enflasyon beklentilerindeki bozulma sınırlanmış, yıllık kredi büyüme hızları makul düzeylerde seyretmiştir.

TCMB, küresel ekonomik gelişmelerle ilgili beklentileri dikkate alarak yıl içinde bazı ilave tedbirler almıştır. Özellikle; ABD Merkez Bankasının (Fed) faiz artırımına dair belirsizlikler, gelişmekte olan ülke ekonomileri üzerinde olumsuz beklentiler yaratmıştır. TCMB, Ağustos ayında paylaştığı yol haritasıyla küresel para politikaları kaynaklı belirsizliklerin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisini sınırlayacak ve ekonominin küresel piyasalarda yaşanan oynaklıklara karşı dayanıklılığını artıracak bir dizi önlem açıklamıştır. Özetle TCMB, 2015 yılında enflasyon görünümüne karşı sıkı, döviz likiditesinde dengeleyici ve finansal istikrarı destekleyici nitelikte bir politika duruşu ortaya koymuştur.

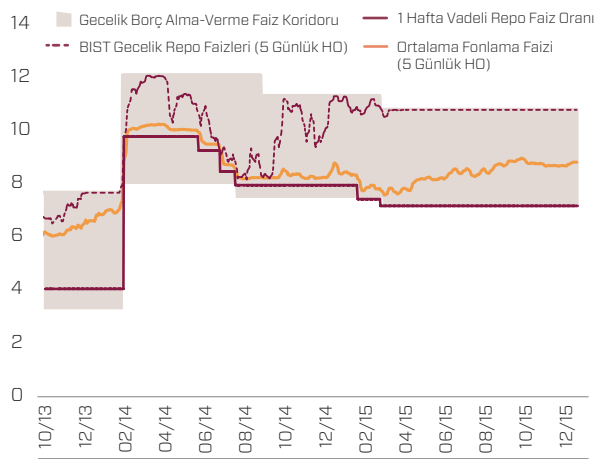
2.1.2. 2015 Yılı Gelişmeleri

Para Politikası Gelişmeleri

TCMB, 2015 yılının ilk çeyreğinde, çekirdek enflasyonda gözlenen olumlu gelişmeleri dikkate alarak ölçülü faiz indirimleri yapmıştır. Ancak, eş anlı olarak likidite politikasının sıkı tutulması suretiyle temkinli bir duruş sergilemeye devam etmiştir. Bu kapsamda, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı Ocak ayında yüzde 8,25'ten yüzde 7,75'e; Şubat ayında ise yüzde 7,5'e düşürülmüştür. Ayrıca, Şubat ayında gecelik borç alma-verme koridoru, 50 baz puan aşağı kaydırılmıştır. Yılın geri kalanında ise döviz kurunun birikimli etkilerinin enflasyon üzerindeki etkilerini sınırlamak için para politikasındaki sıkı duruş devam etmiştir. Bu kapsamda, borç alma-verme koridoru sabit tutulurken ortalama fonlama faizi kademeli olarak yükseltilmiştir (Grafik 4).

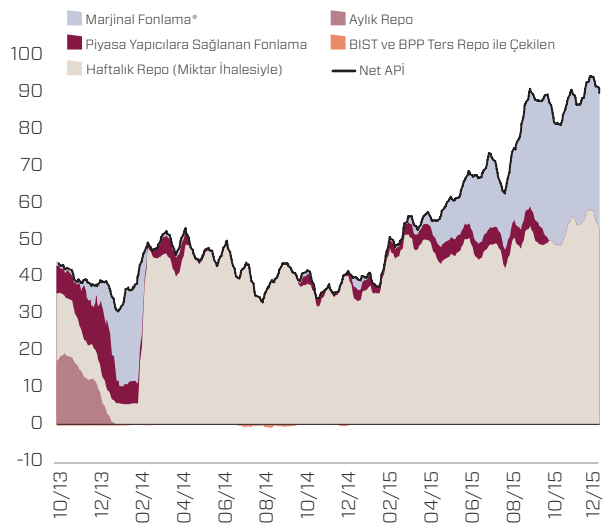
Diğer yandan, 2015 yılında TCMB fonlaması ağırlık olarak bir hafta vadeli repo ihaleleriyle yapılmaya devam etmiş ve yıl içinde marjinal fonlamanın payı giderek artırılmıştır (Grafik 5). Getiri eğrisi, yılın genelinde yataya yakın konumunu korumuştur (Grafik 6).

Grafik 4. TCMB Faizleri ve BIST Bankalararası Gecelik Repo Faizleri (Yüzde)

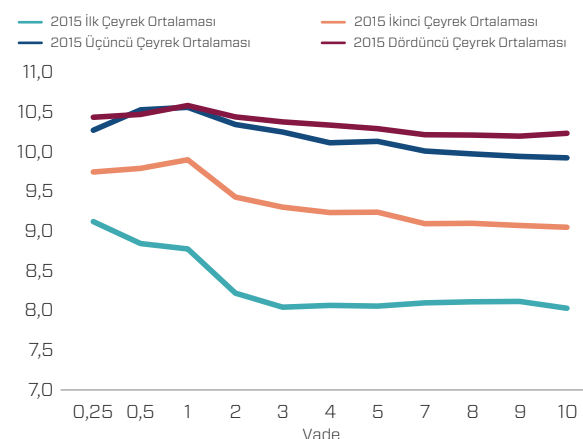
Kaynak: TCMB, BIST.

Grafik 5. TCMB Fonlaması (2 Haftalık Hareketli Ortalama, Milyar TL)

*Marjinal Fonlama, gecelik vadede faiz koridorunun üst bandından sağlanan fonlamadır.
Kaynak: TCMB.

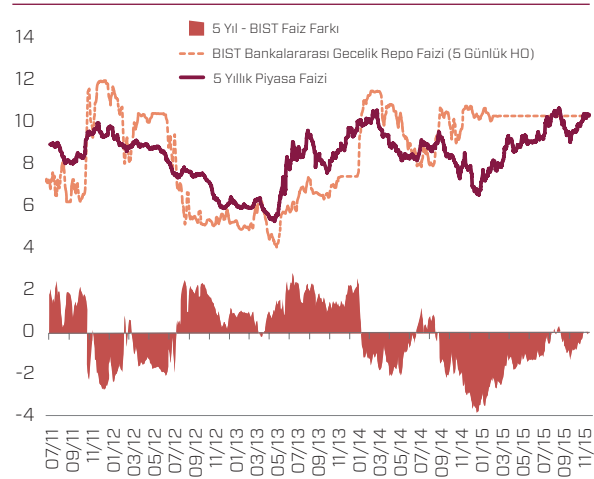
Grafik 6. Getiri Eğrisi (Yüzde)

Kaynak: Bloomberg.

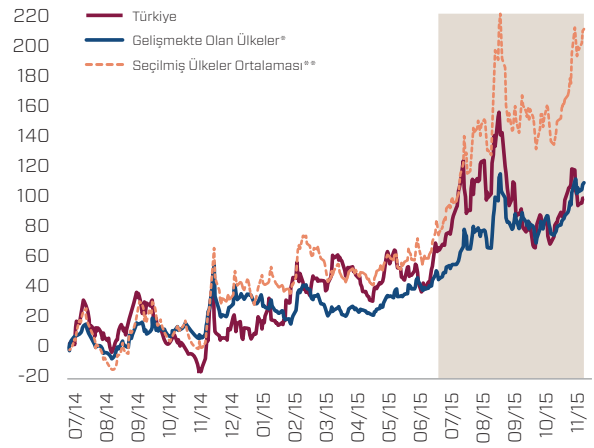
Yıl içinde uzun vadeli faizlerde artış gözlenmesine rağmen, 5 yıllık piyasa faizleri Borsa İstanbul (BIST) Bankalararası Gecelik Repo Faizlerinin ağırlıklı olarak altında seyretmiştir (Grafik 7). Diğer yandan, küresel para politikalarındaki normalleşme doğrultusunda Fed'in 2015 yılı sonlarına doğru faiz artıracığına dair beklentiler küresel risk iştahının düşük kalmasına yol açmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin risk primleriyle birlikte Türkiye'nin de risk primi 2015 yılı içinde belirgin oranda artmıştır (Grafik 8). Bunun sonucunda, gelişmekte olan ülkelere portföy çıkışları gözlenmiş ve Türkiye'ye dönük portföy hareketleri önceki yılların ortalamasından olumsuz bir şekilde farklılaşmıştır (Grafik 9).

Grafik 7. Piyasa Faiz Oranları (Yüzde)

Kaynak: Bloomberg, BIST.

Grafik 8. Kredi Temerrüt Takası (CDS) Değişimleri (Baz Puan)

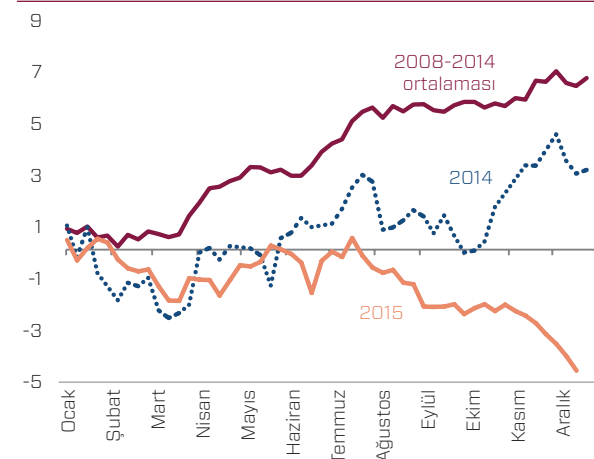

* GOÜ içerisinde Brezilya, Şili, Kolombiya, Macaristan, Endonezya, Meksika, Polonya, Romanya ve Güney Afrika bulunmaktadır.

** Seçilmiş Ülkeler Brezilya, Endonezya ve Güney Afrika'dan oluşmaktadır.

Kaynak: Bloomberg.

Grafik 9. Türkiye'deki Portföy Hareketleri* (Birikimli, Milyar ABD Doları)

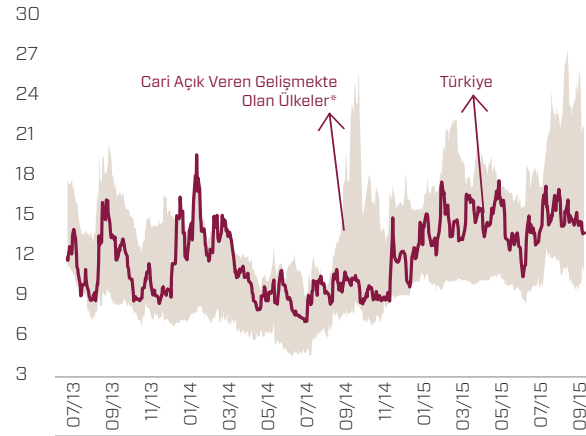

*Hisse senedi ve DİBS portföy hareketlerini kapsamaktadır.

Kaynak: TCMB.

TCMB yılın ilk yarısında döviz kuru oynaklığında görülen artış nedeniyle döviz likiditesine dair bazı önlemler almıştır (Grafik 10). 27 Şubat 2015 tarihinden itibaren döviz satım ihalesi tutarları daha esnek bir şekilde belirlenmeye başlamıştır. Bunun yanı sıra, 10 Mart 2015 tarihinde bankacılık sisteminin geçici döviz likiditesi ihtiyacının karşılanması ve TL cinsi aracılık maliyetlerinin azaltılması amacıyla rezerv opsiyonu katsayılarında teknik ayarlamalar yapılmıştır. Yine aynı amaçlara yönelik, Nisan ayında yapılan PPK toplantısında 8 Mayıs 2015 tesis döneminden başlamak üzere, TL cinsinden tesis edilen zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranlarında 50 baz puan artırıma gidilmesine karar verilmiştir. 29 Ağustos 2015 tarihinde yapılan bir basın duyurusu ile bu yönde adımların atılmaya devam edileceği açıklanmıştır. Bu doğrultuda, zorunlu karşılıklara ödenen söz konusu faizler Eylül, Ekim ve Aralık aylarında da 50 baz puan artırılmıştır. Ayrıca, makrofinansal riskleri sınırlamak ve basiretli borçlanmayı desteklemek amacıyla, dış borçlanma vadelerinin uzamasını teşvik edici yönde bankaların ve finansman şirketlerinin yabancı para cinsinden çekirdek dışı kısa vadeli yükümlülükleri için uygulanan zorunlu karşılık oranları artırılmıştır. Buna ek olarak, küresel faiz oranlarındaki gelişmeler doğrultusunda, 10 Mart ve 24 Nisan 2015 tarihlerinde bankaların TCMB'den alabilecekleri bir hafta vadeli döviz depolarının faiz oranlarında indirimine gidilmiştir. Aynı uygulama, 9 Haziran ve 27 Temmuz 2015 tarihlerinde de devam etmiş ve bu oranlar aşağı yönlü değiştirilmiştir.

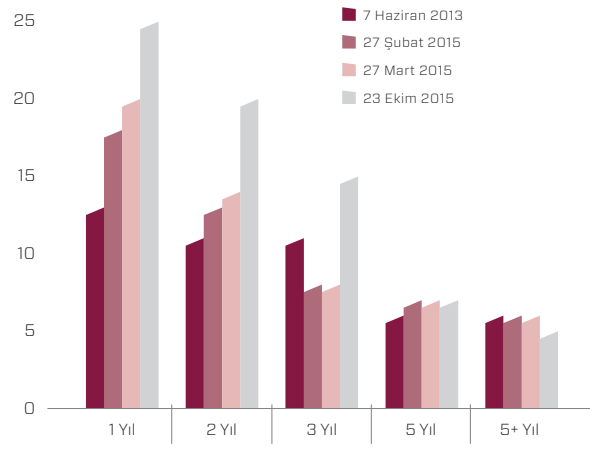
Grafik 10. Opsiyonların İma Ettiği Kur Oynaklığı (1 Ay Vadeli, Yüzde)

*Gelişmekte olan ülkeler arasında Brezilya, Şili, Kolombiya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Meksika, Polonya, Romanya, Güney Afrika, Hindistan, Endonezya ve Türkiye yer almaktadır.
Kaynak: Bloomberg.

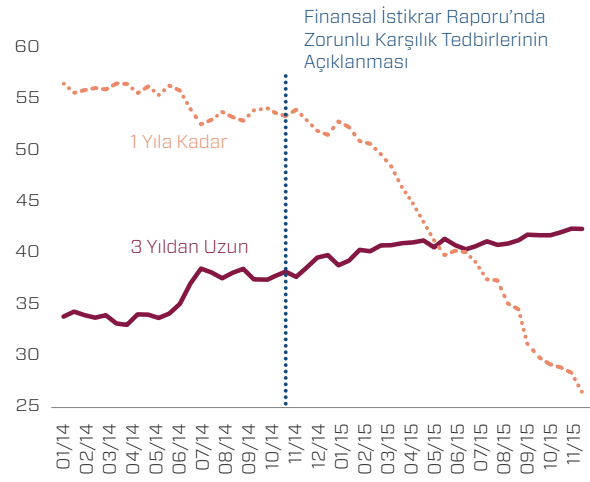
Gelişmiş ülke para politikalarının uzun bir aradan sonra 2015 yılında normalleşme sürecine gireceği beklentisi, gelişmekte olan ülke ekonomilerine ilişkin belirsizlikleri artıran önemli bir faktör olmuştur. TCMB, 18 Ağustos 2015 tarihinde küresel para politikalarına dair belirsizliklerin finansal piyasalar üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek için alınacak politika tedbirlerine ilişkin bir yol haritası yayımlamıştır. Bu çerçevede, faiz politikasının yanı sıra, TL ve döviz likiditesi ile finansal istikrara yönelik politikalarda yapılacak değişiklikler ve bu değişikliklerin zamanlaması konusunda bilgi verilmiştir. Buna göre, faiz ve TL likiditesi politikalarında sadeleşmeye gidilerek piyasa yapıcı bankalara tanınan borçlanma imkanı faiz oranının kaldırılacağı ve teminat koşullarının sadeleştirileceği duyurulmuştur. Ayrıca, küresel para politikalarında yaşanacak normalleşmeyi takiben faiz koridorunun bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı etrafında daha simetrik hale getirileceği ve daraltılacağı açıklanmıştır. Bunun yanı sıra, küresel para politikalarının normalleşmesi öncesinde ve sırasında döviz likiditesi politikasında esneklik artırıcı tedbirler alınacağı ve finansal istikrarı desteklemek adına, çekirdek yükümlülükler ve uzun vadeli borçlanmayı teşvik edici yönde ilave adımlar atılacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda; TCMB, 29 Ağustos 2015 tarihinde yaptığı duyuruda finansal kuruluşların 28 Ağustos 2015 tarihinden sonra oluşacak yeni yabancı para çekirdek dışı yükümlülükler için zorunlu karşılık oranlarını üç yıldan uzun vadeyi teşvik edici şekilde değiştirmiştir (Grafik 11). Bu değişiklik, çekirdek dışı yabancı para yükümlülüklerin vadesinde gözlenen uzama eğilimini desteklemektedir (Grafik 12).

Grafik 11. Vade Gruplarına Göre Yabancı Para Zorunlu Karşılık Oranları (Yüzde)

Kaynak: TCMB.

Grafik 12. Mevduat Dışı Yabancı Para Yükümlülüklerinin Vade Dağılımı (Yüzde)

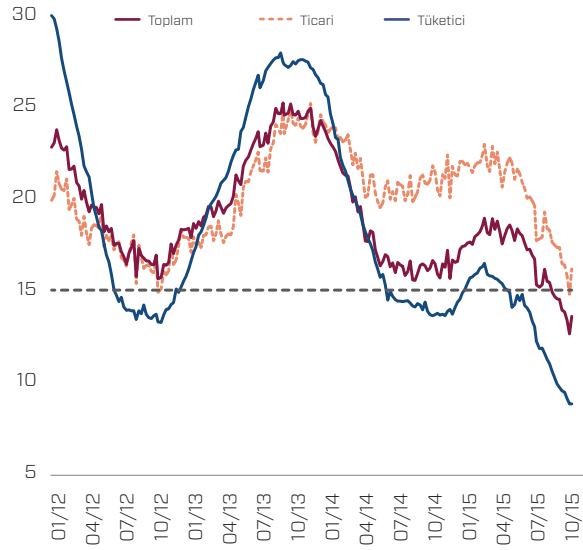

Kaynak: TCMB.

Açıklanan yol haritasını takiben, 23 Eylül 2015 tarihinden itibaren piyasa yapıcı bankalara repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkanı faiz oranı uygulaması kaldırılmış; piyasa yapıcılığı sisteminin, bu bankaların TCMB'den sağladıkları fonlama maliyeti değişmeyecek şekilde 1 hafta vadeli TL miktar ihalesi teklif limitlerinde avantaj sağlanması yoluyla desteklenmesi uygulamasına başlanmıştır. Ayrıca, 28 Eylül 2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, TL işlemlerinin teminat koşullarında sadeleşmeye gidilerek bankaların likidite yönetimi etkinleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, TL işlemleri için teminata döviz depo imkanı getirilmesi hatırlatılmış; bu imkanın 1 ay vadeli döviz depo olarak kullanılmasına, döviz depolara ödenecek faiz oranlarının ilan edilmesine ve teminat olarak getirilen döviz depo tutarına banka bazında üst sınır belirlenmesine karar verilmiştir.

TCMB'nin uyguladığı sıkı para politikası ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) konut hariç bireysel kredilere yönelik yürürlüğe koyduğu makroihtiyati uygulamalar neticesinde finansal olmayan kesime kullandırılan kredilerin yıllık büyüme oranı önceki yıllara göre 2015 yılında zayıf bir seyir izlemiştir (Grafik 13). Özellikle, BDDK tarafından yürürlüğe konulan uygulamalar ve yılın büyük bölümünde tüketici güveninin zayıf seyretmesi tüketici kredilerindeki düşüşün daha güçlü olmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler ışığında, toplam kredilerin yıllık büyüme oranı makul seviyelerde devam etmiştir.

Grafik 13. Kredilerin Yıllık Büyüme Hızları (Yıllık Yüzde Değişim)

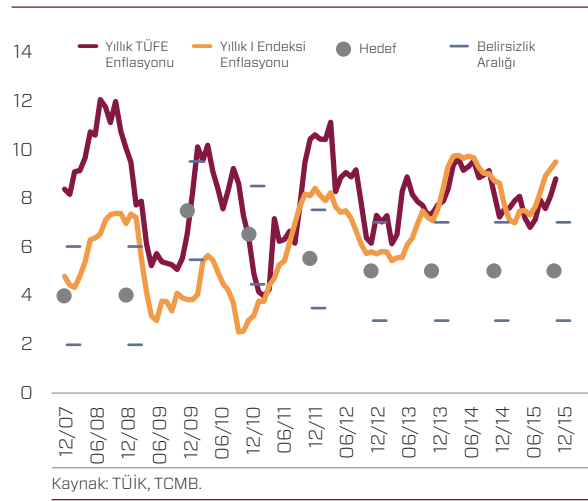
Kaynak: TCMB.

Enflasyon Gelişmeleri

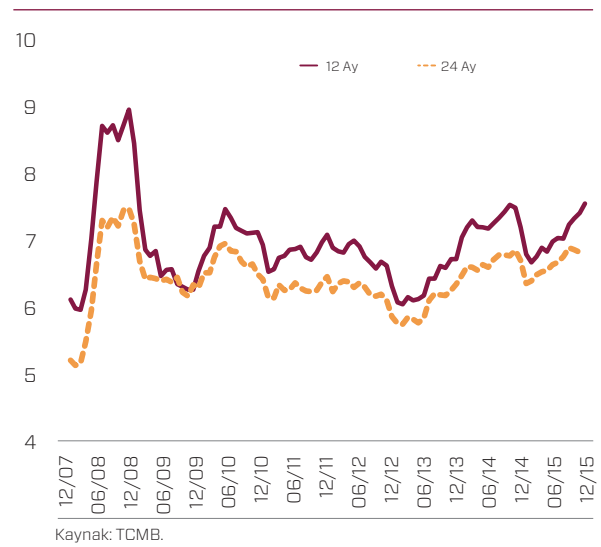
2015 yılında enflasyon, önceki yıla kıyasla 0,64 puan yükselerek yıl sonu itibarıyla yüzde 8,81 oranında gerçekleşmiştir (Grafik 14). Tüketici enflasyonunun, hedefin etrafındaki belirsizlik aralığının üzerinde gerçekleşmesinde TL'deki belirgin değer kaybı ile gıda fiyatlarının seyri belirleyici olmuştur. Öte yandan, başta petrol olmak üzere ithalat fiyatlarında yıl genelinde gözlenen düşüş enflasyondaki yükselişi sınırlamıştır. Temel mal grubu fiyatları döviz kuruna bağlı olarak yüksek bir oranda artmıştır. Hizmet enflasyonu da özellikle gıda ve döviz kuru kaynaklı maliyet artışlarının etkisiyle önceki yıla kıyasla yükselmiştir. Bu çerçevede, enerji fiyatlarının oldukça ılımlı seyrettiği bu dönemde, temel enflasyon göstergelerinin yıllık artışı manşet enflasyonun üzerinde gerçekleşmiştir. Temel enflasyon göstergelerinin eğilimindeki yükselişe istinaden enflasyon beklentileri de yıl boyunca yukarı yönlü bir seyir izlemiştir (Grafik 15).

Gıda fiyatlarının son yıllardaki seyri değerlendirildiğinde, enflasyonla mücadele konusunda para politikasının yanı sıra başka önlemlere de ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu ihtiyaç çerçevesinde, TCMB'nin de en üst düzeyde temsil edildiği "Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi"nin 2015 yılındaki çalışmaları, gıda fiyatlarındaki gelişmelerin ortak bir platformda tartışılmasına ve gerekli önlemlerin alınmasına olanak sağlaması açısından önemli olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, başta kırmızı et olmak üzere yıl içinde Komite'nin önerisiyle bazı gıda ürünlerine yönelik tedbirler alınmıştır.

Grafik 14. Enflasyon ve Hedefler (Yüzde)

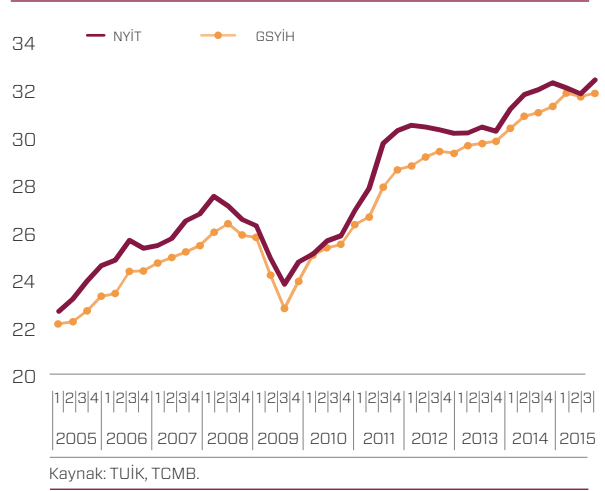
Grafik 15. Enflasyon Beklentileri (Yüzde)

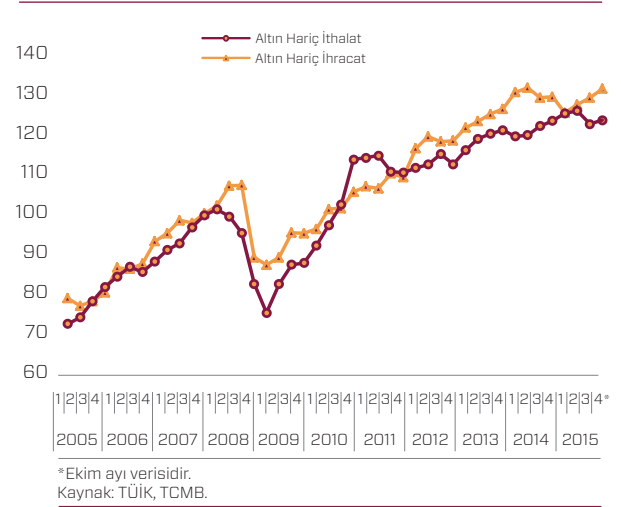
Milli Gelir Gelişmeleri, Dengelenme Süreci ve İşgücü Piyasası

2013 yılında yüzde 4,2'ye yükselen büyüme hızı, 2014 yılında ilk çeyrekte alınan makroihtiyati tedbirler ve finansal koşullarda gerçekleşen sıkılaşmanın etkisiyle yüzde 2,9'a gerilemiştir. Bu dönemde alınan tedbirlerin nihai yurt içi talep (NYİT) üzerindeki yavaşlatıcı etkisi özellikle özel tüketim harcamaları üzerinden olmuştur. Yurt içi talepteki yavaşlamanın ithalattaki artışı sınırlaması ve altının dış ticaretindeki gelişmeler neticesinde 2014 yılı büyümesinde ana belirleyici, net ihracat olmuştur. TÜİK tarafından açıklanan son veriler, artan iç ve dış belirsizliklere karşın 2015 yılında büyümenin 2014 yılına göre hızlandığına işaret etmektedir (Grafik 16). Bu hızlanmada, özel kesim talebinin tüketim tarafı kuvvetli artış göstermesi etkili olmaktadır. Diğer taraftan, dış ticarete ise altın hariç, mal bazında bir dengelenme süreci yaşandığı gözlenmektedir (Grafik 17).

Grafik 16. GSYİH ve NYİT
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Reel, Milyar TL)

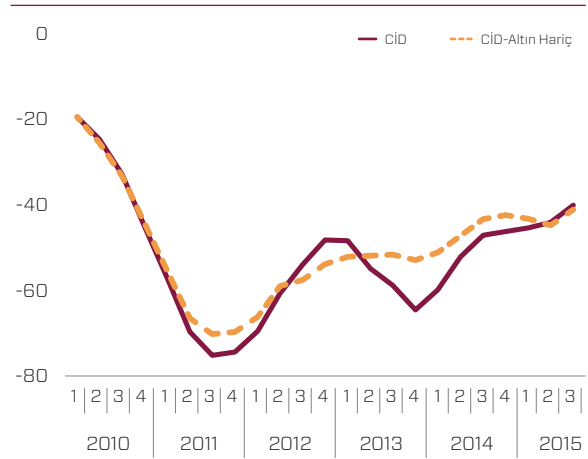
Grafik 17. İhracat ve İthalat Miktar Endeksleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, 2010=100)

Cari işlemler dengesinde 2014 yılından itibaren gözlenen iyileşme süreci 2015 yılında da kademeli olarak devam etmiştir. Küresel ekonomideki zayıf görünüm ve olumsuz jeopolitik gelişmelerin ihracat büyümesini sınırlandırması ve ılımlı yurt içi talebin ithalatı artırması yılın ilk yarısında söz konusu iyileşme sürecini yavaşlatan gelişmeler olmuştur (Grafik 18). Ancak, yılın ikinci yarısında, bir yandan Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin taleplerindeki göreceli artışın ihracatı desteklemesi, diğer yandan ithalatın gerilemeye başlaması yeniden dengelenme sürecine katkıda bulunmuştur. Böylelikle, cari işlemler dengesindeki iyileşme süreci de daha belirgin hale gelmiştir. Bu süreçte, enerji fiyatlarındaki düşüş, dış ticaret hadlerindeki olumlu gelişmeler ve tüketici kredilerinin ılımlı seyri önemli destekleyici gelişmeler olmuştur. Öte yandan, 2014 yılı başından itibaren kademeli olarak değer kazanan reel döviz kuru, 2015 yılının ilk dokuz aylık döneminde nominal kurlardaki yükselişe bağlı olarak değer kaybetmiştir (Grafik 19).

Her ne kadar yılın son çeyreğinde reel döviz kurundaki değerlenme eğilimi gözlenmiş olsa da, 2015 yılı genelinde reel döviz kuru ortalama yıllık yüzde 2,4 oranında değer kaybetmiş ve tarihsel düşük seviyelere yakın seyretmiştir.

Grafik 18. Cari İşlemler Dengesi
(12 Aylık Birikimli, Milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

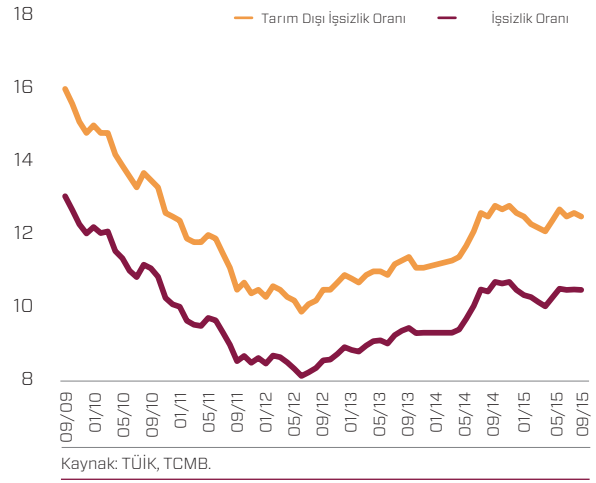
Grafik 19. Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi
(TÜFE Bazlı, 2003=100)

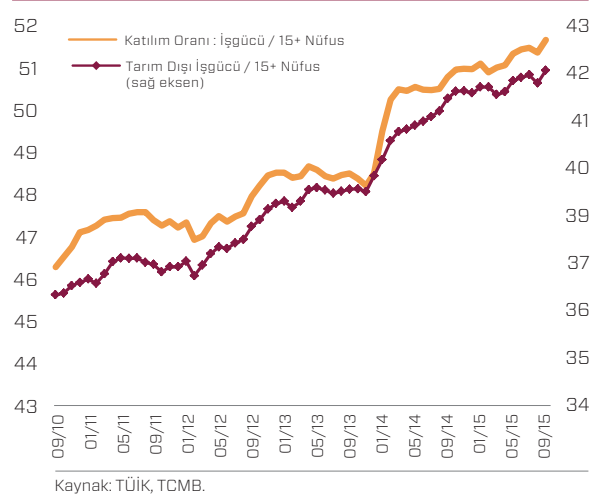
Kaynak: TCMB.

2015 yılının ilk dokuz aylık döneminde, toplam ve tarım dışı işsizlik oranlarının geçen yılın aynı dönemine göre artış eğilimi sergilediği görülmektedir (Grafik 20). İşgücünde bu dönemde gözlenen yükseliş, tarım dışı işsizlik oranını artırıcı yönde etkilemiştir (Grafik 21). Tarım dışı istihdam artışı geçen yılın aynı dönemine oranla azalmıştır. Tarım dışı istihdamın alt sektörlerine bakıldığında, hizmetler sektörü, ilk dokuz aylık dönemde istihdam artışını sürüklemiş, inşaat ve sanayi sektörü istihdamı ise geçen yılın aynı dönemine göre oldukça sınırlı bir oranda artmıştır.

Grafik 20. İşsizlik Oranları
(Yüzde, Mevsimsellikten Arındırılmış)

Grafik 21. Tarım Dışı İşgücü ve İstihdamının
15+ Nüfusa Oranı
(Yüzde, Mevsimsellikten Arındırılmış)

2.2. Para Politikasının Operasyonel Çerçevesi

2.2.1. Türk Lirası Likidite Yönetimi

2013 yılı Mayıs ayı sonrası dönemde küresel para politikalarına dair yaşanan gelişmeler finans piyasalarındaki hareketlerin temel belirleyicisi olmuştur. Bu dönemde, küresel ölçekte neredeyse tüm finansal varlıklarda yeniden fiyatlama yaşanmış ve gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarında çıkışlar gözlenmiştir. Bu süreçte; TCMB, 1 haftalık repo faiz oranı, faiz koridoru, TL ve yabancı para likidite politikaları ve zorunlu karşılık araçlarını aktif bir şekilde kullanarak küresel ekonomik oynaklığın Türkiye ekonomisine olan olumsuz etkilerini sınırlamaya ve enflasyon görünümünde yaşanan bozulmayı gidermeye yönelik politikalar uygulamıştır.

Küresel kriz sonrası dönemde, gelişmiş ülkelerin uyguladıkları geleneksel olmayan politikalar ve bu politikalara ilişkin belirsizlikler, gelişmekte olan ülke faizlerinin küresel para politikası gelişmelerine ve gelişmiş ülkelere dair açıklanan verilere aşırı duyarlı hale gelmesine neden olmuştur. Bu süreçte, TCMB'nin geniş faiz koridoru ve sıkı likidite politikasının bir arada kullanıldığı bir para politikası çerçevesi uygulaması, Türkiye ekonomisinin küresel şoklara karşı hassasiyetini azaltarak fiyat istikrarını ve finansal istikrarı desteklemiştir.

2013 yılı Mayıs ayı sonrası dönemde TL'de yaşanan belirgin değer kaybı enflasyonu ve enflasyon beklentilerini olumsuz etkilemiştir. TCMB, enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarındaki bozulmayı sınırlamak için 2014 yılının başından itibaren para politikasında sıkı bir duruş sergilemiştir. 2015 yılı genelinde izlenen sıkı likidite politikası sonucunda ortalama fonlama faizi kademeli olarak yükseltilmiş ve bankalar arası gecelik repo faizlerinin faiz koridorunun üst bandında oluşması sağlanmıştır.

Ocak ayı PPK toplantısında, para politikasındaki sıkı duruş ve alınan makroihtiyati önlemlerin enflasyonu, özellikle enerji ve gıda dışı enflasyon göstergelerini ve enflasyon beklentilerini olumlu yönde etkilediği ve başta petrol olmak üzere, düşen emtia fiyatlarının enflasyondaki düşüş sürecini desteklediği ifade edilmiştir. Bu olumlu gelişmeleri değerlendiren PPK, bir haftalık repo faizinde ölçülü bir indirim yapılmasına karar vermiş ve bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 8,25'ten yüzde 7,75'e indirilmiştir.

Şubat ayı PPK toplantısında, uygulanan temkinli para ve maliye politikaları ile alınan makroihtiyati önlemlerin enflasyonu, özellikle enerji ve gıda dışı enflasyon göstergelerini ve enflasyon beklentilerini olumlu yönde etkilediği ve çekirdek enflasyondaki düşüşün devam edeceğinin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Bununla birlikte, enflasyondaki düşüşün kalıcı olması için para politikasında temkinli bir yaklaşım gerektiği belirtilmiştir. Gıda ve enerji fiyatlarındaki artan oynaklığı da dikkate alan PPK, faiz oranlarındaki indirimin ölçülü tutulmasını uygun görmüştür. Bu doğrultuda, marjinal fonlama oranı yüzde 11,25'ten yüzde 10,75'e; açık piyasa işlemleri çerçevesinde piyasa yapıcısı bankalara repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkanı faiz oranı yüzde 10,75'ten yüzde 10,25'e; TCMB borçlanma faiz oranı yüzde 7,5'ten yüzde 7,25'e ve Bankalararası Para Piyasası'nda saat 16.00-17.00 arası gecelik vadede uygulanan geç likidite penceresi TCMB borç verme faiz oranı ise yüzde 12,75'ten yüzde 12,25'e indirilmiştir. Aynı zamanda, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 7,75'ten yüzde 7,5'e indirilmiştir.

PPK, 2015 yılının başından itibaren gözlenen birikimli döviz kuru hareketleri ile enerji ve gıda fiyatlarındaki oynaklıkların enflasyon ve enflasyon beklentileri üzerindeki etkilerini sınırlamak amacıyla yılın genelinde sıkı para politikası duruşunu devam ettirmiş ve likidite ihtiyacı temel olarak bir hafta vadeli TL miktarı repo ihalesi ile fonlanmakla birlikte marjinal fonlama oranından yapılan fonlamanın payı Mart ayından itibaren giderek artırılmıştır.

Ağustos ayı PPK toplantısında, küresel para politikalarının normalleşmeye başlamasından önce ve sonra uygulanabilecek diğer politikalar ele alınmıştır. Konuyla ilgili değerlendirmeler çerçevesinde oluşan yol haritasının TCMB Genel Ağ sitesinde kamuoyuyla paylaşılması kararlaştırılmıştır. TCMB, 18 Ağustos 2015 tarihinde yayımladığı yol haritasında küresel para politikalarının normalleşmeye başlamasından önce ve sonra uygulanabilecek politikaları kamuoyuna açıklamıştır. Bu çerçevede, faiz koridorunun daraltılacağı ve bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı etrafında daha simetrik bir hale getirileceği açıklanmıştır. Ayrıca, ilgili duyuruda TL likiditesi, döviz likiditesi ve finansal istikrara yönelik normalleşme öncesinde ve sırasında uygulanacak politikalara yer verilmiştir. TL likiditesine ilişkin olarak, yol haritasının açıklanmasını takiben, piyasa yapıcısı bankalara repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkanı faiz oranı uygulaması kaldırılmış ve TL işlemlerinin teminat koşullarında sadeleşmeye gidilmiştir. Ayrıca, TL işlemleri için teminata döviz depo getirilmesi imkanı hatırlatılmış ve bu imkanın kullanımıyla ilgili basitleştirilen yeni kurallar ilan edilmiştir.

Yılın son PPK toplantısında, küresel para politikalarındaki normalleşmenin başlaması ile birlikte oynaklıklarda gözlenen düşüşün kalıcı olması halinde 2016 yılının ilk toplantısından itibaren para politikasındaki sadeleşme adımlarına başlanabileceği değerlendirilmiştir.

2.2.2. Döviz Kuru Politikası

2015 yılında dalgalı döviz kuru rejimi uygulamasına devam edilmiştir. Dolayısıyla, döviz kurları piyasadaki arz ve talep koşulları tarafından belirlenmektedir. Ayrıca, uygulanmakta olan kur rejiminde TCMB'nin nominal ya da reel herhangi bir kur hedefi bulunmamaktadır. Ancak; TCMB, finansal istikrara yönelik riskleri sınırlamak amacıyla TL'nin aşırı değerlenmesi veya aşırı değer kaybına karşı kayıtsız kalmamaktadır.

1 Şubat 2015 tarihinden itibaren TCMB nezdinde bloke zorunlu karşılık ve ihbarlı döviz mevduat hesaplarında tutulmakta olan euro cinsi döviz hesap bakiyelerine yıllık yüzde 0,20 oranında komisyon uygulanmaya başlanmıştır. Bankaların ve finansman şirketlerinin söz konusu hesap bakiyelerine uygulanan komisyon oranının gerekli görüldüğünde değişen küresel ve yerel piyasa koşulları çerçevesinde gözden geçirilmesine karar verilmiştir. 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren Euro Bölgesinde gözlenen gelişmeler nedeniyle yıllık yüzde 0,05'e indirilen komisyon oranı, 27 Temmuz 2015 tarihinde yüzde 0 olarak belirlenmiştir.

27 Şubat 2015 tarihinden itibaren döviz piyasasındaki koşullara göre döviz satım ihalesi tutarı, günlük olarak belirlenmeye başlamıştır. Aşırı oynaklık nedeniyle gerekli görülen günlerde döviz satım tutarının bir gün önceden ilan edilen asgari tutarın yüzde 50 fazlasına kadar artırılabilmesine karar verilmiştir. 10 Nisan 2015 tarihinde aşırı oynaklık nedeniyle gerekli görülen günlerde döviz satım tutarı bir gün önceden ilan edilen asgari tutarın 30 milyon ABD doları fazlasına kadar, 19 Ağustos 2015 tarihinden itibaren 70 milyon ABD doları fazlasına kadar artırılabilmesine karar verilmiştir.

Öte yandan, küresel faiz oranlarındaki gelişmeler doğrultusunda bankaların TCMB'den alabilecekleri bir hafta vadeli döviz depolarının faiz oranları,

- 10 Mart 2015 tarihinden itibaren ABD doları için yüzde 7,5'ten yüzde 4,5'e; euro için yüzde 6,5'ten yüzde 2,5'e,
- 24 Nisan 2015 tarihinden itibaren ABD doları için yüzde 4'e, euro için yüzde 2'ye,
- 9 Haziran 2015 tarihinden itibaren söz konusu faiz oranları, gözlenen küresel ve yerel gelişmeler nedeniyle, ABD doları için yüzde 3,5'e; euro için yüzde 1,5'e,

- 27 Temmuz 2015 tarihinden itibaren ABD doları için yüzde 3'e, euro için yüzde 1,25'e indirilmiş ve gerekli görülmesi halinde ABD doları ve euro için söz konusu oranların ayrı bir basın duyurusuna gerek kalmaksızın iş günlerinde sabah saat 9.30'da her iki yönde değiştirilebilmesine ve ilan edildiği gün için geçerli olmasına karar verilmiştir.

Söz konusu faiz oranları, 14 Ağustos 2015 tarihinden itibaren ABD doları için yüzde 2,75'e indirilmiş; euro faiz oranları değiştirilmemiştir. Döviz likiditesinin desteklenmesi amacıyla bankaların TCMB nezdindeki döviz ve efektif piyasalarında işlem yapma limitleri 1 Eylül 2015 tarihinden itibaren, yaklaşık yüzde 130 oranında artırılarak 50 milyar ABD dolarına yükseltilmiştir.

5 Mayıs 2015 tarihinden itibaren TCMB nezdinde ABD doları cinsinden tutulan zorunlu karşılıklara, rezerv opsiyonlarına ve serbest hesaplara faiz ödenmesi uygulamasına başlanmıştır. Uygulanacak faiz oranı değişen küresel ve yerel finansal piyasa koşulları çerçevesinde günlük olarak belirlenmekte olup ABD doları için yıllık yüzde 0,12 olarak ilan edilmeye başlanmıştır. Söz konusu faiz oranı;

- 1 Haziran 2015 tarihinde yüzde 0,14'e,
 - 9 Haziran 2015 tarihinde yüzde 0,15'e,
 - 27 Temmuz 2015 tarihinde yüzde 0,21'e,
 - 14 Ağustos 2015 tarihinde yüzde 0,23'e,
 - 28 Eylül 2015 tarihinde yüzde 0,24'e,
 - 17 Aralık 2015 tarihinde yüzde 0,49'a,
- yükseltilmiştir.

28 Eylül 2015 tarihinde teminat döviz depo alım faiz oranlarının ABD doları için yüzde 0,35; euro için yüzde 0,03; teminat döviz depo alım limitlerinin ABD doları için 3 milyar ABD doları, euro için 0,9 milyar euro olmasına karar verilmiştir.

17 Aralık 2015 tarihinden itibaren teminat döviz depo alım faiz oranı ABD doları için yüzde 0,65'e yükseltilmiştir.

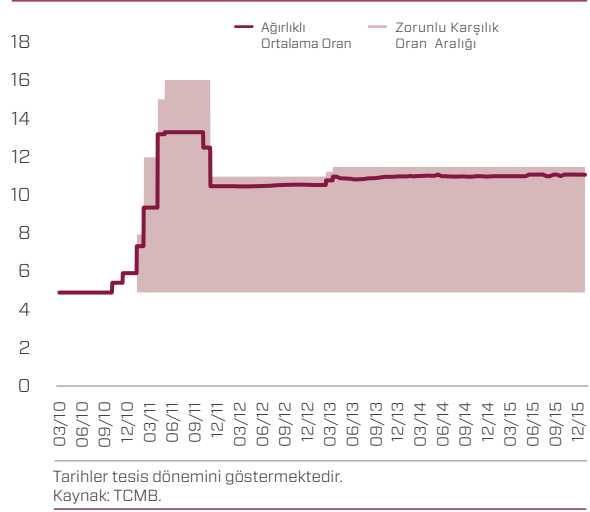
2.2.3. Zorunlu Karşılıklar

TCMB, para politikası aracı ve makroihtiyati bir araç olarak zorunlu karşılıkları kullanmaya devam etmektedir. 2015 yılı sonu itibarıyla TL ve yabancı para ağırlıklı ortalama zorunlu karşılık oranları sırasıyla yüzde 11,1 ve yüzde 12,8 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 22 ve 23).

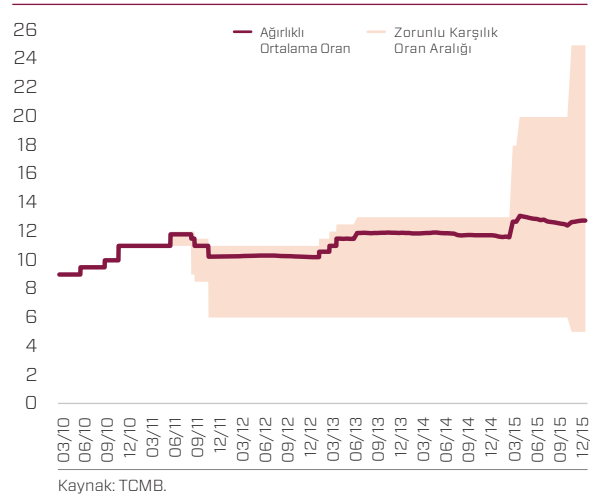
Finansal istikrarı desteklemek, makrofinansal riskleri sınırlamak amacıyla 2015 yılının ilk yarısında bankaların ve finansman şirketlerinin yabancı para cinsinden yükümlülükleri için uygulanan zorunlu karşılık oranları, çekirdek dışı yükümlülüklerde vadenin uzamasını teşvik edici yönde değiştirilmeye başlanmıştır. 29 Ağustos 2015 tarihinden itibaren yenilenen ve yeni kullanılan yabancı para cinsinden yükümlülükler için geçerli olacak şekilde çekirdek dışı yükümlülükler için zorunlu karşılık oranları, üç yıldan uzun vadeyi teşvik edici yönde değiştirilmiştir.

Diğer taraftan, 2015 yılında ROM aktif bir şekilde kullanılmaya devam edilmiştir. Böylece ROM aracılığı ile toplam rezervlere katkı sağlanırken, aynı zamanda sermaye akımlarındaki oynaklıkların döviz piyasası üzerindeki etkileri de sınırlandırılmıştır. Ayrıca, yurt dışı fonlama imkanlarında yaşanabilecek olası değişimlere karşı otomatik dengeleyici özelliği ile bir güvence sağlamaya devam etmiştir.

Grafik 22. Türk Lirası Zorunlu Karşılık Oranları (Yüzde)

Grafik 23. Yabancı Para Zorunlu Karşılık Oranları (Yüzde)

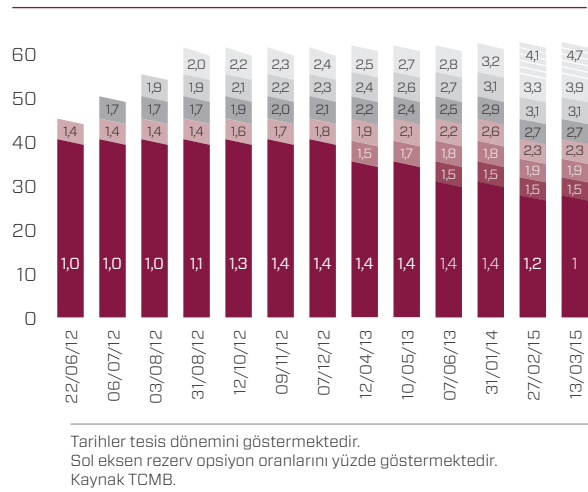

Yabancı para cinsinden yükümlülükler uygulanan zorunlu karşılık oranlarındaki değişiklikler sonucunda, ROM'un otomatik dengeleyici özelliğinin güçlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan döviz likiditesinin karşılanması amacıyla rezerv opsiyon dilimlerinde ve katsayılarında teknik ayarlamalar yapılmıştır. 13 Şubat 2015 yükümlülük tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, en üst yüzde 5'lik dilim, yüzde 1'lik 5 yeni dilime ayrılmıştır. 27 Şubat 2015 yükümlülük tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, döviz likiditesi ihtiyacını karşılamak amacıyla katsayılar yüzde 30'luk ilk dilimde düşürülürken yüzde 1'lik son beş dilimde artırılmıştır. 2015 yılı sonu itibarıyla döviz ve altın rezerv opsiyonunun son dilimine denk gelen katsayılar sırasıyla 4,7 ve 2,5 düzeyindedir (Grafik 24 ve Grafik 25).

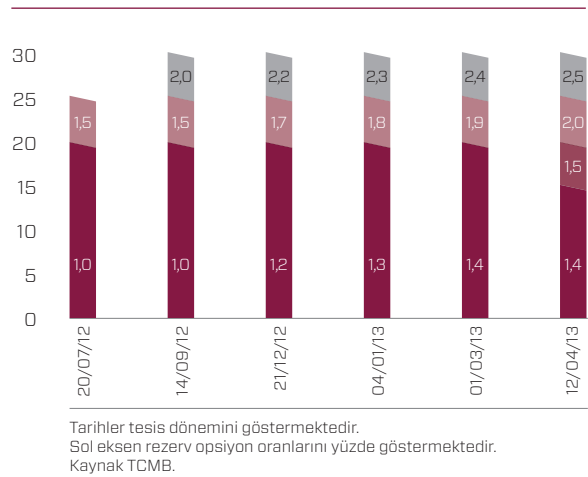
Bankalar ve finansman şirketleri, ROM imkânlarından büyük ölçüde ve istikrarlı olarak yararlanmaktadır. 18 Aralık 2015 tesis tarihi itibarıyla, sektör genelinde döviz imkânının kullanım oranı yüzde 91,2; altın imkânının kullanım oranı ise yüzde 89,8 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan, bankalar kıymetli maden depo hesapları için de standart altın tesis edebilmekte olup söz konusu imkânın kullanım oranı aynı tesis dönemi itibarıyla yüzde 70,4 olarak gerçekleşmiştir.

Dengeli büyümeyi desteklemek ve yurt içi tasarrufları güçlendirmek amacıyla TL olarak tesis edilen zorunlu karşılıklara faiz ödenmesi uygulamasında, 2015 yılından itibaren çekirdek yükümlülükleri teşvik edici yönde, mevduat ve öz kaynak toplamının açılan kredilere oranı sektör ortalamasından daha yüksek olan kuruluşlara kendi durumlarını bozmadıkları sürece daha yüksek oranda faiz ödenmiştir. Bu çerçevede, 8 Mayıs 2015 tesis döneminden itibaren TL cinsinden tesis edilen zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranında 50 baz puan artırımı gidilmiştir. Bankacılık sektörünün aracılık maliyetlerinin azaltılması ve çekirdek yükümlülükler sağlanan desteğin artırılması amacıyla TL cinsinden tesis edilen zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranlarının 1 Eylül 2015 tarihinde 50 baz puan, 1 Ekim 2015 tarihinde 50 baz puan ve 1 Aralık 2015 tarihinde 50 baz puan olmak üzere toplamda 150 baz puan artırılmasına karar verilmiştir.

Grafik 24. Döviz Tesis İmkânına İlişkin ROK'lar

Grafik 25. Altın Tesis İmkânına İlişkin ROK'lar

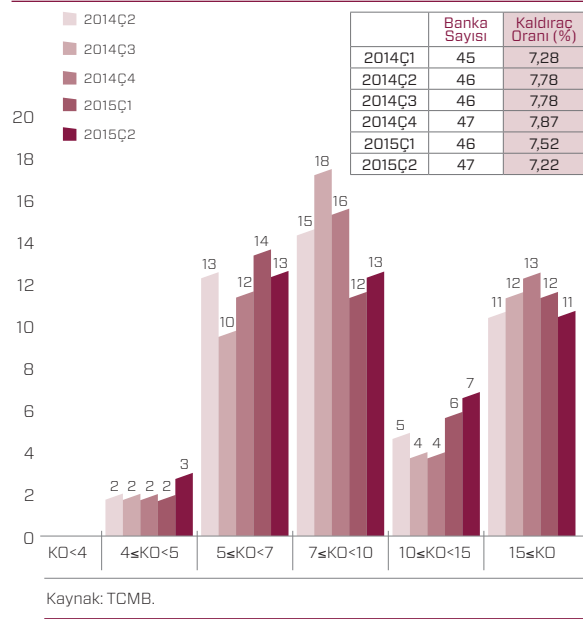
Değişen küresel ve yerel finansal piyasa koşulları çerçevesinde, 5 Mayıs 2015 tarihinden itibaren bankalar ve finansman şirketleri tarafından TCMB nezdinde ABD doları cinsinden tutulan zorunlu karşılıklara, rezerv opsiyonlarına ve serbest hesaplara da faiz ödemeye başlanmıştır.

Bankaların yurt dışı şubelerinin zorunlu karşılığa tabi yükümlülüklerinin kapsamı, 29 Mayıs 2015 tarihinden sonra oluşan yeni yükümlülükler için genişletilmiş, böylece bankaların yurt dışı şubelerinin de borçlanmalarında uzun vadeyi tercih etmeleri teşvik edilmiştir.

ROM'un otomatik dengeleyici özelliğinin etkinliğini artırmak amacıyla 31 Aralık 2015 tarihli yükümlülük döneminden itibaren TL yükümlülükler için ROM kapsamında tutulacak dövizlerin hesaplanmasında, yükümlülük tarihi ile tesis tarihinden 3 iş günü öncesine kadar olan günlerde Resmî Gazete'de ilan edilen TCMB döviz alış kurlarının aritmetik ortalaması kullanılacaktır.

Bankacılık sektörünün borçluluk düzeyini sınırlandırarak şoklara dayanma kapasitesini artırmayı amaçlayan kaldıraç dayalı zorunlu karşılık düzenlemesi, 2015 yılında çeyrek dönemlere ilişkin belirlenen sınırlar için uygulanmaya başlamıştır. Bu çerçevede, Haziran 2015 itibarıyla sektörün kaldıraç oranı yüzde 7,2 dolaylarında gerçekleşmiştir (Grafik 26). Nisan-Haziran 2015 dönemi verilerine göre bankacılık sektörünün kaldıraç oranı, asgari oran olarak Basel III düzenlemesinde belirlenen yüzde 3'ün, TCMB uygulamasında ise 2015 yılı ilk üç çeyreği için belirlenen yüzde 4'ün oldukça üzerinde ve istikrarlı bir seyir izlemiştir. Uygulamanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren banka bazında asgari sınırların altında kalan ve ilave zorunlu karşılık tesis etmesi gereken herhangi bir banka bulunmamaktadır.

Grafik 26. Kaldıraç Oranların Dağılımı

2.2.4. Reeskont Kredileri

Reeskont kredileri, TCMB Kanunu'nun 45. maddesi çerçevesinde döviz üzerinden düzenlenmiş senetlerin reeskonta kabulü suretiyle 240 güne kadar vadeli ve TL olarak Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank) ve ticari bankalar aracılığıyla ihracatçılar ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde bulunan firmalara kullanılmakta, TCMB'ye geri ödemeleri ise döviz cinsinden yapılmaktadır.

Reeskont kredilerinin cari açığın azaltılmasına ve TCMB döviz rezervlerinin güçlendirilmesine katkısı göz önünde bulundurularak kredi limiti 23 Ocak 2015 tarihinde 2 milyar ABD doları artırılarak 17 milyar ABD dolarına yükseltilmiştir.

Ayrıca reeskont kredisine ilişkin düzenlemelerde 23 Ocak 2015 tarihinde yapılan değişikliklerle;

- İhracatın yanı sıra döviz kazandırıcı hizmetler (turizm hizmetleri, sağlık hizmetleri, müşavirlik, yazılım ve mühendislik hizmetleri, taşımacılık hizmetleri, bakım ve onarım hizmetleri) de reeskont kredisi kapsamına alınmıştır.
- Türk Eximbank ve ticari bankalara döviz kazandırıcı hizmetlerin finansmanı için reeskont kredisi kullanılmasına aracılık etme imkânı getirilmiştir.
- Ticari bankalara sevk öncesi ihracatın finansmanı için de reeskont kredisi kullanılmasına aracılık etme imkânı getirilmiştir.
- Faktoring firmalarına temlik edilen sevk sonrası ihracat alacaklarına ilave olarak döviz kazandırıcı hizmet ve sevk öncesi ihracat alacaklarına da Türk Eximbank ve bankalar aracılığıyla reeskont kredisi kullanılmasına imkanı getirilmiştir.

5 Haziran 2015 tarihinde yapılan değişikliklerle ise;

- Dış ticaret sermaye şirketleri için 300 milyon ABD doları, diğer firmalar için ise 250 milyon ABD doları olan firma bazında kredi limitlerinin tamamının 120 güne kadar vadeli kredi başvurularında, en fazla yüzde 60'ının ise 121-240 gün vadeli kredi başvurularında kullanılabilmesine imkan verilmiştir.

- Bursa, Gaziantep, Denizli, Adana, Kayseri, Trabzon ve Antalya Şubelerinin de aşamalı olarak reeskont kredisi kullanımına aracılık etmesi ve ilk uygulamanın Gaziantep Şubesi ile başlatılması uygun görülmüştür.
- Mal ve hizmet ihracı taahhüt kapatma süresi 24 ay olarak belirlenmiş ve 12 aylık süre içinde ihracat taahhüdünün yüzde 50'sini gerçekleştiren firmalara verilen 6 aylık ek süre kaldırılmıştır.

2014 yılında 15,3 milyar ABD doları olan reeskont kredisi kullanımı, 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla 14,5 milyar ABD dolarına ulaşmış olup 7,9 milyar ABD doları borç bakiyesi bulunmaktadır.

Bu kapsamda, reeskont kredilerinin 2015 yılında TCMB net döviz rezervlerine 15,2 milyar ABD doları katkı sağladığı görülmektedir.

2.2.5. Kredi Kartı Azami Faiz Oranları

Kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi ve gecikme faiz oranları TCMB tarafından üçer aylık dönemler için açıklanmaktadır. Buna göre, 1 Ocak 2015 tarihinden geçerli olmak üzere belirlenen TL için yüzde 2,02; yabancı para için yüzde 1,62; aylık azami gecikme faiz oranları TL için yüzde 2,52; yabancı para için yüzde 2,12 olarak belirlenmiş olup 2015 yılı içinde kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranlarında başka değişiklik yapılmamıştır.

2.3. Finansal İstikrar Gelişmeleri

Küresel finans piyasalarındaki oynaklıklar 2015 yılında büyümeye dair aşağı yönlü riskler nedeniyle devam etmiştir. Yılın ikinci yarısında gelişmekte olan ülke piyasalarından yatırım çıkışları hızlanmış ve söz konusu ülkelerin risk primlerinde artışlar gözlenmiştir. Gelişmekte olan ülkelere yönelik risk algısının değişmesinde, Çin ekonomisine ilişkin endişeler, emtia fiyatlarındaki aşağı yönlü eğilim ve Fed'in para politikasına ilişkin belirsizlikler etkili olmuştur. Gelişmekte olan ülkelere dış şoklara karşı dayanıklılığı artırıcı yönde alınmakta olan önlemler önem arz etmiştir.

2015 yılının ilk çeyreğinde yurt içi iktisadi faaliyette dış talepteki yavaşlamaya bağlı olarak bir miktar ivme kaybı yaşansa da yılın devamında yurt içi talep ılımlı bir seyir izlemiş, net dış talep de bir miktar güçlenmiştir. Tüketici enflasyonu, artan gıda fiyatları ve döviz kuru gelişmeleri nedeniyle yılın ikinci yarısında bir miktar yükselmiştir. TCMB, 2015 yılı başından itibaren gözlenen döviz kuru hareketleri ile enerji ve gıda fiyatlarındaki oynaklıkların enflasyon ve enflasyon beklentileri üzerindeki etkilerini sınırlamak amacıyla sıkı para politikası uygulamıştır. Ayrıca döviz likiditesinde dengeleyici ve finansal istikrarı destekleyici duruşuyla ekonomimizin şoklara karşı dayanıklılığına katkıda bulunmuştur.

Emtia fiyatlarındaki düşüş, temkinli para politikası duruşunun devam etmesi ve uygulanan makroihtiyati tedbirlerin etkisiyle tüketici kredilerinin ılımlı seyri cari işlemler dengesindeki iyileşmeyi desteklemiştir. Cari işlemler açığındaki dengelenme devam ederken çekirdek yükümlülükleri destekleyen ve dış borçlanmada uzun vadeleri teşvik eden uygulamaların sonuç vermeye başladığı görülmektedir.

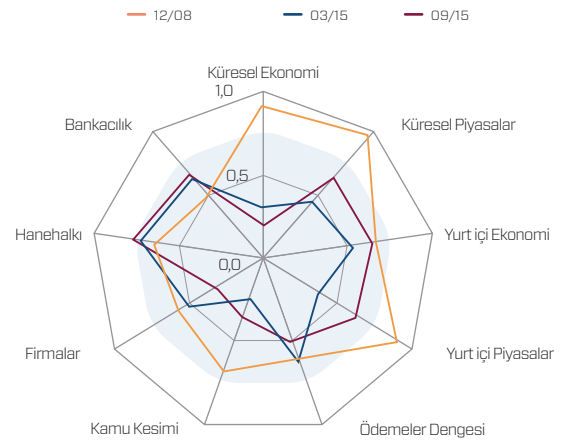
Hanehalkı kaldıraç (yükümlülük/varlık) oranındaki kademeli iyileşme 2015 yılında da devam etmiştir. Belirsizliklerin yükseldiği, kur oynaklığının arttığı ve faiz oranlarının yukarı yönlü seyrettiği bu dönemde, hanehalkının döviz cinsinden ve değişken faiz oranı ile borçlanmasını önleyen düzenlemeler finansal istikrara katkı sağlamıştır. Reel sektör firmalarının borçluluğu döviz kuru gelişmelerinden sınırlı oranda etkilenmiştir. Firmalar yabancı para açık pozisyona sahip olmakla birlikte kısa vadeli pozisyonun fazla veriyor olması, yabancı para kredilerinin uzun vadeli olması ve önemli bir kısmının sınırlı sayıda ve gerek doğal gerekse finansal koruma yöntemleriyle kur riski yönetiminde görece başarılı olan büyük ölçekli firmalar tarafından kullanılması, döviz kuru kaynaklı riskleri azaltan faktörler olarak öne çıkmıştır.

2015 yılında Türk bankacılık sektörü aracılık faaliyetini sağlıklı bir şekilde devam ettirmiştir. Makul düzeylere çekilen kredi büyümesinde yılın üçüncü çeyreğinden itibaren artan iç ve dış belirsizlikler nedeniyle bir yavaşlama olmuştur. Bankaların aktif kalitesinde önemli bir değişiklik görülmemektedir. Takipteki alacak oranı yatay seyretmekte, yabancı para cinsinden firma kredilerinde söz konusu oran düşük seyrini korumaktadır. Bankaların sermaye yeterlilik oranları bir miktar azalmakla birlikte sektörün öz kaynakları beklenmeyen zararları karşılayabilecek düzeyde gerçekleşmiştir.

Bankaların yurt dışı borçlanmalarında 2015 yılında sınırlı bir düşüş görülürken bu gelişmenin büyük ölçüde yurt içi bankaların tercihlerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Küresel risk iştahının dalgalı seyrettiği bu dönemde bankaların yurt dışı kaynak temininde maliyet artışı gözlenmemiştir. 2015 yılında TCMB tarafından TL cinsinden zorunlu karşılıklara çekirdek yükümlülükleri teşvik edecek şekilde ödenmekte olan faiz oranının artırılmasının yanı sıra bankaların çekirdek dışı yabancı para cinsinden yükümlülüklerin vadesini uzatma amacıyla ilave önlemler almıştır. Bu önlemler, bankaların kısa vadeli dış borçlarının azalmasına ve ılımlı kredi büyümesi ile birlikte kredi/mevduat oranının iyileşmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca, TCMB'nin döviz likiditesi önlemleriyle bankaların TCMB nezdindeki döviz ve efektif piyasalarında işlem yapma limitleri artırılmış, böylece bankalara tahsis edilen depo limitleri ile ROM kapsamında TCMB'de bulundurulmuş döviz ve altın varlıklarının toplamının bankaların önümüzdeki bir yıl içerisinde yapacağı dış borç ödemelerinin tamamını karşılayacak seviyeye ulaşması sağlanmıştır.

Ülkemizde finansal istikrara ilişkin gelişmelerin şematik yansımasına makro gösterimde yer verilmiştir (Grafik 27). Buna göre son altı aylık süreçte, küresel piyasalar ve yurt içi ekonomideki gelişmelerin finansal istikrar üzerinde belirleyici olduğu görülmektedir. Küresel para politikalarına dair belirsizlikler ve küresel büyümeye dair endişeler nedeniyle finans piyasalarındaki oynaklıkların yaşandığı bu ortamda, TCMB tarafından kamuoyuyla paylaşılan “Küresel Para Politikalarının Normalleşme Sürecinde Yol Haritası” kapsamında alınan ve alınması öngörülen adımlar, küresel oynaklıklara karşı ekonominin dayanıklılığını artırmıştır.

Grafik 27. Finansal İstikrarın Makro Gösterimi^{1,2}

(1) Merkeze yaklaşma ilgili sektörün finansal istikrara yaptığı katkının olumlu yönde arttığını ifade etmektedir. Analiz her bir alt sektörün kendi içinde tarihsel olarak karşılaştırılmasına yöneliktir. Sektörler arası karşılaştırma, yalnızca merkeze göre bulunulan konumda meydana gelen değişimin yönü çerçevesinde yapılabilir.

(2) Finansal istikrarın makro gösteriminde kullanılan metodoloji için bkz. Finansal İstikrar Raporu 13, Kasım 2011-Özel Konu IV.10.

2.4. Finansal Altyapı

2.4.1. Ödeme Sistemleri Alanında Mevzuata İlişkin Gelişmeler

20 Haziran 2013 tarih ve 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” ile TCMB tarafından çıkarılan ve 28 Haziran 2014 tarih ve 29044 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik” uyarınca ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılan bilgi sistemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere hazırlanan “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ” 17 Aralık 2015 tarihli TCMB Banka Meclisi kararıyla onaylanmasının ardından 9 Ocak 2016 tarih ve 29588 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.4.2. Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine İlişkin Faaliyet İzinleri

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanununun 6. maddesi ile Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin (Faaliyet Yönetmeliği) 9. maddesi kapsamında yapılan değerlendirmeler neticesinde;

- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank) tarafından işletilmekte olan ve BIST Pay Piyasası ve Gelişen İşletmeler Piyasası nezdinde gerçekleşen işlemlere ilişkin takas ve mutabakatın yapıldığı “Pay Piyasası Takas Sistemi” ile BIST Borçlanma Araçları Piyasası nezdinde gerçekleşen işlemlere ilişkin takas ve mutabakatın yapıldığı “Borçlanma Araçları Piyasası Takas Sistemi”nin 6493 sayılı Kanun uyarınca menkul kıymet mutabakat sistemi olarak kabul edilmesine ve bu kapsamda, Takasbank’a sistem işleticisi olarak faaliyet göstermek üzere faaliyet izni verilmesine,
- Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. (BKM) tarafından işletilmekte olan ve banka kartı ve kredi kartı işlemlerinin bankalar arasındaki takas ve mutabakatını sağlayan “Yurtiçi Takas ve Hesaplaşma Sistemi”nin 6493 sayılı Kanun uyarınca ödeme sistemi olarak kabul edilmesine ve bu kapsamda, BKM’ye sistem işleticisi olarak faaliyet göstermek üzere

faaliyet izni verilmesine,

- Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK) tarafından işletilmekte olan ve menkul kıymet transfer işlemlerine ilişkin takas ve mutabakat faaliyetlerinin gerçekleştirildiği “Merkezi Kaydi Sistem”in 6493 sayılı Kanun uyarınca menkul kıymet mutabakat sistemi olarak kabul edilmesine ve bu kapsamda MKK’ya sistem işleticisi olarak faaliyet göstermek üzere faaliyet izni verilmesine,
- Garanti Ödeme Sistemleri A.Ş. (GÖSAŞ) tarafından işletilmekte olan ve Bonus markası altında ihraç edilen banka kartları ve kredi kartları ile Bonus özellikli Ödeme Noktası (POS) cihazlarında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin takas ve mutabakatın yapıldığı “TakasNet Sistemi”nin 6493 sayılı Kanun uyarınca ödeme sistemi olarak kabul edilmesine ve bu kapsamda GÖSAŞ’a sistem işleticisi olarak faaliyet göstermek üzere faaliyet izni verilmesine,
- Bankalararası Takas Odaları Merkezi (BTOM) tarafından işletilmekte olan ve çeklerin bankalar arasında hesaben ödenmesine ilişkin takas ve mutabakat işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlayan “Çek Takas Sistemi”nin 6493 sayılı Kanun uyarınca ödeme sistemi olarak kabul edilmesine ve bu kapsamda, BTOM’a sistem işleticisi olarak faaliyet göstermek üzere faaliyet izni verilmesine,
- Takasbank’ın sistem işleticiliği faaliyetlerine ilave olarak gerçekleştirdiği 18 adet faaliyetin, BKM’nin ilave olarak gerçekleştirdiği 11 adet faaliyetin; MKK’nın ilave olarak gerçekleştirdiği 10 adet faaliyetin ve GÖSAŞ’ın ilave olarak gerçekleştirdiği 6 adet faaliyetin Faaliyet Yönetmeliğinin 17. maddesi uyarınca sistem işleticilerinin gerçekleştirebileceği diğer faaliyetler çerçevesinde onaylanmasına ve faaliyet izinleri kapsamına alınmasına,

ilişkin kararlar, 19 Haziran 2015 tarih ve 29391 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Ayrıca, MKK sunucuları üzerinde “Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.”nin sahip olduğu bilgi sistemlerinin barındırılması faaliyetinin, 6493 sayılı Kanun ile Faaliyet Yönetmeliğinin 17. maddesi uyarınca MKK’nın gerçekleştirebileceği diğer faaliyetler çerçevesinde onaylanmasına ve menkul kıymet mutabakat sistemi işletmek üzere MKK’ya verilmiş olan faaliyet izni kapsamına alınmasına ilişkin karar 18 Kasım 2015 tarih ve 29536 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

2.4.3. TCMB Ödeme Sistemleri Kullanım İstatistikleri

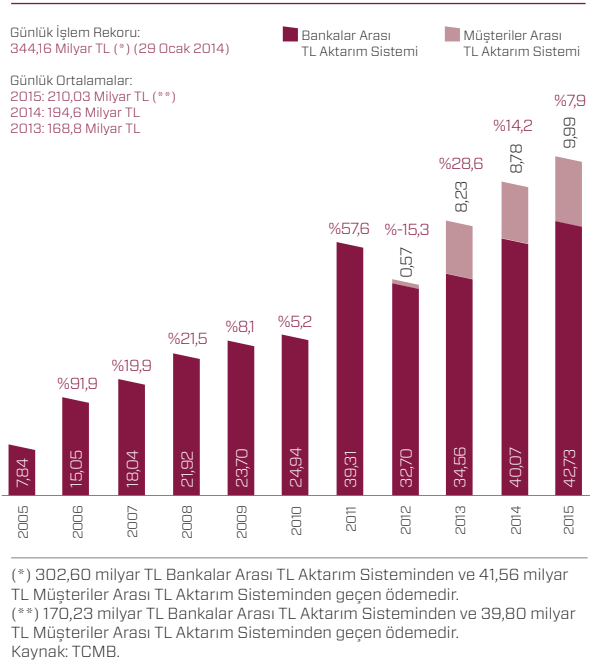
Bankalar Arası Türk Lirası Aktarım Sistemi ve Elektronik Menkul Kıymet Transfer ve Mutabakat Sisteminden geçen işlemlerin tutarı 2015 yılı için toplam 42,73 trilyon TL olmuştur. Şimdiye kadar en yüksek günlük işlem tutarı 302,60 milyar TL olup 29 Ocak 2014 tarihinde gerçekleşmiştir. 2015 yılı günlük ortalama işlem tutarı 170,23 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Grafik 28). Sistemde 2015 yılında yaklaşık 2,9 milyon adet işlem gerçekleşmiş ve günde ortalama 11.626 adet mesaj işlenmiştir. 2015 yılı sonu itibarıyla günlük en yüksek işlem adedine 8 Ekim 2014 tarihinde 22.831 işlemle ulaşılmıştır (Grafik 29).

7 Aralık 2012 tarihinde işletime geçmiş olan Müşteriler Arası Türk Lirası Aktarım Sisteminden 2015 yılında geçen mesajların toplam tutarı 9,99 trilyon TL olmuştur. En yüksek günlük işlem tutarı 30 Haziran 2015 tarihinde 74 milyar TL olmuştur. 2015 yılında günlük ortalama işlem tutarı 39,80 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sistemde 2015 yılında 315,24 milyon adet işlem gerçekleşmiş ve günde ortalama 1.255.949 adet mesaj işlenmiştir. 2015 yılı sonu itibarıyla günlük en yüksek işlem adedine 16 Kasım 2015 tarihinde 3.141.654 adet işlemle ulaşılmıştır.

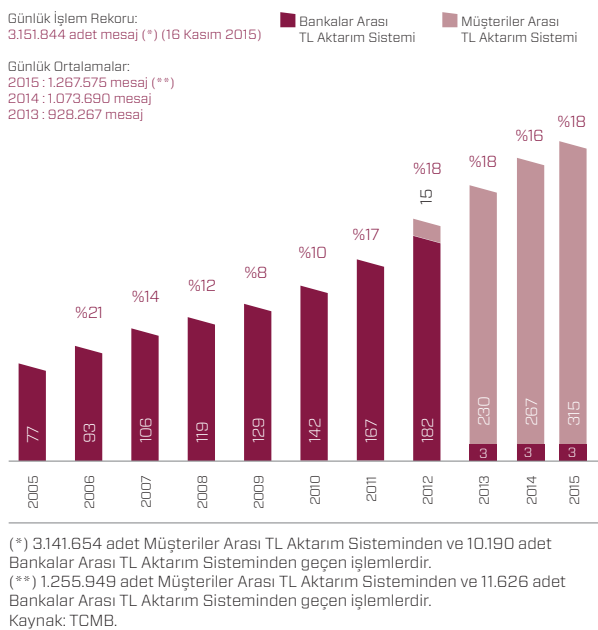
İhale Sisteminden 126.834 adet mesaj işlenmiştir.

TCMB Ödeme Sistemlerinde 2015 yılı sonu itibarıyla katılımcı sayısı 52'dir.

Grafik 28. TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Ödeme Tutarı (Trilyon TL)

Grafik 29. TCMB Ödeme Sistemlerinden Geçen Toplam Mesaj Adedi (Milyon Adet)

2.4.4. Çek Takas Sistemi

Mülga 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ile kurulan BTOM faaliyetleri, TCMB tarafından yayımlanan BTOM Yönetmeliği çerçevesinde bu merkeze bağlı Ankara ve İstanbul Takas Odaları aracılığıyla yürütülmektedir.

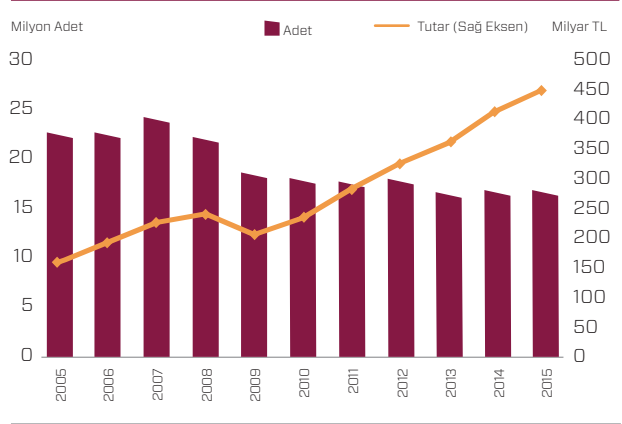
Ödeme sistemleri arasında önemli bir yeri olan çek takas sisteminin güvenilir ve etkin şekilde çalışması, çekle yapılan ödemelerin sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede, çek takası faaliyetlerinin kalitesinin ve etkinliğinin artırılabilmesi amacıyla teknolojik gelişmeler ve ihtiyaçlar takip edilmekte ve gerekli iyileştirmeler yapılmakta olup 2015 yılında BTOM nezdinde kurulu yazılım ve donanım altyapısı çek imajlarının elektronik ortamda transfer edilebilmesi ve üye bankalar tarafından görüntülenebilmesine olanak sağlayacak şekilde yenilenmiştir.

Bankalararası takas odalarında hesaplaşmaya tabi tutulan çek adet ve tutarları 2014 yılında sırasıyla 17,4 milyon adet ve 403,9 milyar TL olarak gerçekleşmişken, 2015 yılında işlem bazında 16,9 milyon adet ve tutar bazında 442,7 milyar TL olmuştur (Grafik 30).

2.4.5. Uluslararası Banka Hesap Numarası Kullanımı

Uluslararası Banka Hesap Numarası (IBAN) konusunda TCMB tarafından çıkarılan Uluslararası Banka Hesap Numarası Hakkında Tebliğ'in uygulamasıyla ilgili olarak 2015 yılı sonu itibarıyla EFT ile yapılan para transferlerinde IBAN kullanımı incelendiğinde; göndericilerin IBAN kullanım oranının yüzde 99,7 seviyesinde olduğu, bu oranın alıcılarda ise yüzde 88,2 civarında seyrettiği tespit edilmiştir.

Grafik 30. Bankalararası Takas Odalarında Hesaplaşmaya Tabi Tutulan Çekler

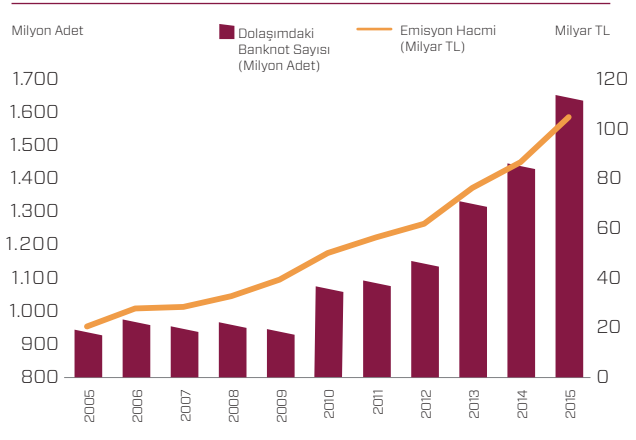
Kaynak: BTOM.

2.5. Emisyon İşlemleri

2015 yılı sonu itibarıyla emisyon hacmi bir önceki yıla göre yüzde 21,1 oranında artış göstererek 103,0 milyar TL'ye ulaşmıştır. Dolaşımdaki banknot sayısı ise yüzde 14,5 oranında artış göstererek 2015 yılı sonunda 1.633,7 milyon adet banknota ulaşmıştır. Son beş yıllık dönemde emisyon hacmi yıllık ortalama yüzde 16,2, dolaşımdaki banknot sayısı ise yıllık ortalama yüzde 9,1 oranında artmıştır (Grafik 31).

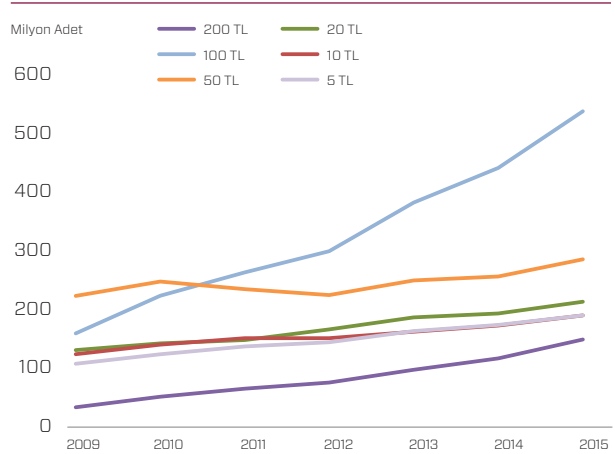
Tedavülden kaldırılan ve 10 yıllık zaman aşımı süresi devam eden banknotlar hariç tutulduğunda, 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla tedavülde 1.530,5 milyon adet banknot bulunmaktadır. 2015 yılı sonu itibarıyla emisyon hacminin kupür dağılımında, adet olarak en yüksek paya sahip olan kupürler 100 TL ve 50 TL'dir (Grafik 32). Adet olarak en yüksek paya sahip iki kupürün (100 TL ve 50 TL'nin) toplam içindeki payı ise yüzde 49,6 oranındadır. Tutar olarak en yüksek paya sahip 100 TL ve 200 TL'nin toplam içindeki payları sırasıyla yüzde 51,5 ve yüzde 27,9 seviyesindedir (Tablo 1).

Grafik 31. Emisyon Hacmi ve Dolaşımdaki Banknot Sayısı

Kaynak: TCMB.

Grafik 32. Kupür Bazında Dolaşımdaki Banknotlar (Milyon Adet)

Kaynak: TCMB.

Tablo 1. 31.12.2015 Tarihinde Tedavülde Bulunan Banknotlar

Kupür	Tutar	% Dağılım	Adet	% Dağılım
200 TL	28.742.042.200,0	27,89	143.710.211,0	8,80
100 TL	53.064.512.800,0	51,50	530.645.128,0	32,48
50 TL	13.977.754.200,0	13,57	279.555.084,0	17,11
20 TL	4.157.319.880,0	4,03	207.865.994,0	12,72
10 TL	1.842.387.575,0	1,79	184.238.757,5	11,28
5 TL	922.295.120,0	0,90	184.459.024,0	11,29
TOPLAM	102.706.311.775,0	99,68	1.530.474.198,5	93,68
Diğer*	336.324.393,5	0,32	103.217.295,5	6,32
GENEL TOPLAM	103.042.636.168,5	100,00	1.633.691.494,0	100,00

(*) Tedavülden kaldırılan ve 10 yıllık zaman aşımı süresi devam eden banknotlar.

Kaynak: TCMB.

Emisyon hacminin GSYİH içindeki payı artış göstermeye devam etmektedir. Grafik 33'te de gösterildiği üzere, 2005 yılında yüzde 2,6 olan "Yıllık Ortalama Emisyon Hacmi/GSYİH" oranı, 2015 yılında yüzde 5,1 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2015 yılında TCMB'nin hizmet verdiği 21 şube, 16 banknot deposu ve 2 vezne merkezinde 345,3 milyar TL tutarında tahsilat, 363,2 milyar TL tutarında tediye olmak üzere toplam 708,5 milyar TL tutarında işlem gerçekleştirilmiştir.

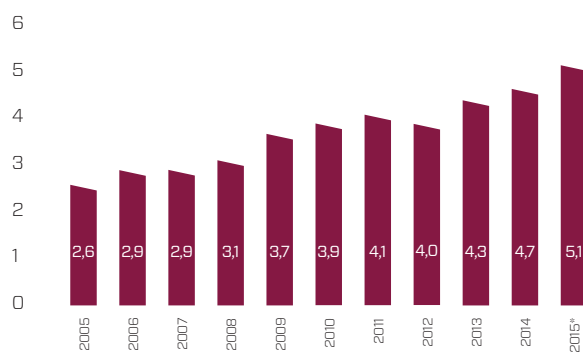
TCMB şubelerinin bulunmadığı illerde gerek banknot kalitesinin iyileştirilmesi, gerekse piyasanın çeşitli kupür ihtiyacının zamanında karşılanabilmesi amacıyla 16 ilde faaliyette bulunan banknot depolarında 2015 yılında 41,4 milyar TL tutarında tahsilat, 40,6 milyar TL tutarında tediye işlemi yapılmıştır. Diğer bir ifadeyle, TCMB'de gerçekleşen toplam işlem hacminin yüzde 11,6'sı banknot depolarında gerçekleşmiştir.

2012 yılında faaliyete geçen ve İstanbul Şubesi'ne bağlı olarak hizmet veren Avrupa Yakası Vezne Merkezi 2015 yılında İstanbul ilinin toplam işlem hacminden yüzde 38,1 pay almıştır. Söz konusu dönemde, Avrupa Yakası Vezne Merkezi toplam işlem hacminden yüzde 12,4; Ankara Şubesi yüzde 11,3, İstanbul-Karaköy Şubesi yüzde 11,1; Anadolu Yakası Vezne Merkezi yüzde 9,1 ve İzmir Şubesi yüzde 7,8 pay almıştır.

1 Ocak 2006 tarihinde dolaşımdan kaldırılan E-7 Emisyon Grubu 250.000, 500.000, 1.000.000, 5.000.000, 10.000.000 ve 20.000.000 TL'lik banknotların 10 yıllık zamanaşımı süresi 31 Aralık 2015 tarihi mesai saati sonu itibarıyla sona ermiş olup söz konusu banknotlar 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren değerlerini yitirmişlerdir.

Böylelikle, paramızın itibarını olumsuz yönde etkileyerek ödeme sistemlerinde büyük zorluklara neden olan çok sıfırlı banknotların tamamen tedavülden kaldırılma işlemi gerçekleştirilmiş ve para reformunun bu en önemli aşaması da sonuçlandırılmıştır.

Grafik 33. Yıllık Ortalama Emisyon Hacminin GSYİH'ye Oranı (Yüzde)

(*) 2015 GSYİH verileri 9 aylık verilerin yıllık hale dönüştürülmesiyle elde edilmiştir.
Kaynak: TCMB.

2.6. Döviz Rezerv ve Risk Yönetimi

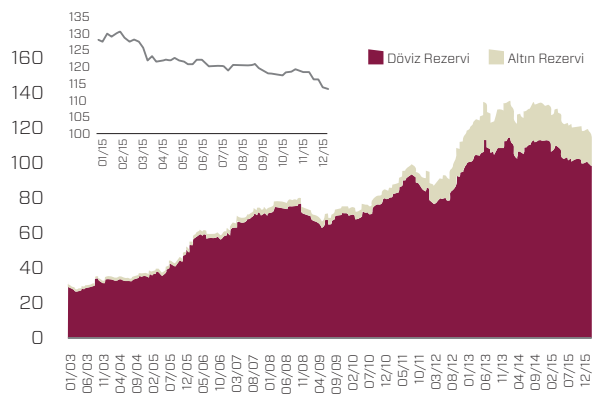
Hükûmetin döviz cinsinden olan borçlarına karşılık iç ve dış borç servisini gerçekleştirmek, dışsal şoklara karşı gerekli döviz likiditesini bulundurmak, para ve kur politikası uygulamalarını desteklemek, piyasalara güven vermek gibi amaçlara yönelik olarak tutulan TCMB rezervlerinin yönetimine ilişkin uygulamaların temel dayanağı, 1211 sayılı TCMB Kanunu'nda yer almaktadır. Ayrıca, söz konusu Kanun'la verilen görev ve yetkiye dayanarak Banka Meclisinin, döviz ve altın rezerv yönetimine ilişkin düzenlediği yönetmelikler ve aldığı kararlar da rezerv yönetimi uygulamalarının çerçevesini oluşturmaktadır.

TCMB'de, rezerv yönetimde karar alma süreci üç aşamalı hiyerarşik bir yapıda oluşturulmuştur. En yüksek karar organı olarak Banka Meclisi, Kanun'da sırasıyla güvenli yatırım, likidite ve getiri olarak sıralanan önceliklere göre hazırlanan Döviz Rezerv Yönetimi Yönetmeliği'ni onaylayarak rezerv yönetimi için genel yatırım kriterlerini belirlemekte, uygulamaya dönük kararların alınması konusunda Yönetim Komitesini ve Başkanlık Makamını yetkilendirmektedir. Banka Meclisince onaylanan ilgili Yönetmelik çerçevesinde, Döviz Risk Yönetimi ve Yatırım Komitesinin (DRYYK) önerisi üzerine Yönetim Komitesinin veya Başkanlık Makamının aldığı kararlar, kurumsal karar alma sürecinin ikinci aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada, TCMB'nin genel risk toleransını ve yatırım stratejisini yansıtan model portföy belirlenerek karara bağlanmaktadır. Model portföy, TCMB'nin stratejik varlık tahsisine ilişkin tercihlerini göstermekte olup her yıl sonunda ertesi yıl uygulanmak üzere DRYYK'nin önerisi üzerine Yönetim Komitesinin onayı ile yürürlüğe konulmaktadır. İlgili Yönetmelik ve model portföy ile belirlenen tercih ve kısıtlar çerçevesinde rezerv yönetimi uygulamalarının gerçekleştirilmesi kurumsal karar alma sürecinin üçüncü ve son aşamasını oluşturmaktadır. Rezerv yönetimi uygulamaları, görevler ayrılığı ilkesine göre oluşturulan bir organizasyon yapısı içerisinde gerçekleştirilmektedir. Buna göre, rezerv yönetimi faaliyetleri Rezerv Yönetimi Müdürlüğü tarafından yürütülürken, rezerv yönetimine ilişkin risk yönetimi Risk Yönetimi Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir.

Rezerv yönetimde, ilgili Yönetmelik'e ve model portföye uygun olarak, belirlenen hedefler ve limitler çerçevesinde uluslararası piyasalarda döviz alım/satım işlemleri, vadeli işlemler, diğer türev işlemler, döviz depo işlemleri, menkul kıymet alım/satım işlemleri, geri alım vaadiyle satım işlemleri, geri satım vaadiyle alım işlemleri, menkul kıymet borç verme işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Altın mevcutlarımız 25 Aralık 2015 itibarıyla 518,7 tona gerilemiş ve altın varlıklarımızın rezervlerimiz içindeki payı yüzde 15,5 olmuştur (Grafik 34). Uluslararası standartta olan TCMB altın rezervleri, Kanun'da yer alan hüküm ve şartlar dahilinde, Banka Meclisi tarafından düzenlenen ilgili Yönetmelik çerçevesinde yönetilmektedir. Bu Yönetmelik uyarınca, altın rezervlerine ilişkin doğrudan altın alım/satımı, altın depo ve altın "swap" işlemleri yapılabilmektedir. Ekim 2011'den itibaren geçerli olmak üzere, bankaların yükümlülükleri için tesis etmeleri gereken zorunlu karşılıkların, yükümlülüklerin cinsine göre belirlenmiş oranlara denk gelen kısmının "standart altın" cinsinden tutulabilmesine imkan sağlanmıştır.

Grafik 34. Merkez Bankası Döviz ve Altın Rezervleri (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB.

Rezerv yönetimi sırasında karşılaşılan risklerin tanımlanarak kontrolü, stratejik varlık tahsisi, dolayısıyla model portföyün belirlenmesi aşamasında başlamaktadır. Döviz rezervlerinin öncelikle hangi para birimleri cinsinden, hangi yatırım araçlarında ve hangi vadelerde yatırıma tabi tutulacağı belirlendiğinde rezerv yönetiminden elde edilecek getiri ile maruz kalınacak finansal riskler büyük ölçüde belirlenmiş olmaktadır. TCMB'nin stratejik varlık tahsisine ilişkin tercihlerini yansıtan model portföy; hedef döviz kompozisyonu, hedef vade kompozisyonu ve bunlardan sapma limitleri, maksimum işlem limitleri toplamı, kullanılabilir işlem türleri ile yatırım yapılabilecek ülkeleri ve yatırım araçlarını ifade eden yatırım evreninden oluşmaktadır. Model portföy belirlenirken, sermayenin korunması ve gerekli likiditenin temini kısıtları altında getiri elde edilmesi hedeflenmekte, ülkenin ulusal varlığı olan rezervlerin basiretli yönetimine büyük önem verilmektedir. TCMB risk toleransı çerçevesinde kabul edilebilir genel risk düzeyi model portföy ile belirlendikten sonra, mevcut risklerin ölçülmesi, gözetimi ve raporlaması düzenli olarak yapılmaktadır.

2015 yılı genelinde küresel büyümeye ilişkin olumlu gelişmeler yaşanmasına karşın geçtiğimiz yıllarda uluslararası piyasalarda yaşanan krizin etkilerinin bu yıl da sürmesi, TCMB'nin 2015 yılı rezerv yönetim stratejilerinin belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu kapsamda finansal risklerin yüksek seviyede kalmaya devam ettiği 2015 yılında da, rezerv yönetiminde izlenen muhafazakar yaklaşım sürdürülmüş, rezervlerin korunması için gereken her tür tedbir alınmıştır.

Sonuç olarak, uluslararası ekonomi ve mali piyasalardaki gelişmelere paralel olarak rezerv ve risk yönetimindeki teorik ve teknik gelişmeler yakından takip edilmekte, TCMB gereksinimleri dikkate alınarak ülkemiz uygulamasının günümüz koşullarına paralel gelişme göstermesi sağlanmaktadır.

2.7. Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmaları

Türkiye'nin AB tarafından aday ülke ilan edilmesiyle birlikte müzakere sürecinin ilk aşaması olan tarama süreci 3 Ekim 2005 tarihinde başlamış, 13 Ekim 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Tarama sürecinin ardından, AB müktesebatına uyuma yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Söz konusu tarama ve müzakere sürecinde TCMB'nin katılım sağladığı fasıllarda kaydedilen gelişmeler Tablo 2'de gösterilmektedir.

TCMB'nin doğrudan ilgili olduğu "18. İstatistik" ve "32. Mali Kontrol" fasılları 26 Haziran 2007 tarihinde, "4. Sermayenin Serbest Dolaşımı" faslı ile "17. Ekonomik ve Parasal Politika" faslı sırasıyla 19 Aralık 2008 ve 14 Aralık 2015 tarihlerinde müzakerelere açılmıştır. "9. Mali Hizmetler" faslı ise 14-15 Aralık 2006 tarihlerinde gerçekleştirilen AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nde alınan karar uyarınca, "Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirdiği teyit edilene kadar müzakereye açılmayacak" olan sekiz fasıldan biridir. Bununla birlikte, söz konusu fasılda müktesebata uyum kapsamında 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, 27 Haziran 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6493 sayılı Kanun, "4. Sermayenin Serbest Dolaşımı" faslında da ilgili AB müktesebatına uyumu sağlamaktadır. "33. Mali ve Bütçesel Hükümler" faslı ise halen AB Konseyinde görüşülmeye devam etmektedir.

Avrupa Komisyonu ile yürütülen teknik çalışmalar sonucunda "32. Mali Kontrol" faslının altı kapanış kriterinden üçünün karşılandığı bildirilmiştir. Söz konusu üç kapanış kriterinden biri TCMB'nin de katkı sağladığı "euronun sahteciliğe karşı korunması için gerekli önlemleri ortaya koyan 1338/2001 sayılı Konsey Tüzüğü'ne yasal ve idari uyumun sağlanması"na ilişkin kapanış kriteridir. TCMB'nin dolaylı ilgili olduğu fasıllardan, "28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması" faslı 19 Aralık 2007 tarihinde, "6. Şirketler Hukuku" faslı 17 Haziran 2008 tarihinde, "16. Vergilendirme" faslı 30 Haziran 2009 tarihinde müzakerelere açılmıştır. "19. Sosyal Politika ve İstihdam" faslı için açılış kriterleri belirlenmiştir. "2. İşçilerin Serbest Dolaşımı" faslı ise Konsey'de görüşülmeye devam etmektedir.

TCMB, Türkiye'nin AB müktesebatına uyum sürecinde kat ettiği gelişmenin izlenebilmesini ve Avrupa Komisyonuna iletilmesini sağlamak üzere T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı'na sorumlu olduğu fasıllardaki gelişmeler hakkında bilgi aktarmaya devam etmektedir.

Tablo 2. Tarama ve Müzakere Sürecinde TCMB'nin Katılım Sağladığı Fasıllarda Son Durum

Doğrudan İlgili Fasıllar	Müzakerelerde Son Durum	Doğrudan İlgili Olmayan Fasıllar	Müzakerelerde Son Durum
4. Sermayenin Serbest Dolaşımı	Müzakereye açıldı. (19 Aralık 2008)	2. İşçilerin Serbest Dolaşımı	Konseyde görüşülmeye devam etmektedir.
9. Mali Hizmetler	Müzakere süreci askıya alındı. (14-15 Aralık 2006)	6. Şirketler Hukuku	Müzakereye açıldı. (17 Haziran 2008)
17. Ekonomik ve Parasal Politika	Müzakereye açıldı. (14 Aralık 2015)	16. Vergilendirme	Müzakereye açıldı. (30 Haziran 2009)
18. İstatistik	Müzakereye açıldı. (26 Haziran 2007)	19. Sosyal Politika ve İstihdam	Açılış kriterleri belirlendi.
32. Mali Kontrol	Müzakereye açıldı. (26 Haziran 2007) Pozitif Gündem kapsamındadır.	28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması	Müzakereye açıldı. (19 Aralık 2007)
33. Mali ve Bütçesel Hükümler	Konseyde görüşülmeye devam etmektedir.		

2.8. İletişim Politikası ve Faaliyetler

TCMB, uygulamakta olduğu para politikasının yanı sıra sahip olduğu araç bağımsızlığının beraberinde getirdiği hesap verme sorumluluğu çerçevesinde etkin bir iletişim politikası yürütmeye özen göstermektedir. Bu sebeple TCMB, 2015 yılında da iletişim ve şeffaflık alanındaki yaklaşımını geliştirerek uygulamakta olduğu politikalar çerçevesinde kamuoyu tarafından duyulan güveni ve politikaların etkinliğini artırmayı amaçlamıştır.

Bankanın hesap verme sorumluluğuyla ilgili düzenlemeler TCMB Kanunu'nun 42. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Bu madde doğrultusunda, Başkan Erdem Başçı 11 Mart 2015 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığında ve 27 Nisan 2015 tarihinde Bakanlar Kurulunda ekonomik görünüm ile para ve kur politikaları uygulamalarına ilişkin sunum yapmıştır. Hesap verme sorumluluğu çerçevesinde TCMB, 2015 yılında da analitik bilançosunu günlük olarak Genel Ağ sitesinde yayımlamaya devam etmiştir. Bağımsız denetimden geçirilmiş olan bilanço ve gelir-gider tabloları ile denetim sonuçlarını bir rapor aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmıştır. Benzer şekilde TCMB, aldığı politika kararlarının gerekçeleri ve bunların sonuçlarını da düzenli raporlar ve sunumlar aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmıştır.

Uygulanmakta olan para politikası çerçevesinde TCMB'nin temel iletişim dokümanları PPK duyuruları ve Enflasyon Raporu'dur. Banka, daha önce duyurduğu takvime uygun olarak yayımladığı Enflasyon Raporu ile uluslararası ekonomik gelişmelere; enflasyon, arz ve talep gelişmelerine; finansal piyasalar ve finansal aracılık ile kamu maliyesine ilişkin genel değerlendirmelerini kamuoyu ile paylaşmış; orta vadeli enflasyon öngörülerini açıklamıştır. Ayrıca Enflasyon Raporu'nda Türkiye ekonomisi ile ilgili güncel konular hakkında hazırlanan tematik kutulara da yer verilmektedir. Bu çerçevede, Enflasyon Raporu 27 Ocak 2015 ve 30 Temmuz 2015 tarihlerinde Ankara'da, 30 Nisan 2015 ve 28 Ekim 2015 tarihlerinde ise İstanbul'da Başkan Erdem Başçı'nın katılımıyla düzenlenen bilgilendirme toplantıları eşliğinde yayımlanmıştır. 30 Nisan 2015 tarihi ve sonrasındaki toplantılar TCMB Genel Ağ sitesinde canlı olarak yayınlanmıştır.

2015 yılında TCMB, PPK tarafından kısa vadeli faiz oranlarına ve diğer para politikası araçlarına ilişkin alınan kararlar ile PPK toplantı özetlerini, "2015 Yılında Para ve Kur Politikası" metninde açıklanan tarih ve saatte TCMB Genel Ağ sitesinde yayımlamaya devam etmiştir. TCMB, 2016 yılında uygulayacağı Para ve Kur Politikasını 9 Aralık 2015

tarihinde kamuoyu ile paylaşmış, ayrıca "2017 Yılında Para ve Kur Politikası" metnini de 6 Aralık 2016 tarihinde duyuracağını açıklamıştır. TCMB, başlıca faaliyetleri ile kamuoyunu yakından ilgilendiren uygulama değişikliklerini de 2015 yılı boyunca 76 adet basın duyurusu aracılığıyla paylaşmıştır.

Aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmak amacıyla, "Aylık Fiyat Gelişmeleri Raporu"nun enflasyonun açıklandığı günü takip eden iş günü yayımlanmasına devam edilmiştir.

Temel amacı olan fiyat istikrarının yanı sıra finansal istikrarı da gözetilen TCMB, daha önce açıkladığı yayımlama takvimi uyarınca 29 Mayıs 2015 ve 30 Kasım 2015 tarihlerinde Finansal İstikrar Raporu'nu Genel Ağ sitesinde açıklamıştır. TCMB, Finansal İstikrar Raporu'nda finansal istikrar alanında Türkiye'deki ve dünyadaki güncel gelişmeler ışığında finansal sisteme ilişkin görüşlerini kamuoyu ile paylaşmıştır.

TCMB, Bankanın ve uyguladığı politikalarının kamuoyu tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla 2015 yılında da çeşitli yayınlar hazırlayarak bu yayınları basılı ve elektronik ortamda paylaşmıştır. Bu kapsamda, 2015 yılında "Finansal İstikrar-Türkiye'de Finansal İstikrar Gelişmeleri" adlı kitapçık yayımlanmış ve bankalara, Türkiye'de ekonomi alanında eğitim veren fakültelelere, kütüphanelere, sivil toplum kuruluşlarına ve çeşitli kurumlara dağıtılmıştır. Buna ek olarak, "Tasarruf-Yatırım Dinamikleri ve Cari İşlemler Dengesi Gelişmeleri" ve "G-20 Platformu ve 2015 Türkiye Dönem Başkanlığı" adlı kitapçıkların hazırlık süreçleri tamamlanmıştır. Gerek politika uygulamaları, gerek TCMB'nin kurumsal yapısı, faaliyetleri ve yayınları hakkında kamuoyunun farklı kesimlerinin bilgilendirilmesi amacına yönelik olarak hazırlanmakta olan üç aylık "TCMB Bülten" ve "CBRT Bulletin" in yayımına 2015 yılında da devam edilmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında geniş bir çevreye gönderilen Bülten'e TCMB Genel Ağ sitesinden de ulaşılabilir. TCMB Genel Ağ sitesinden de ulaşılabilir.

Doğrudan iletişim kapsamında Başkan Erdem Başçı tarafından 2015 yılında, yurt içinde ve yurt dışında gerek Banka politika ve uygulamalarını içeren, gerek güncel ekonomik gelişmeleri değerlendiren sunum ve konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Başkan Başçı, 6 Nisan 2015 tarihinde Ankara'da ve 29 Eylül 2015 tarihinde İstanbul'da Türkiye Bankalar Birliği'ne (TBB) sunum yapmış ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenen organizasyonlara,

uluslararası toplantı ve konferanslara katılarak TCMB politikalarını kamuoyuna anlatmıştır. Başkan'ın, PPK üyelerinin ve Banka üst düzey yetkililerinin yaptıkları sunum ve konuşmalar ile Başkan'ın bazı konuşmalarının video kayıtlarına TCMB Genel Ağ sitesinden erişilebilmektedir.

TCMB iletişim politikası kapsamında banka ekonomistleri tarafından yöneltilen teknik düzeyde görüşme talepleri, 2011 yılının Mayıs ayından bu yana basına kapalı olarak düzenlenen toplantılar ile karşılanmaktadır. PPK üyelerinin yanı sıra ilgili birim temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen toplantılarda Baş Ekonomist veya Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürü tarafından son dönem makroekonomik gelişmelere ilişkin bir sunum yapılmakta, ardından PPK üyeleri katılımcıların sorularını cevaplandırmaktadırlar. 2015 yılında 8'i Ankara'da, 1 tanesi New York'ta olmak üzere düzenlenen toplam 9 toplantıya yerli ve yabancı 341 ekonomist ve analist katılmıştır. Toplantılarda yapılan sunumlar "Teknik Sunumlar" başlığı ile TCMB Genel Ağ sitesi aracılığıyla paylaşılmıştır.

Farklı hedef kitlelerinin bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak düzenlenerek 27 Eylül 2014 tarihinde açılan yeni TCMB Genel Ağ sitesi etkili iletişim politikası doğrultusunda yönetilmeye ve içeriğinin ilgili birimlerle eş güdümlü içinde zenginleştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilmiştir. Diğer yandan iOS ve Android işletim sistemli mobil cihazlarda çalışacak olan ve TL banknotlar ve güvenlik özellikleri, kurlar, istatistikler, duyurular, yayınlar, Banka yönetimine ilişkin bilgiler vb. konularda bilgiler içeren mobil uygulamaların tamamlanmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmüştür.

TCMB tarafından 10 yılı aşkın süredir düzenlenmekte olan "Üniversite Bilgilendirme Toplantıları" formatı ve başvuru aşamalarında birtakım değişikliklere gidilmiş, program içeriği zenginleştirilmiştir. Bankanın Genel Ağ sitesinde yer alan "Eğitim&Akademik" bölümünde söz konusu programa ilişkin bir sayfa oluşturulmuş, programa ilişkin ayrıntılı bilgi kamuoyu ile paylaşılmıştır. 2015 yılında 24 üniversiteden toplam 1.080 öğrenci söz konusu toplantılara katılım sağlamıştır.

TCMB, Banka dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla iletişimini sağlamak amacıyla oluşturulan elektronik posta adresi iletisimbilgi@tcmb.gov.tr, Bilgi Edinme Kanunu kapsamında oluşturulan Bilgi Edinme Sistemi (BES), Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) ayrıca 2015'in Ekim ayında oluşturulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla kendisine yöneltilen başvuruları değerlendirerek cevaplamayı 2015 yılında da

sürdürmüştür. 2015 yılında BES aracılığıyla toplam 1.820, BİMER aracılığıyla 345 ve CİMER aracılığıyla ise 12 başvuru değerlendirilmiştir.

5 Haziran 2014 tarihinde yayımlanan "Finansal Erişim, Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları"na ilişkin Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde TCMB, 2015 yılında, finansal eğitimi desteklemek amacıyla çeşitli sosyal medya hesaplarını kullanmaya devam etmiştir. TCMB, bu amaçla, Twitter, Facebook, YouTube ve Flickr hesaplarını aktif olarak kullanmaktadır. Türkçe ve İngilizce tweet atılan hesaplar üzerinden 2015 yılı içinde en aktif kullanılan sosyal medya kanalı Twitter'da 500'ün üzerinde tweet atılmış, Türkçe hesap için yaklaşık 36.000 takipçi sayısına ulaşılmıştır. Ayrıca, Youtube kanalıyla da Başkan Erdem Başçı'nın konuşmaları kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Tüm bunlara ek olarak söz konusu Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde, 2015 yılı boyunca TCMB tarafından kuruluş kullanımının özendirilmesi ve tasarruf bilincinin artırılması konularında çeşitli bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, 15-23 Nisan 2015 tarihleri arasında, TRT tarafından Antalya'da düzenlenen "37. Uluslararası Çocuk Şenliği" kapsamında TCMB adına bir stant kurulmuştur. Sekiz gün süren Şenlik boyunca çocuklara TCMB tarafından tasarlanmış olan TL simgesi ve tasarruf, kuruluş, para, kumbara ve banka kavramlarına vurgu yapılan çeşitli materyaller dağıtılmıştır. Şenlikte, ayrıca TÜBİTAK tarafından yayımlanan ve "para" konusunun işlendiği "Meraklı Minik" dergisinin Ocak 2015 sayısından 5.000 adet dağıtılmıştır. Kuruluş kullanımının özendirilmesi ve tasarruf bilincinin artırılması faaliyetleri kapsamında, kuruluş kullanımı ve tasarruf bilinci konularındaki temel kavramları içeren "Kuruluş Ailesi" çizgi öykü serisinin yer aldığı TRT Çocuk Dergisi'nden 114.000 adet diğer eğitim materyalleri ile birlikte yurt genelinde ilköğretim okullarında dağıtılmıştır. Kuruluş Ailesinin hikâyeleri TCMB Genel Ağ sitesinde ve sosyal medya hesaplarında da yayımlanmaktadır.

Bunların yanı sıra, para politikası karar alma sürecinde küresel gelişmelerin takibi ve raporlanması da, yurt içi ekonomik gelişmelerin izlenmesi gibi önem taşımaktadır. Bu çerçevede, küresel ekonomik gelişmeler günlük, haftalık ve aylık bazda takip edilmiş; bunlara yönelik ekonomik analizler yapılarak periyodik sunum ve raporlar aracılığıyla gerek üst yönetime gerekse Banka içine bilgilendirmeler yapılmıştır. Üst yönetime yapılan söz konusu bilgilendirmelerin PPK karar alma sürecine katkı sağladığı düşünülmektedir.

2.9. Uluslararası İş Birliği ve Organizasyonlar

2.9.1. Uluslararası İlişkiler

Türkiye, G-20'nin temel yönlendirme mekanizması olan "Üçlü Yapı"ya (Troyka) 2013 Aralık ayı itibarıyla dahil olmuş ve 1 Aralık 2014 tarihi itibarıyla bir yıl boyunca sürecek dönem başkanlığını üstlenmiştir.

TCMB, Hazine ile birlikte G-20'nin finans kanalındaki çalışmalarının yürütülmesinde görev almıştır. TCMB'nin çalışma alanları, "Güçlü Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme için Çerçeve Çalışma Grubu", "Uluslararası Finansal Mimari" ve "Finansal Düzenlemeler" olarak belirlenmiştir. Bunun yanında TCMB, Türkiye'nin G-20 Başkanlığı kapsamında gerçekleştirilen lojistik hizmetlere de katkı sağlamıştır.

Türkiye dönem başkanlığında beş kez "Hazine Müsteşarları ve Merkez Bankası Başkan Yardımcıları", dört kez "Bakanlar ve Merkez Bankası Başkanları" toplantısı ve dört kez "Güçlü Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme için Çerçeve Çalışma Grubu" toplantısı gerçekleştirilmiştir.

TCMB, toplantılar öncesinde G-20 ülkelerine gönderilen tartışma notlarının hazırlanmasında aktif görev almıştır. Ayrıca, toplantılarda "Küresel Ekonomi" ve "Finansal Düzenlemeler" oturumlarını yönetmiş ve bakanlar ve merkez bankası başkanları toplantıları sonrasında ilan edilen bildirgelerin taslaklarının hazırlanması ve nihai şeklinin verilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara aktif olarak katılmıştır. "Güçlü Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme için Çerçeve Çalışma Grubu" çalışmalarına da teknik düzeyde katkı sağlamıştır.

Dönem başkanlığı süresince yapılan ortak çalışmalar sonucunda Liderler Zirvesine sunulmak üzere taslak Zirve Bildirgesi ve Eylem Planı oluşturulmuştur.

15 - 16 Kasım 2015 tarihinde Antalya'da toplanan G-20 liderleri tarafından bu metinlere son şekli verilmiştir. 16 Kasım 2015 tarihinde Zirve Bildirgesi ve Eylem Planı ilan edilmiştir.

TCMB ayrıca, "G-20 Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları" toplantılarının gündemine katkı sağlamak ve tartışmaları zenginleştirmek amacıyla akademi, iş dünyası ve kamu kesiminin katıldığı konferans ve çalıştaylar düzenlemiştir. Bu çerçevede, 16 Nisan 2015 tarihinde Vaşington'da "G-20 Central Bank Governors' Working Dinner on Uncertainty and Volatility" konulu çalışma yemeğinde Prof. Nicholas Bloom TCMB'nin daveti üzerine G-20 üyesi ülkelerin merkez bankası başkanlarına bir konuşma yapmıştır.

Diğer merkez bankaları ile yürütülmekte olan iletişimin ve ikili iş birliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar 2015 yılında da devam ettirilmiştir. Söz konusu çalışmalar çerçevesinde Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve İtalya Merkez Bankası ile Eylül,

Almanya Merkez Bankası ile Kasım aylarında üst düzey politika diyalogu gerçekleştirilmiştir.

2012 yılında imzalanan mutabakat zaptı kapsamında, AMB yetkilileri ile Haziran, Ağustos ve Ekim aylarında iş birliği faaliyetlerinin planlanmasına yönelik durum değerlendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir.

2013 yılında imzalanan mutabakat zaptı kapsamında, İtalya Merkez Bankası ile 7 Eylül 2015 tarihinde İstanbul'da üst düzey teknik toplantı yapılmıştır. İtalya Merkez Bankası Türkiye temsilcisi Mayıs ve Kasım aylarında TCMB'ye ziyaretlerde bulunmuştur. 2013 yılında imzalanan mutabakat zaptı kapsamında, 19 Ekim 2015 tarihinde iş birliği faaliyetleri ile ilgili görüşmelerde bulunmak üzere Almanya Merkez Bankasına bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, Almanya Merkez Bankası Türkiye Temsilcisi 19 Ağustos 2015 tarihinde TCMB'de çeşitli birimlerden yetkililerle görüşmüştür.

4 Eylül 2015 tarihinde Endonezya Merkez Bankası ile bir mutabakat zaptı imzalanmış ve iki merkez bankası arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesine yönelik adım atılmıştır. Bu mutabakat zaptı kapsamında uzman düzeyinde karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmesi, merkez bankacılığı konularında teknik danışmanlık sağlanması, ortak araştırma aktiviteleri ile beraberce kararlaştırılan konularda seminer ve çalıştay düzenlenmesi öngörülmektedir. İmzalanan mutabakat zaptının ardından, Endonezya Merkez Bankası Kanunu'nda yapılması planlanan değişikliklerle ilgili hazırlık sürecinin parçası olarak, Endonezya Temsilciler Meclisinin ilgili Komisyon üyeleri ile Endonezya Merkez Bankası ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların yetkililerinden oluşan bir heyet TCMB'yi ziyaret etmiştir.

29 Aralık 2015 tarihinde Mozambik Merkez Bankası ile TCMB arasında ikili iş birliği faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

İkili iş birliği kapsamında, Filipinler Merkez Bankasından bir heyet 23 Ekim 2015 tarihinde TCMB'ye bir çalışma ziyaretinde bulunmuştur. Ayrıca, yabancı ülkelerin dış temsilcilikleri ile üst düzey görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bunların yanı sıra, 31 Mart - 1 Nisan 2015 tarihlerinde Azerbaycan Merkez Bankası Heyeti "Ödemeler Dengesi ve Sektör Bilançoları"; 15-16 Haziran 2015 tarihlerinde Lübnan Merkez Bankası Heyeti "Konut Fiyat Endeksi"; 23-25 Haziran 2015 tarihleri arasında Kamboçya Merkez Bankası Heyeti "Ödemeler Dengesi İstatistikleri"; 4-5 Kasım 2015 tarihlerinde Uganda Merkez Bankası Heyeti "Eğilim Anketleri" konularında TCMB'ye çalışma ziyaretleri gerçekleştirmişlerdir.

2.9.2. Organizasyonlar

Ülkemizin uluslararası ekonomik platformlarda tanıtılması, diğer ülke merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlarla karşılıklı ilişki ve işbirliğinin geliştirilmesi amaçlarıyla, ülkemizin 2015 yılı dönem başkanlığı kapsamında G-20 gündemini oluşturan konuların irdelenmesini hedefleyen toplantı, seminer, panel, çalıştay ve konferanslar düzenlenmiştir. Söz konusu etkinliklere yurt içi ve yurt dışından alanında yetkin birçok kişi katılmıştır.

Bu kapsamda, TCMB tarafından;

- 29 Ocak 2015 tarihinde Ankara’da AMB ile ortaklaşa “G-20 and IMF Issues” semineri,
- 7 Şubat 2015 tarihinde İstanbul’da G-20 kapsamında Reinventing Bretton Woods Committee (RBWC) ile ortaklaşa “Causes and Effects of Oil Price Movements and Policy Implications” çalıştay,
- 9 Şubat 2015 tarihinde İstanbul’da G-20 kapsamında Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) ile ortaklaşa “Meeting of Central Bank Governors on Macroprudential Policies” toplantısı,
- 16-17 Mart 2015 tarihlerinde Ankara’da IMF ile ortaklaşa “G-20 Data Gaps Initiative (DGI)” konferansı,
- 13-16 Mayıs 2015 tarihleri arasında Antalya’da BIS-Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi (CPMI) ile ortaklaşa 14. Bölge Ülkeleri Ödeme Sistemleri Çalıştay,
- 28-31 Mayıs 2015 tarihleri arasında İzmir’de “Monetary Policy in Emerging Economies” başlıklı uluslararası eğitim çalıştay,
- 14 Haziran 2015 tarihinde Bodrum’da G-20 kapsamında İngiltere Merkez Bankası (BoE) ile ortaklaşa “International Monetary and Financial System: Short-term Challenges, Long-term Solutions” çalıştay,
- 27-28 Ağustos 2015 tarihlerinde İstanbul’da “International Committee on Credit Reporting-ICCR” toplantısı,
- 27-28 Ağustos 2015 tarihlerinde Frankfurt’ta “Balanced and Sustainable Growth - Operationalising the G-20 Framework” konferansı,
- 31 Ağustos-1 Eylül 2015 tarihlerinde İstanbul’da G-20 kapsamında “G-20 Global Islamic Finance Conference: Benefits and Opportunities” konferansı,
- 6-8 Eylül 2015 tarihlerinde Ankara’da BIS ile ortaklaşa “BIS Bimonthly” toplantısı,
- 28-29 Eylül 2015 tarihlerinde İstanbul’da AMB ile ortaklaşa “Seminar on Early Warning Indicators” semineri,
- 26-27 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul’da G-20 kapsamında BIS ve IMF ile ortaklaşa “Macroprudential Policy: Effectiveness and Implementation Challenges” konferansı,
- 6 Aralık 2015 tarihinde İstanbul’da 15. Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kuruluşu (IILM) Yönetim Kurulu Toplantısı, düzenlenmiştir.

2.10. Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları

2015 yılında TCMB, akademik çalışmalara verdiği önem doğrultusunda çalışanları tarafından hazırlanmış olan çalışma tebliğlerine ve ekonomi notlarına TCMB Genel Ağ sitesinde yer vermiştir. Bu doğrultuda, Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü bünyesinde yapılan araştırmaların hakem değerlendirmesi sürecinden geçtikten sonra sunulduğu çalışma tebliğleri serisine 2015 yılında 38 yayın eklenmiştir. Ekonomik gelişmelere dair tartışmalara zamanlı bir katkıda bulunmak ve TCMB bünyesinde Türkiye ekonomisi ve para politikası üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak amacıyla hazırlanan ekonomi notları kapsamında ise 23 not kamuoyu ile paylaşılmıştır.

2015 yılında ayrıca makroekonomik istikrar, finansal istikrar, likidite yönetimi, ödeme sistemleri ve rezerv yönetimi konularında hazırlanan makalelere yer verilen Central Bank Review adlı hakemli dergi üç defa yayımlanmıştır.

Öte yandan, Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü çalışanlarının katkılarıyla hazırlanmış olan 19 adet makale Social Sciences Citation Index'te listelenen dergilerde yayımlanmıştır. Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü tarafından Banka personeline yönelik olarak düzenlenen seminerler dizisi kapsamında 2015 yılında 30 seminer düzenlenmiş, bu seminerlerde Türkiye'deki ve yurt dışındaki üniversitelerden, uluslararası kuruluşlardan ve diğer merkez bankalarından katılımcılar çalışmaları hakkında sunumlar gerçekleştirmişlerdir.

Yurt içinden çeşitli üniversitelerin öğretim üyelerinin de katılımlarıyla "7. TCMB Dahili Araştırma Konferansı" düzenlenmiştir. Konferansta 6 makale sunulmuş ve tartışılmıştır.

İstanbul Merkez Bankacılığı Araştırma ve Eğitim Merkezi (İMB) çalışanları tarafından 2015 yılı içerisinde toplam 17 adet araştırma ve inceleme yayını gerçekleştirilmiştir. Söz konusu yayınlardan 4'ü Social Sciences Citation Index'te listelenen dergilerde, 7'si TCMB Çalışma Tebliği serisi yayınlarında, 2'si Central Bank Review dergisinde ve 4'ü ise çeşitli ulusal ve uluslararası diğer araştırma-inceleme yayınlarında yayımlanmıştır.

İMB, merkez bankacılığı, ekonomi ve finans alanlarında TCMB'nin teknik kapasitesine, bilgi birikimine, iletişimine ve ikili iş birliğine katkıda bulunma amacı doğrultusunda akademisyenlerin, alanında uzman araştırmacıların ve merkez bankalarından ekonomistlerin katılımıyla 22 adet araştırma semineri düzenlemiştir. Ayrıca, TCMB'de yapılan araştırmaların yenilikçi bir bakış ile tartışılmasını sağlamak ve görünürlüğünü artırmak amacıyla 15 farklı kurumdan 17 ekonomistin katıldığı ziyaretçi programını yürütmüştür.

Bunların yanı sıra, 2015 yılında Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından da bazı araştırma ve geliştirme projeleri yürütülmüştür. Bu kapsamda;

- İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatı ile TS OHSAS 18001:2008 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı'nın şartlarına uygun bir yönetim sistemi kurulmuştur. Kurulan bu sistem Türk Standartları Enstitüsü tarafından tetkik edilmiş ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi belgesi alınmıştır.
- İlgili mevzuat gereğince ve Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü'nde enerjinin daha verimli kullanılması amacıyla yönelik olarak gerekli koşullar sağlanmış ve Enerji Yöneticisi sertifikaları temin edilmiştir. Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü'nün enerji kullanımıyla ilgili analiz çalışmalarına başlanmıştır.
- Banknot tasarımı için kullanılan Grafik ve Gravür çizim yazılımlarının altyapısı değiştirilmiş olup ofset banknot kalıplarının üretimini sağlayan "Bilgisayardan Doğrudan Ofset Kalıp Üretim Sistemi"nin alımı çalışmaları tamamlanmıştır.
- Numaratör baskı makinelerinden birinin elektronik kontrol ünitesinin tamamı başta olmak üzere, ana motoru, sensörlerinin büyük bir bölümü ve bazı mekanik parçaları yenilenmek suretiyle modernize edilmiştir. Söz konusu baskı makinesi bilgisayardan kontrol edilebilir hale getirilmiştir. Ayrıca, makinenin elektronik kontrol ünitesi sıfırdan tasarlanmış ve elektronik kontrol ünitesindeki PLC'lerin (Programmable Logic Controller) yazılımı geliştirilmiştir.
- Yeni projeler için araştırma geliştirme ve uygulamaya yönelik fizibilite çalışmaları yapılmıştır.

Ayrıca, Bilişim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 2015 yılında çeşitli projeler ve altyapı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede;

- TCMB'nin Bilişim teknolojileri ürünlerinin ve hizmetlerinin teknolojik bağımlılık yaratmayacak, esnek ve yaygın altyapılar üzerinde çalışabilirliğini sağlamak amacıyla yazılımların modern kurumsal yazılım geliştirme platformunda çalışacak şekilde dönüştürülmesi çalışmaları ile TCMB bilişim teknolojileri sistemleri ve iş süreçleri arasındaki bağlantının net bir şekilde gösterilerek stratejik ve taktik planların daha kapsamlı bilgiye dayanılarak hazırlanması amacıyla Kurumsal Mimari oluşturma çalışmaları kapsamında uygulama bilgilerini içeren veri havuzu oluşturulmuştur. Bu verilerle mevcut uygulama portföyünün dış kaynak kullanılabilirliği, kesintiye tahammül süresi, karmaşıklık, risk, tahmini dönüşüm maliyeti, kişi bağımlılığı, veri ilişkileri ve büyüklük gibi kriterlere göre dinamik görseller yardımıyla analizine olanak sağlanmış, dönüşüm programı yeniden yapılandırılmıştır.
- TCMB bilişim insan gücü ile bilişim teknolojileri ürünlerinin ve hizmetlerinin kurumsal stratejiler ve performans programları doğrultusunda en uygun ve en etkin şekilde değerlendirilmesinde kurumsal mutabakatı ve Banka Birimlerinin Stratejik Hedeflerinin hizalanmasını sağlamak ve bilişim teknolojileri yönetişiminin kurumsal ölçekte güçlendirilmesinde tavsiyeler üretmek üzere Bilişim Yönlendirme Komisyonu kurulmuştur. Komisyon 2015 yılında üç kez toplanmış ve kurumsal stratejiler doğrultusunda bilişim teknolojileri girişimlerinin önceliklendirilmesi, bunların planlar doğrultusunda gerçekleştirildiğinin periyodik olarak gözden geçirilmesi ve doğru kaynak planlaması yapılmasının sağlanması görevlerini yerine getirmiştir.
- 2015 yılı içerisinde İdare Merkezi ve Olağanüstü Durum Merkezinde bulunan TCMB sunucu sistemleri ile DMZ (DeMilitarized Zone) iletişim altyapısındaki tüm aktif cihazlar ve kablolu altyapısı yenilenmiş, olağanüstü durum senaryolarında oluşabilecek kesintilere karşı anında ve müdahale olmaksızın tepki vererek, iletişime kesintisiz devam edecek duruma getirilmiştir.
- TCMB 2015 yılında The Réseaux IP Européens Network Coordination Centre (RIPE NCC)'ye Yerel İnternet Kayıt Sağlayıcı (Local Internet Registry – LIR) olarak üye olmuştur.
- TCMB Dünya Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Kuruluşu (SWIFT) altyapısında; İdare Merkezinde ve Olağanüstü Durum Merkezinde kullanılmakta olan ve cihaz ömürleri dolan “Hardware Security Module” (HSM) donanımları için SWIFT tarafından başlatılan süreç kapsamında yenilenme çalışmaları yapılmıştır.
- TCMB piyasa verilerinin veri dağıtım firmalarına aktarıldığı altyapı tümüyle iç kaynaklar kullanılarak yenilenmiş ve “Piyasalar Veri Dağıtım Sistemi” adıyla hizmet vermeye başlamıştır. Esnek ve genişleyebilir yeni altyapı ile birlikte veri dağıtımı firma bağımsız hale getirilmiştir. Veri yayımlama işlem sürecine gerekli onay mekanizmaları eklenmiş, yayımlanan verilerin önemli bir kısmının Banka kurumsal veritabanından otomatik olarak aktarılması sağlanmıştır.
- TCMB Bilgi Güvenliği Çalışmaları kapsamında bilgi güvenliği konusunda çeşitli eğitim programları düzenlenmiş, mevcut bilgi güvenliği farkındalığı düzeyini ölçmek ve bu farkındalığı arttırmak üzere testler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, kamu kuruluşları, özel sektör ve üniversitelerin katılım sağladığı siber güvenlikle ilgili organizasyonlarda görev alınmış, Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) eşgüdümünde yapılan çalışmalara Siber Olaylara Müdahale Ekibi (SOME) olarak katılım sağlanmıştır.
- Bilişim Güvenliği altyapısı ile ilgili performans ve kapasite artışına yönelik iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Güvenlik zafiyetlerinin tespit edilmesi, bilişim sistemlerinin olası tehditlere karşı güçlendirilmesi, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması, bilgi güvenliği teknolojik altyapısının iş yükü paylaşımı, yedekli ve kademeli güvenlik anlayışı temel alınarak geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2.11. Eğitim Faaliyetleri

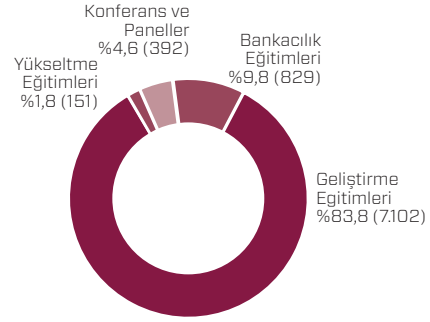
2015 yılında TCMB tarafından düzenlenen eğitim etkinliklerine toplam 9.957 kişi katılmış, diğer kurum ve kuruluşların düzenlediği çeşitli programlardan toplam 580 Banka personelinin yararlanması sağlanmış, yurt içi ve yurt dışında düzenlenen eğitim etkinliklerine ise toplam 42 Banka personeli, öğretim elemanı ve konuşmacı olarak katılmıştır.

2.11.1. TCMB Tarafından Düzenlenen Programlar

2015 yılında TCMB tarafından düzenlenen Banka içi eğitimlere 8.474 Banka personeli katılmıştır. Bu eğitimler; “Bankacılık Eğitimleri”, “Geliştirme Eğitimleri”, “Yükseltme Eğitimleri” ile “Konferans ve Paneller”dir (Grafik 35).

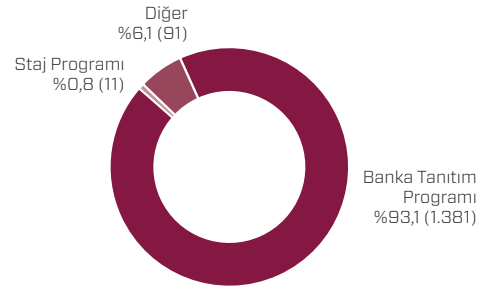
Yine TCMB tarafından düzenlenmekte olan Banka Tanıtım Programlarına 1.381, Staj Programına 11 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bunun yanında, 89 geçici personel ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan 2 kişi olmak üzere Banka dışından toplam 91 katılımcıya eğitim verilmiştir (Grafik 36).

Grafik 35. Banka Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri (Personel Sayısı)

Kaynak: TCMB.

Grafik 36. Banka Personeli Dışındaki Katılımcılara Yönelik Eğitim Faaliyetleri (Katılımcı Sayısı)

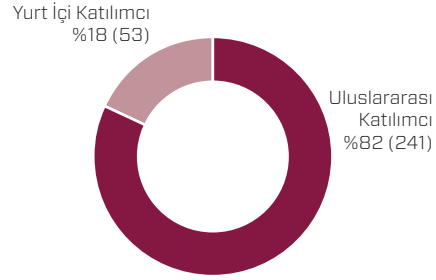
Kaynak: TCMB.

2.11.2. Uluslararası Eğitim ve Teknik Destek Faaliyetleri

2015 yılında, İMB tarafından düzenlenen uluslararası eğitim ve teknik destek faaliyetlerine 78 ülkenin merkez bankası ve ilgili politika yapıcı kuruluşlarından, yurt içi kurumlardan katılımcılar dahil, toplam 479 çalışan katılım sağlamıştır. Asya, Avrupa, Afrika ve Güney Amerika kıtalarından toplam 426 uluslararası katılımcı eğitim ve teknik destek faaliyetlerine iştirak etmiştir.

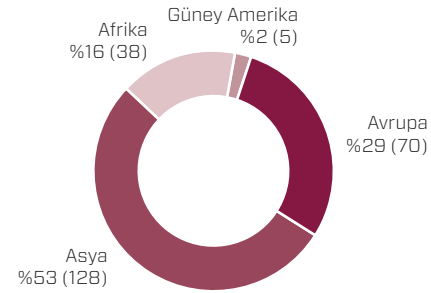
İMB, 2015 yılında merkez bankaları ve ilgili politika yapıcı kurumlar ile uluslararası kuruluşların katılımıyla önceliği merkez bankalarının ihtiyaç duyduğu alanlarda olmak üzere kurs, seminer ve çalıştay türlerinde 11 uluslararası eğitim programı düzenlemiştir. Söz konusu eğitimlere 62 ülkenin merkez bankası ile ilgili politika yapıcı kuruluşlarından, yurt içi kurumlardan katılımcılar dahil, 294 çalışan katılmıştır (Grafik 37). Asya, Avrupa, Afrika ve Güney Amerika kıtalarından toplam 241 uluslararası katılımcı eğitim faaliyetlerine iştirak etmiştir (Grafik 38).

Grafik 37. İMB Uluslararası Eğitim Faaliyetlerine Katılımın Dağılımı (Katılımcı Sayısı)

Kaynak: TCMB.

Grafik 38. İMB Uluslararası Eğitim Faaliyetlerine Diğer Ülkelerden Katılımın Bölgesel Dağılımı (Katılımcı Sayısı)

Kaynak: TCMB.

İMB tarafından uluslararası eğitimler kapsamında;

- 8-10 Nisan 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Human Resources at Central Banks" konulu çalıştay,
- 27-29 Nisan 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Balance of Payments and External Statistics" konulu seminer,
- 4-8 Mayıs 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Financial Stability, Financial Crises and Monetary Policy" konulu seminer,
- 28-31 Mayıs 2015 tarihleri arasında İzmir'de "Monetary Policy in Emerging Economies" konulu çalıştay,
- 10-12 Haziran 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Global Financial Integration and Capital Flows" konulu seminer,
- 2-4 Eylül 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Payment Systems and Instruments" konulu seminer,
- 14-18 Eylül 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Prudential Supervision and Macroeprudential Regulations" konulu seminer,
- 30 Eylül-2 Ekim 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Foreign Exchange Reserve and Risk Management" konulu seminer,
- 9-13 Kasım 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Short-term Forecasting at Central Banks" konulu seminer,
- 16-17 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul'da Dünya Bankası Küresel İslami Finans Geliştirme Merkezi ve İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik, Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC) ile ortak düzenlenen "Islamic Banking and Liquidity Management" konulu çalıştay,
- 7-11 Aralık 2015 tarihleri arasında İstanbul'da "Introduction to Monetary Policy Modelling" konulu kurs,

düzenlenmiştir.

İMB tarafından merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlarla ikili iş birliğini artırma amacı doğrultusunda çeşitli merkez bankaları için "Risk Yönetimi ve Uyum", "İnsan Kaynakları Yönetimi", "Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Reel Sektör Verilerinin Toplanması ve Analizi", "İç Denetim Uygulamaları", "Kamu Bilinci, Kaynak Koleksiyonu ve Kütüphane Yönetimi", "Para Politikası Uygulamaları ve Modelleme", "Reel Sektör Göstergeleri", "Türk Lirası ve Döviz Piyasaları Yönetimi" ve "Protokol Yönetim Sistemi" konularında Ankara'da 11 adet teknik destek içerikli program organize edilmiştir. Bunların yanı sıra "Finansal İstikrar", "Ödeme Sistemleri" ve "Nakit Para Yönetimi" konularındaki 4 adet teknik destek programı ise yurt dışında gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, Afganistan Merkez Bankası ile imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde Ankara'da ilgili Bankanın çalışanlarına yönelik 2 adet teknik destek programı gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, Karadağ Merkez Bankası ile imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde ilgili Bankanın yöneticileri ile çalışanları için Ankara'da 3 adet, İstanbul'da 1 adet, Podgaritsa/Karadağ'da 2 adet teknik destek programı düzenlenmiştir. Endonezya Merkez Bankası ile imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde ise ilgili Bankanın çalışanları için 1 adet teknik destek programı Ankara'da düzenlenmiştir.

İMB tarafından 2015 yılı teknik işbirliği faaliyetleri çerçevesinde özellikle Sahra Altı Afrika bölgesine yönelik olarak "Maintaining Financial Stability with Widening Financial Inclusion: The Case of African States Workshop" konulu bir bölgesel çalıştay İstanbul'da düzenlenmiştir.

Teknik işbirliği çalışmaları kapsamında anılan 25 teknik destek programı aracılığıyla 28 ülke merkez bankasından 185 çalışan ile merkez bankacılığına ilişkin çeşitli konularda TCMB'nin tecrübeleri paylaşılmıştır.

2.11.3. Diğer Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Programlar

Diğer kurum ve kuruluşların yurt içinde düzenlediği kısa süreli eğitim programlarına 122 Banka personelinin, yurt dışındaki programlara ise 224 Banka personelinin katılımı sağlanmıştır. Ek olarak, Akademik Çalışmalar İçin Mali Destek Programı kapsamında çeşitli kurum ve kuruluşların düzenlediği programlara da 84 Banka personelinin katılımı sağlanmıştır (Grafik 39).

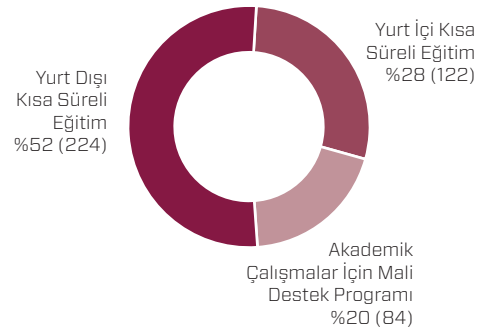
Lisansüstü (Yüksek Lisans ve Doktora) eğitim programlarına, yurt içinde yeni başlayan 19 kişiyle birlikte toplam 111 Banka personeli, yurt dışında ise yeni başlayan 8 kişiyle birlikte toplam 39 Banka personeli devam etmiştir (Grafik 40).

2.11.4. Diğer Faaliyetler

Öğretim elemanı ve konuşmacı görevlendirme çerçevesinde; yurt içinde çeşitli kamu kurumlarında düzenlenen eğitim etkinliklerinde 24, yurt içinde çeşitli üniversitelerde dönemlik ders vermek üzere 18 Banka personeli görevlendirilmiştir.

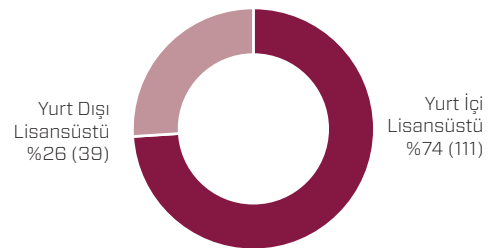
Ayrıca, uzmanlık yeterlik tezlerinin değerlendirilmesi kapsamında, uzman yardımcılarının uzman olarak atanabilmeleri için hazırladıkları 14 adet tez incelenmiş, oluşturulan tez kurullarında değerlendirilmiş ve başarılı bulunmuştur.

Grafik 39. Banka Dışı Kısa Süreli Eğitim Programları (Personel Sayısı)

Kaynak: TCMB.

Grafik 40. Lisansüstü Eğitime Devam Eden Banka Personeli (Personel Sayısı)

Kaynak: TCMB.

2.12. Kültür, Sanat ve Spor Faaliyetleri

Çanakkale Kara Savaşları'nın ve Çanakkale Zaferi'nin 100. yılı nedeniyle, 18 Mart - 25 Mayıs 2015 tarihleri arasında Çanakkale'de, Banka Sanat Koleksiyonu'ndan seçilen eserlerle "Kırmızıdan Maviye Çağdaş Türk Resim Sanatı" sergisi gerçekleştirilmiştir. Çanakkale Seramik Müzesinde (1905 yılında inşa edilen Müstahkem Mevki Er Hamamı) farklı bir kavramsal tema ile savaşın yıldönümüne metaforik bir yaklaşımla düzenlenen sergi, kırmızı ve mavi rengin dominant kılındığı ve bu renklerin stratejik öneme sahip olduğu Türk resminin usta sanatçılarının seçkin yapıtlarından oluşmuş ve Türk resminin klasik, modern ve çağdaş örneklerini bu bağlamda karşılaştırmalı biçimde bir araya getirmiştir. Sergi, Türk resim sanatının gelişimini ve değişimini kırmızı ve mavinin yoğunlukta olduğu bir düşünsel kavram eşliğinde sergi mekanını kullanarak bir pasaj halinde özgün eserlerle gözler önüne sermiştir. Serginin kalıcılığını sağlamak amacıyla Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde kapsamlı bir katalog hazırlanmıştır.

Türkiye ile Azerbaycan arasında süregelen siyasi, ekonomik, kültürel, diplomatik ilişkiler ve yakın işbirliği çerçevesinde, TCMB Sanat Koleksiyonu'ndan derlenen eserlerin yer aldığı "Çağdaş Türk Resim Sanatında İmgelem, Mekan ve Zaman" sergisi, Azerbaycan'da 13 Mayıs - 31 Temmuz 2015 tarihleri arasında Bakü Haydar Aliyev Merkezi'nde düzenlenmiştir. Cumhuriyet döneminde yaşanan sanatsal gelişmenin niteliği üzerinde durulan bu kapsamlı sergiyle, özgün yorumlar üreten tahayyül biçimlerinin, zaman ve mekan algısı üzerinden arz ettiği görünüm tartışmaya ve değerlendirmeye açılmıştır. Özellikle 1950'li yıllardan başlayarak bugüne gelen süreçte öne çıkan Türk sanatçıların düşünce derinliği ve yaratma potansiyeli üzerine odaklanarak, oluşan algılama ve yorumlama farklılıklarına dikkat çekilmiştir. Serginin kalıcılığını sağlamak amacıyla, Türkçe, İngilizce ve Azerbaycan dili olmak üzere üç dilde hazırlanan kataloğun metin yazarlığı Prof. Mümtaz Sağlam tarafından yapılmıştır.

Çanakkale Zaferi'nin 100. yılı nedeniyle Banka aynı zamanda, Çanakkale savaşı ile ilgili, her biri tarihi vesika niteliği taşıyan ve ilk kez dinlenen türküler, gazeller, ninniler, ilahiler, kasideler ve şirlerden oluşan "Zaferin 100 üncü Yılı Anısına; ÇANAKKALE DESTANI" adlı kitap ve CD projesini hayata geçirmiştir.

Türkiye'nin ev sahipliğinde 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilen 2015 G-20 Antalya Zirvesi kültür etkinlikleri kapsamında, TCMB Sanat Koleksiyonu'ndan "Geçmişten Gelen Estetik: Hat-Ebru-Sedefkârlık" sergisi düzenlenmiştir. Sergi, sedefkâr Salih Balakbabalar ile ebru sanatçısı Alparslan Babaoğlu'nun hat temalı eserlerinden oluşmuştur.

Sportif etkinlikler kapsamında ise TCMB'nin ev sahipliğinde Türkiye'de yerleşik bankaların satranç takımlarının katıldığı geleneksel "Bankalararası Satranç Turnuvası"nın 9'su 5 Aralık 2015 tarihinde İstanbul'da düzenlenmiştir. TCMB'nin üyesi bulunduğu Avrupa Merkez Bankaları Kültür ve Spor Kulüpleri Birliğine üye merkez bankalarının ev sahipliğinde organize edilen Euro Briç (İspanya), Euro Tenis (Yunanistan), Euro Masa Tenisi (Almanya), Euro Voleybol ve Euro Hiking (Belçika) turnuvaları ile Slovenya Merkez Bankası ev sahipliğinde düzenlenen "11. Balkan Ülkeleri Merkez Bankaları Spor Turnuvası"na basketbol, satranç ve yüzme dallarında katılım sağlanmıştır. "Avrupa Merkez Bankaları Futbol Turnuvası" TCMB'nin ev sahipliğinde 2015 yılının Ekim ayında Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

2.13. Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri, Bağış ve Yardımlar

TCMB, Kanunu ile kendisine verilmiş olan görev ve yetkilerini yerine getirmenin yanı sıra sosyal sorumluluk faaliyetlerinde de yer almakta, bağış ve yardımlar ile akademik çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda, yurt içi ve yurt dışında düzenlenecek ekonomi ve finans alanlarındaki akademik ve/veya politika üretmeye yönelik konferans ve diğer akademik ve politika üretici çalışmaların desteklenmesine yönelik olarak 2006 yılından itibaren yürütülmekte olan Akademik Çalışmalar İçin Mali Destek Programı 2015 yılında da sürdürülmüştür. Mali destek talebinde bulunan 33 akademik programa mali yardım yapılmıştır.

TCMB, 2015 yılı içinde Türkiye ekonomisi, gelişmekte olan ülke ekonomileri ve/veya merkez bankacılığı konularında yapılan akademik çalışmaları desteklemek ve bu çalışmalara daha geniş kesimlerin ulaşabilmesine katkıda bulunmak amacıyla "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Ödülleri"nin altıncısını düzenlemiştir. Söz konusu organizasyon kapsamında gerçekleştirilen başvurulara yönelik yapılan değerlendirmeler sonucunda bir çalışma birincilik, bir çalışma ikincilik, iki çalışma da üçüncülük ödülü kazanmış; ayrıca iki çalışmaya da teşvik ödülü verilmiştir.

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen depremden sonra TCMB ile Yunanistan Merkez Bankasının katkılarıyla İzmit, Derince'de yaptırılarak 2001-2002 yılında eğitime açılan Merkez Bankası Derince Anadolu Lisesinin 2015 yılı Mayıs ayında düzenlenen 14. dönem mezuniyet töreninde ilk üç dereceye girerek mezun olan öğrencilere plaket, para ödülü ve hediyeler verilmiştir.

2002-2003 eğitim döneminden itibaren, anılan liseden mezun olarak bir yüksek öğrenim kurumuna kaydını yaptırmış olan öğrencilere Banka tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde verilmeye başlanan karşılıksız eğitim bursundan yararlanan öğrenci sayısı 2015 yılında 80'e ulaşmıştır. Ayrıca, okulun eğitim programını destekleyecek şekilde zenginleştirilmesi amacıyla okula dizüstü ve masaüstü bilgisayar alınmıştır.

Zihinsel Yetersiz Çocukları Yetiştirme ve Koruma Vakfı tarafından, "Türk Lirası Sembolünü Kavrama, Para Tanıma, Harcama, Bütçe Hazırlama" adlı sosyal sorumluluk projesinin hayata geçirilmesi için bağışta bulunulmuştur.

TCMB Bursa Şubesi eski hizmet binası, "İl Halk Kütüphanesi ve Kültür Sitesi" olarak değerlendirilmesi için Bursa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne tahsis edilmek üzere Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne bedelsiz olarak devredilmiştir.

Ayrıca, TCMB'de kullanım dışı kalan çalışma masası, koltuk, sehpa, etajer, dolap gibi muhtelif büro malzemeleri ile bilgisayar, telefon, yazıcı gibi cihazlar, ihtiyacı olan eğitim kurumlarına dağıtılmıştır.

3. Bölüm

Finansal Tablolar

3.1. 31.12.2015 Tarihli Bilanço

AKTİF	Açıklama No.	Türk Lirası	Yabancı Para	Toplam
1. Altın	3.4.2.1	-	51.191.475.986	51.191.475.986
1.1 Uluslararası Standartta Olan (Safi Gram) 515.519.993,79		-	51.191.475.986	51.191.475.986
2. Yabancı Para Banknotlar	3.4.2.2	-	4.183.398.575	4.183.398.575
3. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	-	265.541.843.462	265.541.843.462
3.1 YP Menkul Kıymetler		-	241.664.149.226	241.664.149.226
3.2 Mevduat		-	19.711.937.695	19.711.937.695
3.3 Diğer		-	4.165.756.541	4.165.756.541
4. Rezerv Dilimi Pozisyonu	3.4.2.4	-	455.272.675	455.272.675
5. Menkul Kıymetler	3.4.2.5	8.957.517.340	-	8.957.517.340
5.1 Devlet İç Borçlanma Senetleri		8.677.646.830	-	8.677.646.830
5.2 Diğer		279.870.510	-	279.870.510
6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	3.4.2.6	95.475.069.203	-	95.475.069.203
6.1 Açık Piyasa İşlemleri		89.537.797.590	-	89.537.797.590
6.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		5.937.271.613	-	5.937.271.613
7. Yurt İçi Bankalar	3.4.2.7	-	-	-
8. Krediler	3.4.2.8	-	22.746.402.971	22.746.402.971
8.1 İç Krediler		-	22.719.308.685	22.719.308.685
8.1.1 Reeskont Kredileri		-	22.719.308.685	22.719.308.685
8.1.2 Diğer Krediler		-	-	-
8.2 Dış Krediler		-	27.094.286	27.094.286
9. İştirakler	3.4.2.9	-	753.091.962	753.091.962
10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü	3.4.2.4	-	4.324.958.116	4.324.958.116
11. Duran Varlıklar (Net)	3.4.2.10	674.043.680	-	674.043.680
12. Takipteki Alacaklar (Net)	3.4.2.8	-4.458.844.569	4.458.844.569	-
12.1 Takipteki Alacaklar		-	4.458.844.569	4.458.844.569
12.2 Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)		-4.458.844.569	-	-4.458.844.569
13. Ertelenmiş Vergi Varlığı	3.4.2.14	7.572.341	-	7.572.341
14. Değerleme Hesabı	3.4.2.17	-	-	-
15. Diğer Aktifler	3.4.2.11	2.536.056.994	5.204.936	2.541.261.930
15.1 Uluslararası Standartta Olmayan Altın (Safi Gram) 3.177.797,62	3.4.2.1	315.557.403	-	315.557.403
15.2 Madeni Para		105.358.642	-	105.358.642
15.3 Gelir Tahakkukları		36.021.615	-	36.021.615
15.4 Diğer		2.079.119.334	5.204.936	2.084.324.270
TOPLAM		103.191.414.989	353.660.493.252	456.851.908.241

PASİF	Açıklama No.	Türk Lirası	Yabancı Para	Toplam
1. Tedavüldeki Banknotlar	3.4.2.12	103.042.636.169	-	103.042.636.169
2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	3.4.2.6	26.505.335	-	26.505.335
2.1 Açık Piyasa İşlemleri		-	-	-
2.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		26.505.335	-	26.505.335
2.3 Likidite Senetleri		-	-	-
3. Mevduat	3.4.2.13	41.475.701.651	242.204.169.948	283.679.871.599
3.1 Kamu Sektörü Mevduatı		22.168.406.419	6.465.556.390	28.633.962.809
3.1.1 Hazine, Genel ve Özel Bütçeli İdareler		22.167.230.663	6.458.732.110	28.625.962.773
3.1.2 Diğer		1.175.756	6.824.280	8.000.036
3.2. Bankacılık Sektörü Mevduatı		18.799.107.319	230.664.263.024	249.463.370.343
3.2.1 Yurt İçi Bankalar		18.788.229.834	22.955.501.608	41.743.731.442
3.2.2 Yurt Dışı Bankalar		10.639.374	-	10.639.374
3.2.3 Zorunlu Karşılıklar Bloke Hesabı		-	207.708.761.416	207.708.761.416
3.2.3.1 Nakit		-	168.046.465.972	168.046.465.972
3.2.3.2 Altın (Safi Gram) 399.416.229,12	3.4.2.1	-	39.662.295.444	39.662.295.444
3.2.4 Diğer		238.111	-	238.111
3.3 Diğer Mevduat		508.187.913	5.074.350.534	5.582.538.447
3.3.1 İşçi Dövizleri		-	3.900.911.450	3.900.911.450
3.3.2 Uluslararası Kuruluşlar		13.720.624	-	13.720.624
3.3.3 Fonlar		142.708.487	68.124.372	210.832.859
3.3.4 Diğer		351.758.802	1.105.314.712	1.457.073.514
4. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	-	1.088.105	1.088.105
5. Rezerv Dilimi İmkânı	3.4.2.4	-	455.272.675	455.272.675
6. SDR Tahsisatı	3.4.2.4	-	4.324.958.116	4.324.958.116
7. Vergi Yükümlülüğü	3.4.2.14	2.430.844.633	-	2.430.844.633
7.1 Ödenecek Vergiler		2.430.844.633	-	2.430.844.633
8. Karşılıklar	3.4.2.15	415.247.226	-	415.247.226
9. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	3.4.2.16	13.775.611.407	-	13.775.611.407
9.1 Ödenmiş Sermaye		25.000	-	25.000
9.2 Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı		46.208.524	-	46.208.524
9.3 İhtiyat Akçesi		13.729.377.883	-	13.729.377.883
10. Değerleme Hesabı	3.4.2.17	32.651.756.835	-	32.651.756.835
11. Dönem Kârı	3.4.2.20	13.857.321.192	-	13.857.321.192
12. Diğer Pasifler	3.4.2.18	704.095.396	1.486.699.553	2.190.794.949
12.1 Hazine Altınları (Safi Gram) 345.574,68	3.4.2.1	34.315.794	-	34.315.794
12.2 Akreditifler		-	1.093.229.408	1.093.229.408
12.3 Gider Tahakkukları		3.224.183	-	3.224.183
12.4 Diğer		666.555.419	393.470.145	1.060.025.564
TOPLAM		208.379.719.844	248.472.188.397	456.851.908.241
NAZIM HESAPLAR				945.492.131.807

3.2. 31.12.2015 ve 31.12.2014 Tarihli Bilançolar

AKTİF	Açıklama No.	2015	2014
1. Altın	3.4.2.1	51.191.475.986	47.307.178.355
1.1 Uluslararası Standartta Olan		51.191.475.986	47.307.178.355
2. Yabancı Para Banknotlar	3.4.2.2	4.183.398.575	2.091.971.871
3. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	265.541.843.462	245.424.134.556
3.1 YP Menkul Kıymetler		241.664.149.226	228.715.091.024
3.2 Mevduat		19.711.937.695	12.811.105.792
3.3 Diğer		4.165.756.541	3.897.937.740
4. Rezerv Dilimi Pozisyonu	3.4.2.4	455.272.675	379.048.053
5. Menkul Kıymetler	3.4.2.5	8.957.517.340	9.217.473.960
5.1 Devlet İç Borçlanma Senetleri		8.677.646.830	9.166.544.460
5.2 Diğer		279.870.510	50.929.500
6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	3.4.2.6	95.475.069.203	46.454.161.112
6.1 Açık Piyasa İşlemleri		89.537.797.590	46.254.098.612
6.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		5.937.271.613	200.062.500
7. Yurt İçi Bankalar	3.4.2.7	-	-
8. Krediler	3.4.2.8	22.746.402.971	19.351.600.020
8.1 İç Krediler		22.719.308.685	19.328.800.400
8.1.1 Reeskont Kredileri		22.719.308.685	19.328.800.400
8.1.2 Diğer Krediler		-	-
8.2 Dış Krediler		27.094.286	22.799.620
9. İştirakler	3.4.2.9	753.091.962	628.430.193
10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü	3.4.2.4	4.324.958.116	3.600.846.352
11. Duran Varlıklar (Net)	3.4.2.10	674.043.680	649.458.352
12. Takipteki Alacaklar (Net)	3.4.2.8	-	-
12.1 Takipteki Alacaklar		4.458.844.569	3.549.660.834
12.2 Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)		-4.458.844.569	-3.549.660.834
13. Ertelenmiş Vergi Varlığı	3.4.2.14	7.572.341	8.106.685
14. Değerleme Hesabı	3.4.2.17	-	-
15. Diğer Aktifler	3.4.2.11	2.541.261.930	1.788.964.761
15.1 Uluslararası Standartta Olmayan Altın	3.4.2.1	315.557.403	284.124.524
15.2 Madeni Para		105.358.642	67.256.921
15.3 Gelir Tahakkukları		36.021.615	31.750.122
15.4 Diğer		2.084.324.270	1.405.833.195
TOPLAM		456.851.908.241	376.901.374.270

PASİF	Açıklama No.	2015	2014
1. Tedavüldeki Banknotlar	3.4.2.12	103.042.636.169	85.118.221.700
2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	3.4.2.6	26.505.335	32.306.729
2.1 Açık Piyasa İşlemleri		-	-
2.2 Bankalararası Para Piyasası İşlemleri		26.505.335	32.306.729
2.3 Likidite Senetleri		-	-
3. Mevduat	3.4.2.13	283.679.871.599	241.493.452.078
3.1 Kamu Sektörü Mevduatı		28.633.962.809	22.973.520.974
3.1.1 Hazine, Genel ve Özel Bütçeli İdareler		28.625.962.773	22.935.795.084
3.1.2 Diğer		8.000.036	37.725.890
3.2. Bankacılık Sektörü Mevduatı		249.463.370.343	211.478.897.994
3.2.1 Yurt İçi Bankalar		41.743.731.442	39.141.834.410
3.2.2 Yurt Dışı Bankalar		10.639.374	2.094.617
3.2.3 Zorunlu Karşılıklar Bloke Hesabı		207.708.761.416	172.334.419.690
3.2.3.1 Nakit		168.046.465.972	135.407.992.669
3.2.3.2 Altın	3.4.2.1	39.662.295.444	36.926.427.021
3.2.4 Diğer		238.111	549.277
3.3 Diğer Mevduat		5.582.538.447	7.041.033.110
3.3.1 İşçi Dövizleri		3.900.911.450	5.846.583.016
3.3.2 Uluslararası Kuruluşlar		13.720.624	55.944.044
3.3.3 Fonlar		210.832.859	256.165.984
3.3.4 Diğer		1.457.073.514	882.340.066
4. Yurt Dışı Bankalar	3.4.2.3	1.088.105	867.641
5. Rezerv Dilimi İmkânı	3.4.2.4	455.272.675	379.048.053
6. SDR Tahsisatı	3.4.2.4	4.324.958.116	3.600.846.352
7. Vergi Yükümlülüğü	3.4.2.14	2.430.844.633	1.527.932.895
7.1 Ödenecek Vergiler		2.430.844.633	1.527.932.895
8. Karşılıklar	3.4.2.15	415.247.226	385.247.276
9. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	3.4.2.16	13.775.611.407	10.947.816.726
9.1 Ödenmiş Sermaye		25.000	25.000
9.2 Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı		46.208.524	46.208.524
9.3 İhtiyat Akçesi		13.729.377.883	10.901.583.202
10. Değerleme Hesabı	3.4.2.17	32.651.756.835	22.857.074.080
11. Dönem Kârı	3.4.2.20	13.857.321.192	8.641.643.826
12. Diğer Pasifler	3.4.2.18	2.190.794.949	1.916.916.914
12.1 Hazine Altınları	3.4.2.1	34.315.794	30.897.575
12.2 Akreditifler		1.093.229.408	938.770.080
12.3 Gider Tahakkukları		3.224.183	3.198.749
12.4 Diğer		1.060.025.564	944.050.509
TOPLAM		456.851.908.241	376.901.374.270
NAZIM HESAPLAR		945.492.131.807	886.302.696.131

3.3. 2015 ve 2014 Hesap Dönemlerine Ait Kâr/Zarar Tabloları

	Açıklama No.	2015	2014
Faiz Geliri	3.4.2.20	8.358.772.402	6.346.312.256
Faiz Gideri	3.4.2.20	-1.997.385.869	-1.009.528.914
Net Faiz Geliri/Gideri		6.361.386.533	5.336.783.342
Komisyon ve Hizmet Geliri	3.4.2.20	477.292.315	404.815.947
Komisyon ve Hizmet Gideri	3.4.2.20	-14.534.728	-10.160.789
Net Komisyon ve Hizmet Geliri/Gideri		462.757.587	394.655.158
Faiz Dışı Gelir	3.4.2.20	12.734.764.147	7.427.995.804
Faiz Dışı Gider	3.4.2.20	-3.351.236.299	-3.056.115.939
Net Faiz Dışı Gelir/Gider		9.383.527.848	4.371.879.865
Vergi Öncesi Kâr/Zarar		16.207.671.969	10.103.318.365
Vergi Gideri	3.4.2.14	-2.350.350.777	-1.461.674.539
Dönem Kârı/Zararı		13.857.321.192	8.641.643.826

3.4. Açıklamalar

3.4.1. Finansal Raporlama Esasları

TCMB, yasal defterlerini vergi mevzuatına ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na, yasal finansal tablolarını 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na uygun olarak hazırlamaktadır.

Muhasebenin dönemsellik, tam açıklama, ihtiyatlılık, sosyal sorumluluk, kişilik, işletmenin sürekliliği, parayla ölçülme, maliyet esası, tarafsızlık ve belgelendirme, tutarlılık, özün önceliği ve önemlilik ilkeleri, finansal olayların kaydedilmesi ve ölçülmesinde TCMB muhasebe uygulamalarının temel dayanağını oluşturmaktadır.

TCMB'nin gerçekleştirdiği işlemler işlem tarihindeki kurlar üzerinden Türk lirasına çevrilmektedir. Finansal tabloların hazırlanması sırasında, yabancı para cinsinden kayıtlara geçirilmiş olan varlık ve yükümlülük hesapları raporlama tarihindeki cari döviz ve efektif alış kurları esas alınarak Türk lirasına çevrilmektedir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince, Türk lirası değerinin yabancı paralar karşısında değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktif ve pasifindeki altın ve dövizlerin yeniden değerlendirilmesi sonucu oluşan gerçekleşmemiş gelir ve giderler TCMB bilançosunun aktif veya pasifinde "Değerleme Hesabı" kaleminde izlenmektedir. Bu gelir ve giderlerin gerçekleşmesi halinde, gerçekleşen tutarlar kâr/zarar hesaplarına aktarılmaktadır.

Finansal tablolar, Türk lirası cinsinden ifade edilmektedir.

3.4.1.1. Altın Rezervi

TCMB altın rezervleri, TCMB kasasında, yurt dışı bankalarda ve BIST nezdinde tutulan uluslararası standartta olan ve uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır. Rezerv yönetimi politikası kapsamında yurt dışındaki altınlar serbest depolarda tutulmaktadır. Zorunlu karşılık tesisi için bankalar tarafından yatırılan altınlar da yurt dışı bankalar ve BIST nezdinde takip edilmektedir.

Altın, alım tarihinde geçerli fiyatlar üzerinden kayda alınmakta ve izleyen dönemlerde gerçeğe uygun değer (GUD) ile değerlendirilmektedir. GUD ayın son gününde Londra Altın Borsasında saat 10:30 ve saat 15:00'te kote edilen altın fiyatlarının ortalaması ve 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak hesaplanmakta, ay sonlarındaki değerlendirilmiş değerleri üzerinden günlük olarak Türk lirasına çevrilerek bilançoda gösterilmektedir. Altının fiyat ve kur farkı değişiminden kaynaklanan GUD değişiklikleri gerçekleşmemiş kazanç ya da kayıp olarak 1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince "Değerleme Hesabı"nda takip edilmektedir.

3.4.1.2 Finansal Varlıklar ve Yükümlülükler

a) GUD Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar

GUD farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar; alım-satım amacıyla elde tutulan finansal varlıklardır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun açık piyasa işlemleri ile ilgili 52. maddesine dayanılarak, para arzı ve ekonominin likiditesini düzenlemek amacıyla, TCMB'nin kendi nam ve hesabına satın aldığı menkul kıymetler ile yabancı para menkul kıymetler bu grupta sınıflandırılmaktadır. Alım-satım amaçlı finansal varlıklar, kayda alınmalarının ardından ay sonları itibarıyla GUD'ları ile değerlemeye tabi tutulmakta ve oluşan kazanç ve kayıplar, kâr/zarar hesaplarına intikal ettirilmektedir. Alım-satım amaçlı finansal varlıkların elde etme maliyeti ile GUD'ları arasındaki değer farkları, bilançoda "3. Yurt Dışı Bankalar" ve "5. Menkul Kıymetler" kalemlerine yansıtılmaktadır.

GUD, BIST'ta aynı gün valörlü işlemler için oluşan ağırlıklı ortalama fiyat, bu fiyatların bulunmaması durumunda ise, ilgili menkul kıymetlerin TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatları üzerinden hesaplanmaktadır. Yabancı para menkul kıymetler, ay sonları itibarıyla ilgili uluslararası piyasalarda oluşan kapanış fiyatları üzerinden hesaplanan GUD'ları ile değerlendirilmektedir.

Alım-satım amaçlı finansal varlıkların elde tutulması esnasında kazanılan faizler, faiz gelirleri içerisinde gösterilmektedir.

b) Krediler

TCMB tarafından verilen krediler, kredi tutarının karşı tarafa transferi ile kayıtlara yansıtılmaktadır. Krediler etkin faiz yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş maliyeti üzerinden gösterilir. Etkin faiz yöntemi; finansal varlığın itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilmesi ve ilgili faiz gelirinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince tahsil edilecek tahmini nakit toplamını, ilgili finansal varlığın tam olarak net bugünkü değerine indirgeyen orandır.

c) Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Satılmaya hazır finansal varlıklar ilk olarak alış maliyetleri ile kaydedilmektedir. Kayda alınmalarını takip eden dönemlerde satılmaya hazır finansal varlıkların GUD'u, piyasa fiyatları veya diğer değerlendirme yöntemleri kullanılarak belirlenmektedir. Satılmaya hazır finansal varlıkların GUD değişiklikleri sebebiyle oluşan gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplar, "12. Diğer Pasifler" kaleminde takip edilmektedir.

TCMB'nin BIS, SWIFT ve IILM'de bulunan iştirakleri satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılmaktadır.

İştirakin GUD değişikliklerinden kaynaklanan kazanç ve kayıplar "12. Diğer Pasifler" kaleminde takip edilmekte olup, elden çıkarılması durumunda, kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

İştiraklere ilişkin temettüler, temettü alma hakkının kesinleştiği dönemde kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

d) Geri Satım Vaadiyle Alım İşlemleri

Türk lirası cinsinden menkul kıymetlerin geri satım vaadiyle alım işlemleri TCMB'nin yürüttüğü açık piyasa işlemleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Geri satım vaadiyle alım işlemleri, teminat karşılığı verilen kredi şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Nakit alacaklar, işlem tarihinde verilen tutar kadar, aktifte "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar / 6.1 Açık Piyasa İşlemleri" kaleminde gösterilirken, teminat olarak alınan menkul kıymetler nazım hesaplarda takip edilmektedir. Bankalardan alınan faizler etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemde doğan faiz geliri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

e) Finansal Varlıklarda Değer Düşüklüğü

GUD farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar dışındaki finansal varlıklar veya finansal varlık grupları, her bilanço tarihinde değer düşüklüğüne uğradıklarına ilişkin göstergelerin bulunup bulunmadığına dair değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Finansal varlığın ilk muhasebeleştirilmesinden sonra bir veya birden fazla olayın meydana gelmesi ve söz konusu olayın ilgili finansal varlığın veya varlık grubunun güvenilir bir biçimde tahmin edilebilen gelecekteki nakit akımları üzerindeki olumsuz etkisi sonucunda ilgili finansal varlığın değer düşüklüğüne uğradığına ilişkin tarafsız bir göstergenin bulunması durumunda değer düşüklüğü zararı oluşmaktadır. İtfa edilmiş değerinden gösterilen finansal varlıklar için değer düşüklüğü tutarı gelecekte beklenen tahmini nakit akımlarının finansal varlığın etkin faiz oranı üzerinden iskonto edilerek hesaplanan bugünkü değeri ile kayıtlı değeri arasındaki farktır.

Finansal varlıklarda, değer düşüklüğü doğrudan ilgili finansal varlığın kayıtlı değerinden düşülmektedir. Ticari bir alacağın tahsil edilememesi durumunda, söz konusu tutar kadar karşılık ayrılmaktadır. Karşılık hesabındaki değişimler kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

f) Finansal Varlıkların Bilanço Dışı Bırakılması

TCMB, finansal varlığa ait nakit akışlarına ilişkin sözleşmeden doğan haklarının süresinin dolması veya ilgili finansal varlığı ve bu varlığın mülkiyetinden doğan tüm riskleri ve kazanımları başka bir tarafa devretmesi durumunda söz konusu varlığı bilanço dışı bırakmaktadır.

g) GUD Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Yükümlülükler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 52. maddesi gereğince, para politikası hedeflerine uygun olarak para arzının ve ekonominin likiditesinin etkin bir şekilde düzenlenmesi amacıyla, açık piyasa işlemleri çerçevesinde TCMB'nin kendi nam ve hesabına, ikincil piyasada alınıp satılabilen ve vadesi 91 günü aşmayan likidite senetleri ihraçları bu grupta sınıflandırılmaktadır. TCMB, likidite senetlerini ihraç tutarı üzerinden muhasebeleştirilmekte, ay sonları itibarıyla TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatlar üzerinden GUD'u ile göstermektedir. İhraç tutarı ile GUD'u arasındaki farklar ay sonları itibarıyla kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. Bilanço tarihi itibarıyla TCMB'nin likidite senedi ihracı bulunmamaktadır.

h) Diğer Finansal Yükümlülükler

Diğer finansal yükümlülükler etkin faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz gideri ile birlikte itfa edilmiş maliyet bedeli esas alınarak muhasebeleştirilmektedir.

i) Geri Alım Vaadiyle Satım İşlemleri

Geri alım vaadiyle satım işlemleri, teminat karşılığı alınan mevduat şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Teminat olarak verilen menkul kıymetler bilançonun aktifinde "5. Menkul Kıymetler" içerisinde gösterilirken, nakit borçlar, işlem tarihinde alınan tutar kadar, pasifte "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar/ 2.1 Açık Piyasa İşlemleri" başlığı altında takip edilmektedir. Bankalara ödenecek faiz etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlem için ödenen faiz gideri, kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

3.4.1.3. Gelirler ve Giderler

a) Faiz Geliri/Gideri

Dönemsellik ilkesinin gereği olarak henüz vadesi gelmemiş alacaklar ve borçlara ait faizler için ay sonlarında gelir ve gider reeskontları, vadesi gelen ancak tahsilatı veya ödemesi bir sonraki dönemde yapılacaklar için ise gelir ve gider tahakkukları yapılmaktadır.

b) Komisyon ve Hizmet Geliri/Gideri

TCMB'nin ticari bankalar, Hazine Müsteşarlığı, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile muhtelif kişi ve kuruluşlarla olan işlemlerinden dolayı ödediği ya da tahsil ettiği komisyon ve hizmet geliri ve gideri, tahsil edildiği veya ödendiği dönemde gelir veya gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Tahsilatı veya ödenmesi bir sonraki dönemde gerçekleşecekler için gelir veya gider tahakkukları yapılmaktadır.

3.4.1.4. Duran Varlıklar

Duran varlıklar, arsalar, binalar ve bina maliyetine giren ilave harcamalar ile demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır.

TCMB bilançosundaki arsalar maliyet değerleri üzerinden, binalar, demirbaşlar ve yazılımlar ise amortismanları ile netleştirilmiş değerleri üzerinden bilançoda gösterilmektedir.

Duran varlıkların elden çıkarılması sonucunda satış bedeli ile varlığın netleştirilmiş değeri arasındaki fark, gelir veya gider olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

Arsalar dışındaki duran varlıkların amortismanları Vergi Usul Kanunu (VUK) Genel Tebliğlerinde yer alan faydalı ömürleri dikkate alınarak kıst amortisman yöntemine göre hesaplanmaktadır.

3.4.1.5. Tedavüldeki Banknotlar

1211 sayılı TCMB Kanunu ile Türkiye’de banknot ihraç etme yetkisi sadece TCMB’ye verilmiştir. Tedavüle çıkarılan banknot miktarı TCMB bilançosunda “1. Tedavüldeki Banknotlar” kaleminde gösterilmektedir. TCMB, tedavülde bulunan banknotları gerekli gördüğü zaman yeni banknotlarla değiştirebilmektedir. Tedavüldeki banknotlar, finansal tablolarda banknotların nominal değerleriyle gösterilmektedir.

TCMB’nin banknot matbaasında üretilen yarı mamul banknot stokları “15. Diğer Aktifler” kalemi altında maliyet bedeli ile izlenmektedir. Banknotlar ile ilgili harcamalar aktifleştirilmekte ve banknotlar TCMB’nin yedek deposuna aktarıldığında giderleştirilmektedir. Mamul ve yarı mamul maliyetleri; doğrudan maliyetler ile amortisman gideri, personel gideri, banknot taşıma gideri ve diğer üretim giderleri gibi genel giderleri içermektedir.

3.4.1.6. Karşılıklar

1211 sayılı TCMB Kanunu’nun 59. maddesine göre, TCMB’nin yıllık gayri sâfi kârından ertesi yıllara has işlemler dolayısıyla meydana gelebilecek muayyen riskleri karşılamak üzere Banka Meclisince uygun görülebilecek tutarlarda provizyonlar ayrılabilir.

3.4.1.7. Çalışanlara Sağlanan Faydalar

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı, emeklilik veya işten ayrılma durumunda ödenmektedir. Ödenecek tutar, mensubun unvanı ve hizmet yılına göre ilgili kanunlarda belirtilen esaslara göre hesaplanmaktadır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü, tüm çalışanların emeklilikleri dolayısıyla ileride doğması beklenen yükümlülük tutarlarının net bugünkü değerine göre hesaplanmakta ve finansal tablolara yansıtılmaktadır.

3.4.1.8. Vergiler

a) Ödenecek Vergiler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 1. maddesi gereğince "anonim şirket" olarak kurulan TCMB, kurumlar vergisi mükellefidir. TCMB, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre ücretler, serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemeler, mevduat faizleri vs. üzerinden, ayrıca 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesine göre dar mükellefiyete tabi kurumlara yapılan gayrimenkul sermaye iratları, serbest meslek kazançları ve anılan maddede belirtilen diğer kazançlar dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden tevkifat yapmakla sorumludur.

TCMB, banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) mükellefidir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi kapsamındaki varlık ve yükümlülüklerden TCMB lehine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları, değerlemenin yapıldığı dönem kazancına dahil edilmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınmamaktadır. TCMB aleyhine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları ise değerlemenin yapıldığı dönem kazancından düşülmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmamaktadır.

Cari döneme ait kurumlar vergisi, kâr/zarar tablosuna gider olarak yansıtılmaktadır.

b) Ertelenmiş Vergi

Ertelenmiş vergi yükümlülüğü veya varlığı, varlıkların ve yükümlülüklerin finansal tablolarda gösterilen tutarları ile defter kayıtları arasındaki geçici farkların vergi etkisinden kaynaklanmaktadır. Ertelenmiş vergi varlığı bilançonun aktifinde, ertelenmiş vergi yükümlülüğü bilançonun pasifinde gösterilmektedir.

Cari döneme ait ertelenmiş vergi, kâr/zarar tablosuna gelir ya da gider olarak ya da diğer pasif hesaplarla ilişkilendirilerek raporlanmaktadır.

3.4.1.9. Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Finansal Tablolarının Düzeltilmesi

Finansal durumun karşılaştırılabilmesine imkan vermek üzere, TCMB'nin cari ve önceki dönem finansal tabloları birlikte sunulmaktadır. Cari dönem finansal tablolarının sunumu ile uygunluk sağlanması açısından önceki dönem finansal tabloları gerekli görüldüğünde yeniden sınıflandırılmakta ve önemli farklılıklar açıklanmaktadır.

3.4.1.10. Saklama İşlemleri

Çeşitli kişi ve kuruluşlara ait emanete alınan varlıklar, saklama amacıyla elde tutulduklarından nazım hesaplarda izlenmektedir.

3.4.2. Finansal Tablo Kalemlerine İlişkin Açıklamalar

3.4.2.1 Altın

Altın mevcudu, 515.519.993,79 safi gram karşılığı 51.191.475.986 TL tutarında uluslararası standartta olan ve 3.177.797,62 safi gram karşılığı 315.557.403 TL tutarında uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır. Uluslararası standartta olan altınların bir kısmı TCMB'ye ait olup, bir kısmı ise zorunlu karşılık tesisi için yatıran bankalara aittir. Söz konusu altınlar, TCMB kasalarında, BIST nezdinde ve yurt dışındaki bankalar nezdinde muhafaza edilmektedir.

Tablo 3. Altın

	2015		2014	
	Safi Gram	TL	Safi Gram	TL
Uluslararası Standartta Olan Altın	515.519.994	51.191.475.986	529.108.282	47.307.178.355
TCMB malı altın	116.103.765	11.529.180.541	116.103.765	10.380.751.334
BOE nezdinde	53.743.706	5.336.785.539	53.743.706	4.805.184.844
FED nezdinde	28.689.413	2.848.877.702	28.689.413	2.565.099.132
TCMB nezdinde	33.670.645	3.343.517.301	33.670.645	3.010.467.357
Bankalar zorunlu karşılık altını	397.644.082	39.486.320.109	413.004.517	36.926.427.021
BOE nezdinde	340.505.164	33.812.387.729	410.763.314	36.726.042.714
BIST nezdinde	57.138.919	5.673.932.380	2.241.203	200.384.307
Finansman şirketleri zorunlu karşılık altını	1.772.147	175.975.335	-	-
BOE nezdinde	1.772.147	175.975.335	-	-
BIST nezdinde	-	-	-	-
Uluslararası Standartta Olmayan Altın	3.177.798	315.557.403	3.177.798	284.124.524
TCMB'ye ait	2.832.113	281.230.738	2.832.113	253.217.160
Koleksiyon (TCMB'ye ait)	109	10.871	109	9.789
Hazine'ye ait	345.575	34.315.794	345.575	30.897.575

NOT: Altın, 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak, 1.062,25 USD/Ons fiyatı (2014: 1.199,25) ile ve 31.12.2015 tarihli ABD doları döviz alış kuru olan 2,9076 TL (2014: 2,3189 TL) kullanılarak değerlendirilmiştir. Buna göre 1 safi gram altın fiyatı = (1.062,25 x 2,9076) / 31,1035 = 99,30 TL olarak gerçekleşmiştir.

Uluslararası standartta olan altınlar, TCMB tarafından yabancı para rezervlerinin bir parçası olarak tutulmakta ve toplam yabancı para rezervlerinin yüzde 15,93'ünü (2014: yüzde 16,03) oluşturmaktadır. Zorunlu karşılık tesisi için bankalar ve finansman şirketleri tarafından yatırılan 399.416.229,12 safi gram karşılığı 39.662.295.444 TL tutarındaki altınlar da bu kalemdedir.

Uluslararası standartta olmayan altınların bir kısmı TCMB'ye, bir kısmı da Hazine'ye aittir ve tamamı TCMB kasalarında muhafaza edilmektedir. Söz konusu altınlar, bilançonun aktifinde "15. Diğer Aktifler" kaleminin altında takip edilmektedir. Hazine'ye ait olan 345.574,68 safi gram karşılığı 34.315.794 TL'lik kısım bilançonun pasifinde "12. Diğer Pasifler/12.1 Hazine Altınları" kaleminin altında gösterilmektedir.

3.4.2.2. Yabancı Para Banknotlar

2015 yıl sonu itibarıyla TCMB şubelerinin kasalarında bulunan yabancı para (YP) banknotların TL karşılığı 4.183.398.575 TL'dir.

Tablo 4. Yabancı Para Banknotlar

	2015	2014
Yabancı para banknotlar	4.183.398.575	2.091.971.871

3.4.2.3. Yurt Dışı Bankalar

TCMB'nin döviz rezervlerinin büyük bir bölümünü oluşturan ve bilançonun aktifinde yer alan "3. Yurt Dışı Bankalar" kalemi, GUD'u ile izlenen YP menkul kıymetler, yabancı bankalardaki depo hesapları ve cari hesaplardan oluşmaktadır.

Tablo 5. Yurt Dışı Bankalar (Aktif)	2015		2014	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
YP menkul kıymetler	241.664.149.226	83.114.647.553	228.715.091.024	98.630.855.588
Mevduat	19.711.937.695	6.779.453.052	12.811.105.792	5.524.647.804
Diğer	4.165.756.541	1.432.713.076	3.897.937.740	1.680.942.576
Vadesiz mevduat	264.281.047	90.893.193	648.589.835	279.697.199
SDR holding hesabı	3.900.212.068	1.341.385.358	3.247.339.571	1.400.379.305
Diğer	1.263.425	434.525	2.008.335	866.072
TOPLAM	265.541.843.462	91.326.813.682	245.424.134.556	105.836.445.968

Bilançonun pasifinde yer alan "4. Yurt Dışı Bankalar" kaleminin 2015 ve 2014 yıl sonları itibarıyla bakiyeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6. Yurt Dışı Bankalar (Pasif)	2015		2014	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
Nostro hesaplar	1.088.105	374.228	867.641	374.160

3.4.2.4. IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler

Türkiye'nin IMF üyeliğinden doğan mali ilişkiler çerçevesinde, ülke kotasının altın ve yabancı para olarak ödenen kısmı bilançonun aktifinde yer alan "4. Rezerv Dilimi Pozisyonu" ve pasifinde yer alan "5. Rezerv Dilimi İmkanı" kalemlerinde takip edilmektedir. 112.775.000 SDR olan bu tutarın 37.750.000 SDR'lik kısmı altın olarak ödenmiştir. Türkiye'nin IMF kotası 1.455,8 milyon SDR'dir.

Tablo 7. IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler	2015		2014	
	TL	SDR	TL	SDR
Aktif				
Rezerv dilimi pozisyonu	455.272.675	112.775.000	379.048.053	112.775.000
SDR tahsisatı nedeniyle Hazine yükümlülüğü	4.324.958.116	1.071.329.729	3.600.846.352	1.071.329.729
Pasif				
Rezerv dilimi imkanı	455.272.675	112.775.000	379.048.053	112.775.000
SDR tahsisatı	4.324.958.116	1.071.329.729	3.600.846.352	1.071.329.729

IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve Hazine tarafından kullanılmış olan 112.307.000 SDR ile 2009 yılında tahsis edilen toplam 959.022.729 SDR tutarındaki Genel ve Özel SDR Tahsisatı ise aktifte "10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü", pasifte ise "6. SDR Tahsisatı" kalemlerinde izlenmektedir.

3.4.2.5. Menkul Kıymetler

Menkul kıymetlerin 2015 yıl sonu itibarıyla GUD'u 8.957.517.340 TL'dir.

Tablo 8. Menkul Kıymetler	2015		2014	
	Maliyet	GUD	Maliyet	GUD
Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilen devlet tahvilleri, hazine bonoları	8.818.537.542	8.677.646.830	8.986.647.437	9.166.544.460
Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları	277.611.140	279.870.510	48.065.000	50.929.500
TOPLAM	9.096.148.682	8.957.517.340	9.034.712.437	9.217.473.960

3.4.2.6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar

Bilançonun aktifinde yer alan ve TCMB'nin nakit alacaklarını gösteren "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar" kalemi, 2015 yıl sonu itibarıyla 95.475.069.203 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gelir reeskontları, geri satım vaadiyle alım işlemleri için 64.797.798 TL (2014: 45.098.790 TL); Bankalararası Para Piyasası işlemleri için ise 1.771.613 TL (2014: 62.500 TL)'dir.

Bilançonun pasifinde yer alan ve TCMB'nin nakit borçlarını gösteren "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar" kalemi 26.505.335 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gider reeskontu, Bankalararası Para Piyasası işlemleri için 5.335 TL (2014: 6.729 TL)'dir.

Tablo 9. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/Borçlar	2015	2014
Aktif		
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	95.475.069.203	46.454.161.112
Açık piyasa işlemleri	89.537.797.590	46.254.098.612
Bankalararası para piyasası işlemleri	5.937.271.613	200.062.500
Pasif		
Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	26.505.335	32.306.729
Açık piyasa işlemleri	-	-
Bankalararası para piyasası işlemleri	26.505.335	32.306.729
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar (Net)	95.448.563.868	46.421.854.383

3.4.2.7. Yurt İçi Bankalar

"7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde TCMB tarafı döviz depo işlemleri ile karşılaşan döviz depo işlemleri gösterilmekte olup 2015 yıl sonu itibarıyla bakiye vermemektedir.

3.4.2.8. Krediler ve Takipteki Alacaklar

İç krediler reeskonta kabul edilen senetler karşılığında bankalara kullandırılan 5.301.646.555 ABD doları (2014: 6.205.028.195 ABD doları), 2.302.355.384 Euro (2014: 1.755.486.738 Euro) ve 3.504.733 İngiliz sterlini (2014: 1.969.219 İngiliz sterlini) karşılığı 22.746.104.797 TL (2014: 19.347.622.829 TL) tutarındaki kredilerden oluşmaktadır. İç kredilerin 2015 yıl sonu bakiyesi reeskontlar dahil 22.719.308.685 TL (2014: 19.328.800.400 TL) olarak gerçekleşmiştir.

Dış krediler, Sudan ve Arnavutluk Merkez Bankalarına kullandırılan kredilerden oluşmaktadır. Sudan Merkez Bankası ile TCMB arasında imzalanan bankacılık anlaşması uyarınca kullandırılan kredi 9.061.417 ABD doları (2014: 9.061.417 ABD doları) olup karşılığı 26.346.975 TL (2014: 21.012.519 TL)'dir. 31 Aralık 1990 tarihinde sona erdirilen TCMB ile Arnavutluk Merkez Bankası arasındaki bankacılık düzenlemesi kapsamında kullandırılan krediler ise 256.359 ABD doları (2014: 769.077 ABD doları) karşılığı 745.389 TL olup gelir reeskontu dahil tutarı 747.311 TL (2014: 1.787.101 TL)'dir. Dış kredilerin 2015 yıl sonu bakiyesi reeskontlar dahil 27.094.286 TL (2014: 22.799.620 TL) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10. Krediler ve Takipteki Alacaklar

	2015	2014
İç krediler	22.719.308.685	19.328.800.400
Dış krediler	27.094.286	22.799.620
Takipteki alacaklar (net)	-	-
Takipteki alacaklar	4.458.844.569	3.549.660.834
Takipteki alacaklar karşılığı	-4.458.844.569	-3.549.660.834
TOPLAM	22.746.402.971	19.351.600.020

Irak Merkez Bankasına kullandırılan 1.440.939.271 ABD doları (2014: 1.438.177.534 ABD doları) karşılığı 4.189.675.024 TL (2014: 3.334.989.883 TL) kredi alacağına yıl içinde 2.761.737 ABD doları (2014: 2.088.881 ABD doları) faiz tahakkuk ettirilmiştir. Irak Bekhme Barajı projesi kapsamında satın alınan senetler karşılığı kullandırılan 92.574.475 ABD doları (2014: 92.574.475 ABD doları) karşılığı 269.169.545 TL (2014: 214.670.951 TL) kredi alacağı bulunmaktadır. Bu alacaklardan Irak Merkez Bankasına kullandırılan krediye aylık olarak faiz tahakkuk ettirilmektedir. Tahakkuk ettirilen faiz ile anaparaya 213 sayılı VUK'un 323. maddesi kapsamında karşılık ayrılmaktadır. Toplam 4.458.844.569 TL olan bu alacak ayrılan karşılıkla netleştirildiği için yıl sonu itibarıyla bakiye göstermemektedir.

3.4.2.9. İştirakler

BIS, SWIFT ve IILM'de bulunan iştirakler satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılmaktadır.

TCMB'nin BIS ve SWIFT'te bulunan iştirakleri GUD'uyla, IILM'de bulunan iştiraki GUD'u belirlenemediği için maliyet değeriyle gösterilmektedir.

Merkez bankacılığı faaliyeti çerçevesinde satın alınan ve satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılan BIS iştiraki net varlık değerinin yüzde 70'i olarak hesaplanan GUD'u ile değerlendirilmiştir.

Tablo 11. İştirakler

Hizmet Alanı		2015			2014		
		Hisse Payı (%)	TL	Döviz	Hisse Payı (%)	TL	Döviz
BIS	Bankacılık düzenleme hizmetleri	1,43	723.923.685	10.000.000 SDR	1,43	605.163.793	10.000.000 SDR
SWIFT	Elektronik fon transfer hizmetleri	0,007	92.278	29.040 EUR	0,007	77.400	27.440 EUR
IILM	Likidite yönetimi	13,33	29.076.000	10.000.000 USD	13,33	23.189.000	10.000.000 USD
TOPLAM			753.091.962			628.430.193	

İştiraklerin hareket tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 12. İştirakler Hareket Tablosu

	2015	2014
1 Ocak bakiyesi	628.430.193	587.726.743
GUD değişiklikleri	124.661.769	40.703.450
31 Aralık Bakiyesi	753.091.962	628.430.193

3.4.2.10. Duran Varlıklar (Net)

TCMB duran varlıkları, arsalar, binalar, demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır.

Tablo 13. Duran Varlık Hareket Tablosu

	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
1 Ocak net bilanço değeri	555.765.469	92.298.322	1.394.561	649.458.352
Alımlar	28.063.998	24.367.416	5.063.022	57.494.436
Elden çıkarılanlar (net)	-1.718.437	-28.762	-	-1.747.199
Dönem içi amortisman	-4.962.694	-24.763.117	-1.436.098	-31.161.909
31 Aralık net bilanço değeri	577.148.336	91.873.859	5.021.485	674.043.680
2015	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	729.296.814	221.942.529	23.133.730	974.373.073
Birikmiş amortismanlar	-152.148.478	-130.068.670	-18.112.245	-300.329.393
Net bilanço değeri	577.148.336	91.873.859	5.021.485	674.043.680
2014	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	704.307.142	200.705.115	18.077.091	923.089.348
Birikmiş amortismanlar	-148.541.673	-108.406.793	-16.682.530	-273.630.996
Net bilanço değeri	555.765.469	92.298.322	1.394.561	649.458.352

3.4.2.11. Diğer Aktifler

Tablo 14. Diğer Aktifler	2015	2014
Uluslararası standartta olmayan altın	315.557.403	284.124.524
Madeni para	105.358.642	67.256.921
Gelir tahakkukları	36.021.615	31.750.122
Hazine'den tahsil edilecek masraf ve komisyonlar	21.606.552	17.987.915
EFT mesaj ücretleri	14.045.233	12.886.114
Diğer	369.830	876.093
Diğer	2.084.324.270	1.405.833.195
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek geçici vergi	1.623.927.851	1.182.886.927
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek gelir vergisi stopajı	285.085.235	127.108.486
Depolar	61.412.649	54.370.251
Peşin ödenen ücretler	1.540.384	1.454.445
Diğer	112.358.150	40.013.085
TOPLAM	2.541.261.930	1.788.964.761

3.4.2.12. Tedavüldeki Banknotlar

Tablo 15. Tedavüldeki Banknotlar	2015	2014
1 Ocak bakiyesi	85.118.221.700	74.814.589.728
Tedavüle çıkarılan banknotlar	45.739.890.124	34.357.065.597
Tedavülden çekilen banknotlar	-27.815.475.655	-24.053.433.625
31 Aralık Bakiyesi	103.042.636.169	85.118.221.700

Tedavüldeki banknotlar, 2015 yıl sonunda 103.042.636.169 TL bakiye göstermektedir.

3.4.2.13. Mevduat

Tablo 16. Mevduat	2015	2014
Kamu sektörü mevduatı	28.633.962.809	22.973.520.974
Hazine, genel ve özel bütçeli idareler	28.625.962.773	22.935.795.084
Diğer	8.000.036	37.725.890
Bankacılık sektörü mevduatı	249.463.370.343	211.478.897.994
Yurt içi bankalar	41.743.731.442	39.141.834.410
Bankalar mevduatı	2.406.560.187	7.811.013
Zorunlu karşılık serbest	39.337.171.255	39.134.023.397
Yurt dışı bankalar	10.639.374	2.094.617
Zorunlu karşılıklar bloke hesabı	207.708.761.416	172.334.419.690
Nakit	168.046.465.972	135.407.992.669
Altın	39.662.295.444	36.926.427.021
Diğer	238.111	549.277
Diğer mevduat	5.582.538.447	7.041.033.110
İşçi dövizleri	3.900.911.450	5.846.583.016
Uluslararası kuruluşlar	13.720.624	55.944.044
IMF	13.663.920	11.967.710
Diğer	56.704	43.976.334
Fonlar	210.832.859	256.165.984
Diğer	1.457.073.514	882.340.066
Finansman şirketleri	1.446.839.412	870.293.841
Elçilikler mevduatı	1.452.052	1.640.185
Diğer	8.782.050	10.406.039
TOPLAM	283.679.871.599	241.493.452.078

3.4.2.14. Vergi Yükümlülüğü

TCMB, kurumlar vergisine tabidir. Vergiye tabi kurum kazancı üzerinden tahakkuk ettirilecek kurumlar vergisi tutarı, ticari kazançta vergi matrahından indirilemeyen giderlerin eklenmesi ve vergiye tabi olmayan gelirler ve indirimler düşüldükten sonra kalan matrah üzerinden hesaplanmaktadır.

Tablo 17. Ödenecek Vergiler

	2015	2014
Kurumlar vergisi	2.350.350.777	1.461.674.539
Diğer vergiler	80.493.856	66.258.356
Mükellefiyetten doğan vergiler	12.772.786	9.467.204
Sorumlu sıfatıyla ödenen vergiler	67.721.070	56.791.152
TOPLAM	2.430.844.633	1.527.932.895

2015 yılında uygulanan kurumlar vergisi oranı yüzde 20'dir (2014: yüzde 20). Türkiye'de geçici vergi üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanmakta ve tahakkuk ettirilmektedir. 2015 yılında uygulanan geçici vergi oranı yüzde 20'dir (2014: yüzde 20).

Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile vergi mevzuatının farklı hükümler içerdiği konularda oluşan geçici farklar için geçerli kurumlar vergisi oranı olan yüzde 20 üzerinden ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü hesaplanmaktadır (2014: yüzde 20).

2015 yıl sonu itibarıyla ertelenmiş vergiye konu olan geçici farklar ve hesaplanan ertelenmiş vergi varlığı/yükümlülüğünün detayı aşağıdadır.

Tablo 18. Geçici Farklar ve Ertelenmiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü	2015		2014	
	Toplam Geçici Farklar	Ertelenmiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü	Toplam Geçici Farklar	Ertelenmiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü
Toplam varlıklar	208.750.128	41.750.026	183.421.624	36.684.325
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü	172.190.889	34.438.178	142.190.939	28.438.188
Duran varlıklar amortisman düzeltmesi	36.559.240	7.311.848	41.230.685	8.246.137
Toplam yükümlülükler	-683.553.685	-34.177.684	-571.552.793	-28.577.640
BİS iştirakinin GUD düzeltmesi	-683.553.685	-34.177.684	-571.552.793	-28.577.640
Net Varlık/Yükümlülük	-474.803.556	7.572.341	-388.131.169	8.106.685

Ertelenmiş vergi varlığının hareketi aşağıda verilmektedir.

Tablo 19. Ertelenmiş Vergi Varlığı Hareketi

	2015	2014
1 Ocak bakiyesi	8.106.685	7.523.890
Gelir tablosu ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi (net)	5.065.940	2.490.016
Diğer pasif hesaplar ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi	-5.600.283	-1.907.221
31 Aralık Bakiyesi	7.572.341	8.106.685

3.4.2.15. Karşılıklar

Tablo 20. Karşılıklar	2015	2014
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılıkları	172.190.889	142.190.939
Diğer karşılıklar		
Kıymet yollaması dahili sigorta karşılığı	243.056.337	243.056.337
TOPLAM	415.247.226	385.247.276

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında ayrılan kıymet yollaması dahili sigorta karşılığının 2015 yılı sonu itibarıyla bakiyesi 243.056.337 TL'dir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile 1475 sayılı İş Kanunu hükümleri uyarınca, işverenler çalışanlardan emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde emekli olanlara ya da iş sözleşmesi sona erenlere, hak kazandıkları yasal emekli ikramiyesi veya kıdem tazminatlarını ödemekle yükümlüdür.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılığı, TCMB'nin, çalışanların emekli olmasından kaynaklanan gelecekteki muhtemel yükümlülük tutarının bugünkü değerinin tahmin edilmesi yoluyla hesaplanmaktadır. Bu doğrultuda, toplam yükümlülüklerin hesaplanmasında kullanılan aktüeryal varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

Her hizmet yılına ait azami yükümlülük tutarının enflasyona paralel olarak artacak olması temel varsayım olarak hesaplamalarda dikkate alınmaktadır. Dolayısıyla, uygulanan iskonto oranı, gelecek enflasyon etkilerinin düzeltilmesinden sonraki beklenen reel oranı ifade eder. Bu nedenle, 2015 yıl sonu itibarıyla, finansal tablolarda karşılıklar, çalışanların emekliliğinden kaynaklanacak geleceğe ilişkin muhtemel yükümlülüğün bugünkü değeri tahmin edilerek hesaplanmaktadır. Bilanço tarihindeki karşılıklar, yüzde 5,88 enflasyon ve yüzde 7,23 faiz oranı varsayımlarına göre bulunan yüzde 1,28 (2014: yüzde 1,28) iskonto oranı kullanılarak hesaplanmıştır.

Kıdem tazminatı tavanı altı ayda bir revize edilmekte olup, TCMB çalışanlarının kıdem tazminatı karşılığının hesaplanmasında 1 Eylül 2015 tarihinden itibaren geçerli olan 3.828 TL (2014: 3.438 TL) tavan tutarı dikkate alınmıştır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğünün dönem içerisindeki hareketleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 21. Emekli İkramesi ve Kıdem Tazminatı Yükümlülüğü Hareketi	2015	2014
1 Ocak bakiyesi	142.190.939	128.169.528
Ayrılan karşılık	36.031.941	19.648.997
Ödenen emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı	-6.031.991	-5.627.586
31 Aralık Bakiyesi	172.190.889	142.190.939

3.4.2.16. Sermaye ve İhtiyat Akçesi

25.000 TL olan TCMB'nin sermayesi, her biri 10 kuruşluk 250.000 adet hisseye ayrılmış olup hisse senetleri nama yazılıdır.

Tablo 22. Sermaye ve İhtiyat Akçesi	2015	2014
Ödenmiş sermaye	25.000	25.000
Sermaye enflasyon düzeltme farkı	46.208.524	46.208.524
İhtiyat akçesi	13.729.377.883	10.901.583.202
Adi ihtiyat akçesi	8.949.272.959	6.929.419.508
Fevkalade ihtiyat akçesi	4.766.079.094	3.958.137.863
Hususi ihtiyat akçesi	14.025.831	14.025.831
TOPLAM	13.775.611.407	10.947.816.726

2015 ve 2014 yıl sonları itibarıyla TCMB hissedar bilgilerinin dökümü aşağıdaki gibidir:

Tablo 23. Hissedar Bilgileri	2015		2014	
	Pay (TL)	Pay (%)	Pay (TL)	Pay (%)
Hazine Müsteşarlığı	13.780	55,12	13.780	55,12
T.C. Ziraat Bankası	4.806	19,22	4.806	19,22
Mervak İç ve Dış Ticaret	1.280	5,12	1.280	5,12
Türkiye Garanti Bankası	621	2,48	621	2,48
Türkiye İş Bankası	582	2,33	582	2,33
Türkiye Halk Bankası	277	1,11	277	1,11
Yapı Kredi Bankası	139	0,56	139	0,56
Akbank	8	0,03	8	0,03
Türkiye Ekonomi Bankası	2	0,01	2	0,01
ING Bank	5	0,02	5	0,02
Diğer	3.500	13,99	3.500	13,99
Ödenmiş Sermaye	25.000	100,00	25.000	100,00

3.4.2.17. Değerleme Hesabı

Tablo 24. Değerleme	2015	2014
Değerleme hesabı	32.651.756.835	22.857.074.080

Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlendirilmesi sonucu oluşan aleyhte ve lehte değerlendirme farklarının takip edildiği bu kalemden, 2015 yıl sonu itibarıyla lehte kur farkı olan 32.651.756.835 TL'lik tutar yer almaktadır.

3.4.2.18. Diğer Pasifler

Tablo 25. Diğer Pasifler	2015	2014
Hazine altınları	34.315.794	30.897.575
Akreditifler	1.093.229.408	938.770.080
Gider tahakkukları	3.224.183	3.198.749
Diğer	1.060.025.564	944.050.509
Muhasebe politika değişikliklerinden oluşan fark	651.874.806	545.469.426
Vergi daireleri, icra memurlukları ve mahkeme kararları uyarınca tutulan bloke paralar	25.956.919	22.870.591
Gelecek yıl valörü ile yurt dışı bankalar hesaplarına borç kaydedilecek paralar	341.028.826	338.320.417
Diğer	41.165.013	37.390.075
TOPLAM	2.190.794.949	1.916.916.914

3.4.2.19. Nazım Hesaplar

2015 yıl sonu itibarıyla, Türk lirası, yabancı para ve adet olarak takip edilen nazım hesaplar toplamı 945.492.131.807'dir (2014: 886.302.696.131). Geri satım vaadiyle alım işlemleri nedeniyle bankalardan alınan teminatların nominal değeri 84.610.480.565 TL (2014: 41.307.108.941 TL) olup bu hesaplar altında gösterilmektedir.

3.4.2.20. Kâr/Zarar Hesapları

Tablo 26. Kâr/Zarar Tablosu	2015	2014
NET FAİZ GELİR/GİDERİ	6.361.386.533	5.336.783.342
Faiz Geliri	8.358.772.402	6.346.312.256
TL ve YP menkul kıymetler	2.238.650.148	2.313.891.627
Geri satım vaadiyle alım işlemleri	5.841.937.647	3.918.262.243
Bankalararası para piyasası işlemleri	176.933.637	9.040.148
Krediler	74.836.429	90.762.820
Bankalar	26.414.542	14.355.418
Faiz Gideri	-1.997.385.869	-1.009.528.914
İşçi dövizleri	-13.651.824	-23.082.130
Geri alım vaadiyle satım işlemleri	-199	-4.802.315
Bankalararası para piyasası işlemleri	-1.807.577	-5.504.050
Hazine Müsteşarlığı hesapları	-1.402.704.612	-939.790.853
IMF genel kaynak kullanım hesabı	-2.097.857	-3.045.558
TL zorunlu karşılıklar	-341.861.797	-33.027.233
YP zorunlu karşılıklar	-209.256.823	-
Bankalar	-26.005.180	-276.776
NET KOMİSYON VE HİZMET GELİRİ/GİDERİ	462.757.587	394.655.158
Komisyon ve Hizmet Geliri	477.292.315	404.815.947
EFT işlemleri komisyon ve mesaj ücretleri	228.087.911	201.333.406
Hazine Müsteşarlığından alınan komisyonlar	136.098.370	149.341.828
Bankalardan alınan komisyon ve muhafaza ücretleri	104.203.591	46.644.330
Havale ücretleri	2.240.996	1.922.913
Diğer	6.661.447	5.573.471
Komisyon ve Hizmet Gideri	-14.534.728	-10.160.789
Bankalara ödenen komisyon ve muhafaza ücretleri	-14.341.505	-9.979.020
Diğer	-193.222	-181.769
NET FAİZ DIŞI GELİR/GİDER	9.383.527.848	4.371.879.865
Faiz Dışı Gelir	12.734.764.147	7.427.995.804
YP alım satım kârı	12.710.303.150	6.333.511.390
Menkul kıymetler alım satım kârı ve değer artışı	8.928.134	1.082.158.536
İştirak geliri	6.355.953	5.361.045
Ertelenmiş vergi geliri	5.065.940	2.490.016
Diğer	4.110.971	4.474.817
Faiz Dışı Gider	-3.351.236.299	-3.056.115.939
YP alım satım zararı	-237.909.101	-239.833.459
Menkul kıymetler alım satım zararı ve değer azalışı	-1.280.244.154	-1.677.478.331
Takipteki alacak karşılık gideri	-909.183.735	-287.035.119
Ücretler ve maaşlar	-631.546.401	-598.858.993
Sosyal güvenlik gideri	-81.421.770	-63.310.278
Genel faaliyet gideri	-84.894.150	-75.242.604
Banknot kağıdı ve mürekkep gideri	-92.483.167	-81.147.604
Amortismanlar	-29.525.114	-29.831.203
Diğer	-4.028.705	-3.378.347
NET KÂR/ZARAR	16.207.671.969	10.103.318.365

3.4.2.21. Kâr Dağıtımı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 6335 sayılı Kanunla değişik 64'üncü maddesinin 5. fıkrasında, bu Kanuna tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı VUK'un defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175. ve mükerrer 257. maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda oldukları belirtilmiştir. Anılan fıkrada ayrıca, 6102 sayılı Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümlerinin; 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyeceği hükme bağlanmıştır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 56. ve 60. maddeleri, 6102 sayılı TTK'nın 6335 sayılı Kanunla değişik 64. maddesi hükümleri dikkate alınarak, TCMB'nin 213 sayılı VUK hükümlerine uygun olarak tutulmakta olan defter kayıtlarında yer alan 16.197.939.356 TL'lik 2015 yılı dönem kârının aşağıdaki şekilde dağıtılması öngörülmüştür.

Tablo 27. Kâr Dağıtımı (1211 sayılı Kanun md. 60)	2015	2014
Raporlanan dönem kârı (6102 sayılı TTK)	16.207.671.969	10.103.318.365
Raporlama düzeltme farkları	9.732.613	4.051.110
Dağıtım tabi safi dönem kârı	16.197.939.356	10.099.267.255
Vergi karşılıkları	2.350.350.777	1.461.674.539
Kurumlar vergisi	2.350.350.777	1.461.674.539
Vergi sonrası kâr	13.847.588.579	8.637.592.716
Diğer dağıtımlar	4.544.576.059	2.836.154.763
1-İhtiyat akçeleri	4.535.422.870	2.827.794.680
Adi ihtiyat	3.239.587.871	2.019.853.450
Fevkalade ihtiyat	1.295.834.999	807.941.230
2-Hissedarlar hissesi	3.000	3.000
İlk kâr hissesi	1.500	1.500
İkinci kâr hissesi	1.500	1.500
3-Temettü miktarı (Md.60/c)	9.150.189	8.357.083
Hazine Müsteşarlığına Aktarılacak Tutar	9.303.012.520	5.801.437.953

3.5. Harcamalara İlişkin Açıklamalar

TL işlemleri içinde yer alan genel gider alt kalemleri bazında, Bankanın operasyonel aktiviteleri için son iki yılda yapılan harcamaların, 2003 fiyatlarıyla reel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 28. Harcama Dağılımı (2003 Fiyatlarıyla)	2014 (TL)	2015 (TL)	Değişim (%)
I-Personel Giderleri	273.601.054	273.602.921	0
II-Diğer Giderler	31.089.416	32.578.295	5
III-Banknot Tabı Giderleri	33.529.297	35.490.595	6
TOPLAM	338.219.767	341.671.811	1

2015 yılında, 2014 yılına göre personel giderleri sabit kalırken, diğer giderler ve banknot tabı giderlerinde artış gözlenmektedir.

- **Personel giderleri;** aylıklar, yan ödemeler, sosyal güvenlik giderleri, sosyal yardımlar, sağlık harcamaları, eğitim giderleri ve görev yolluklarından oluşmaktadır.

2014 yılında 4.770 olan personel sayısı, 2015 yılında yüzde 0,2 azalışla 4.762 olmuştur. Reel personel giderlerinde bir önceki yıla göre değişiklik gözlenmemektedir. Banka Meclisi, Para Politikası ve Denetleme Kurulu ile Yönetim Komitesi üyelerinden oluşan Banka üst yönetimine 2015 yılında brüt ücret olarak toplam 5.401.550 TL ödenmiş olup bu tutar Banka personeline 2015 yılında ödenen aylık ve yan ödemeler toplamının yüzde 1'ini oluşturmaktadır.

- **Diğer giderler;** 2015 yılında bir önceki yıla göre yüzde 5 oranında artmıştır. Bu artış 2015 yılında bir önceki yıla göre Bakım ve Onarım Giderleri, Kiralar, Haberleşme Giderleri ve Sosyal İçerikli Giderler kalemlerindeki artıştan kaynaklanmaktadır.

- **Banknot tabı giderleri;** 2015 yılında banknot üretiminde meydana gelen artış nedeniyle yüzde 6 oranında artmıştır.

Banka, Kanunu ile kendisine verilen emisyon, para politikasının belirlenmesi, fiyat istikrarının sağlanması ve ülkenin döviz rezerv yönetimi gibi temel görevleri yerine getirmek ve teknolojik gelişmelerin de gerisinde kalmamak üzere, gerek cari gerekse yatırım harcamalarında azami tasarrufa özen göstererek bütçesini hazırlamaktadır.

3.6. TCMB’de Denetim ve Denetim Raporları

3.6.1. TCMB’de Denetim

Bir anonim şirket olan TCMB’nin faaliyetlerinin denetimi, 1211 sayılı TCMB Kanunu’ndaki düzenlemeler doğrultusunda yapılmakta ve Banka içi ve dışı organlarca gerçekleştirilen denetimler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Banka İçi Denetimler

TCMB Kanunu’nun 15. maddesi uyarınca Genel Kurul, Banka Meclisi tarafından verilen Yıllık Rapor ile Denetleme Kurulu Raporu’nu, Bankanın bilançosunu, kâr ve zarar hesaplarını tetkik eder ve karara bağlar. Genel Kurul, Banka Meclisini ve Denetleme Kurulunu ibra etmek suretiyle Bankanın yıllık faaliyetlerinin denetimini her yıl bu şekilde gerçekleştirir.

Denetleme Kurulu ise, Banka Kanunu’nun 24. maddesi uyarınca, Bankanın bütün muamele ve hesaplarını denetler; yıl sonunda hazırlayacağı raporu Genel Kurula sunar. Banka Kanunu’nun verdiği yetki çerçevesinde Denetleme Kurulu, mütalaalarını yazılı olarak Banka Meclisine bildirir ve bir kopyasını da Başbakanlığa verir.

Bankanın mutata işlemlerinin denetim görev ve yetkisi, TCMB Teşkilat ve Görevleri Esas Yönetmeliği’nin 44. ve 45. maddeleri uyarınca Denetim Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Denetim Genel Müdürlüğü, 1211 sayılı Kanun ve diğer mevzuatın tanıdığı yetki ve görevler çerçevesinde, Bankanın birimleri, şubeleri ve temsilcilikleri ile Banka dışı kurumlar ve kuruluşlar nezdinde denetim yapmak; inceleme ve araştırmalarda bulunmak; gerektiğinde soruşturma yapmak ve danışmanlık faaliyetinde bulunmak görev ve yetkisini haizdir.

TCMB Denetim Yönetmeliği’nin 6. maddesine göre, denetim işlevleri dört tür faaliyetle yerine getirilir. Bunlar iç denetim, soruşturma, inceleme ve danışmanlık ile dış denetim faaliyetidir.

TCMB Denetim Yönetmeliği’nin 37. maddesine göre Bankanın bütün birimlerinde, şubelerinde ve temsilciliklerinde operasyonel denetim, finansal denetim, uygunluk denetimi ve bilişim teknolojileri denetimi türlerinden biri ya da birden fazlası bir arada yapılır.

Dış denetim faaliyeti kapsamında ise Türkiye’de faaliyet gösteren Bankalar; zorunlu karşılık yükümlülüklerinin hesaplanmasının, azami ve ağırlıklı ortalama faiz/kâr zarara katılım oranları bildirimlerinin, değişken faizli mevduat ürünlerinin, mevduatların vade ve tür düzenlemesine uygunluklarının, değişken faizli konut finansmanı sözleşmelerinin yasal uygunluğunun, kredi kartı düzenlemesine aykırılık ve kredi kartı bildirimlerinin kontrolünün, ihracat reeskont kredisi taahhüt hesaplarının kapatılmasının, kredi kartı ve kredili mevduat hesaplarının, ilan edilen faiz oranlarının, fiilen uygulanan azami faiz oranı bildirimlerinin, KT ve MT formlarının mizan ile uyumunun ve IBAN uygulamalarının konuyla ilgili tebliğ, talimat ve genelgelerimize uygun olarak yapılıp yapılmadığı açısından denetlenmektedir. 2015 yılında 22 adet banka ve 4 adet finansman şirketi denetlenmiştir.

Denetim Genel Müdürlüğünde, 18 Başmüfettiş, 5 Başdenetçi, 19 Müfettiş, 1 Denetçi, 3 Bilişim Teknolojileri Denetçisi, 15 Yetkili Denetçi Yardımcısı, 2 Yetkili Bilişim Teknolojileri Denetçi Yardımcısı, 3 Denetçi Yardımcısı ve 2 Bilişim Teknolojileri Denetçi Yardımcısı görev yapmaktadır. Söz konusu denetim elemanlarından 1 Başmüfettiş ile 1 Bilişim Teknolojileri Denetçisi, Genel Müdüre görevlerinde yardımcı olmak üzere görevlendirilmiştir.

Denetim raporlarının sonuçlarına ilişkin gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını takip etmek amacıyla oluşturulan ve Banka Meclisi, Denetleme Kurulu ile Yönetim Komitesinin bilgilendirilmesini, gündemdeki konulara ilişkin görüşlerinin alınmasını amaçlayan “Denetim Takip Sistemi” faaliyeti bu yıl Haziran ve Aralık aylarında yapılmıştır.

TCMB’nin Dış Organlarca Denetimi

TCMB nezdinde gerçekleştirilen dış denetimin yasal dayanağı, TCMB Kanunu’nun 42. maddesidir. Buna göre Başbakan, Bankanın işlem ve hesaplarını denetlettirme yetkisine sahiptir.

TCMB Kanunu’nun 42. maddesi uyarınca Başkan tarafından, Banka faaliyeti ile uygulanmış ve uygulanacak olan para politikası hakkında, her yıl Nisan ve Ekim aylarında Bakanlar Kuruluna rapor sunulmaktadır. Banka, faaliyetine ilişkin olarak yılda iki defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu’nu bilgilendirmektedir.

TCMB Kanunu’nun 42. maddesinin 2. fıkrasına göre; Banka, bilanço, kâr ve zarar hesaplarını bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirebilir. Uluslararası standartlarda faaliyet gösteren merkez bankalarının temel ilkeleri olan “şeffaflık” ve “hesap verme sorumluluğu” çerçevesinde en etkin araçlardan biri olarak görülen bağımsız dış denetim uygulamalarına 2000 yılında başlanmış olup her yıl yapılan bağımsız denetimlerin sonucunda hazırlanan raporlar TCMB Genel Ağ sitesi aracılığıyla kamuoyuna duyurulmaktadır.

Yukarıda belirtilen denetimlerin yanı sıra; Hazine, Devlet Denetleme Kurulu, Sayıştay, bazı Bakanlıklar ve yetkili diğer kamu otoriteleri, gerek görülen durumlarda, kendi görev alanlarına giren konularda, denetim elemanları aracılığıyla TCMB’de denetim yapabilirler.

3.6.2. TCMB Denetleme Kurulu Raporu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
ANONİM ŞİRKETİ
DENETLEME KURULU

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.
2015
SEKSENDÖRDÜNCÜ HESAP YILINA AİT
DENETLEME KURULU RAPORU

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 2015 Yılı Hesap Dönemine ilişkin faaliyet ve sonuçları, Kurulumuzca ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde incelenmiştir.

1. İdare Merkezi ve Şubelerde yapılan denetleme ve sayımlarda; yedek ve servis kasalarında bulunan nakit, altın, efektif ve kıymetli evrakın muhasebe ve mevcutlar defterindeki kayıtlarına uygun bulunduğu, bu kıymetlerin talimata göre muhafaza edilerek yönetildiği,
2. Hesap dönemi içerisinde Banka Meclisi Üyelerince verilen ve Kurulumuza intikal eden muhalefet şerhleri görüşülmüş, Kurulumuzca yapılacak bir işlem bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Anılan muhalefet şerhleri ile üyelerce verilen çekimser oylara ilişkin döküm Denetleme Kurulu dosyasına konulmuştur.
3. Banka hesaplarıyla ilgili defterlerin incelenmesinde; kayıtların düzenli ve mevzuata uygun olarak tutulduğu, Banka işlemlerinde Bankamız Kanunu ve Esas Mukavelesi hükümlerine aykırı bir duruma rastlanmadığı,
4. 31.12.2015 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bulunan "Bilanço" ile 01.01.2015- 31.12.2015 dönemini kapsayan Gelir tablosu'nun Türk Ticaret Kanunu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na uygun olarak hazırlandığı,
5. Mali Tabloların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 31.12.2015 tarihi itibarıyla mali durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ilişkin faaliyet sonucunu Türkiye'de yürürlükte bulunan mevzuata ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na uygun olarak doğru, gerçek ve açık bir şekilde gösterdiği,
6. Bankamız tarafından açılmış bulunan hukuki sorumluluk davasının, yargılama sürecinin devam etmekte olduğu,

Kurulumuzca tespit olunmuştur.

Sonuç olarak; 31.12.2015 tarihli "Bilanço" ile "Gelir Tablosu"nu Genel Kurul'un onayına saygılarımızla arz ederiz.

Ankara, 10/03/2016

Ahmet Fethi TOPTAŞ
Denetleme Kurulu Üyesi
imza

Mehmet Ziya GÖKALP
Denetleme Kurulu Üyesi
imza

ÖMER DUMAN
Denetleme Kurulu Üyesi
imza

Mehmet BABACAN
Denetleme Kurulu Üyesi
imza

3.6.3. TCMB Kanunu'na ve İlgili Mevzuata Uygun Olarak Düzenlenmiş Bağımsız Denetim Raporu*

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
Banka Meclisi'ne
Ankara

Finansal Tablolara İlişkin Rapor

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2015 tarihli finansal durum tablosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; kâr veya zarar tablosu, özkaynaklar değişim tablosu, nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlardan oluşan ilişikteki finansal tablolarını denetlemiş bulunuyoruz.

Banka Yönetiminin Finansal Tablolara İlişkin Sorumluluğu

Banka yönetimi, finansal tabloların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na ve ilgili mevzuata (Not I. A. (2)) uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyen finansal tabloların hazırlanmasını sağlamak için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Bağımsız Denetçinin Sorumluluğu

Sorumluluğumuz, yaptığımız denetime dayanarak bu finansal tablolar hakkında görüş bildirmektir. Bağımsız denetimimiz, Uluslararası Denetim Standartları'na uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu standartlar, etik ilkelere uyulmasını ve bağımsız denetimin, finansal tabloların gerçeği doğru ve dürüst bir biçimde yansıtmayı yansıtmadığı konusunda makul bir güvenceyi sağlamak üzere planlanarak yürütülmesini gerektirmektedir.

Bağımsız denetim, finansal tablolardaki tutar ve açıklamalar hakkında denetim kanıtı elde etmek amacıyla denetim prosedürlerinin uygulanmasını içerir. Bu prosedürlerin seçimi, finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı "önemli yanlışlık" risklerinin değerlendirilmesi de dâhil, bağımsız denetçinin mesleki muhakemesine dayanır. Bağımsız denetçi, risk değerlendirmelerini yaparken, şartlara uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla işletmenin finansal tablolarının hazırlanması ve gerçeğe uygun sunumuyla ilgili iç kontrolü değerlendirir, ancak bu değerlendirme, işletmenin iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş verme amacı taşımaz. Bağımsız denetim, bir bütün olarak finansal tabloların sunumunun değerlendirilmesinin yanı sıra, işletme yönetimi tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğunun ve yapılan muhasebe tahminlerinin makul olup olmadığının değerlendirilmesini de içerir.

Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

Görüş

Görüşümüze göre, finansal tablolar, Banka'nın 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait finansal performansını ve nakit akışlarını, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na ve ilgili mevzuata (Not I. A. (2)) uygun olarak doğru ve dürüst bir biçimde yansıtmaktadır.

DRT BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
Member of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU LIMITED**

Müjde Şehsuvaroğlu, SMMM
Sorumlu Denetçi
İstanbul, 19 Şubat 2016

(*) Raporun tam metni www.tcmb.gov.tr adresinde Banka Hakkında/Mali Tablolar ve Raporlar/Bağımsız Denetim Raporları altında yer almaktadır.

3.6.4. UFRS'ye Göre Düzenlenmiş Bağımsız Denetim Raporu*

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
Banka Meclisi'ne
Ankara

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2015 tarihli finansal durum tablosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; kar veya zarar tablosu, diğer kapsamlı gelir tablosu, özkaynaklar değişim tablosu, nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlardan oluşan ilişikteki finansal tablolarını denetlemiş bulunuyoruz.

Yönetimin Finansal Tablolara İlişkin Sorumluluğu

Banka yönetimi; finansal tabloların Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyen finansal tabloların hazırlanmasını sağlamak için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Bağımsız Denetim Kuruluşunun Sorumluluğu

Sorumluluğumuz, yaptığımız bağımsız denetime dayanarak bu finansal tablolar hakkında görüş vermektir. Yaptığımız bağımsız denetim, Uluslararası Denetim Standartları'na uygun olarak yürütülmüştür. Bu standartlar, etik hükümlere uygunluk sağlanmasını ve bağımsız denetimin, finansal tabloların önemli yanlışlık içerip içermediğine dair makul güvence elde etmek üzere planlanarak yürütülmesini gerektirmektedir.

Bağımsız denetim, finansal tablolardaki tutar ve açıklamalar hakkında denetim kanıtı elde etmek amacıyla denetim prosedürlerinin uygulanmasını içerir. Bu prosedürlerin seçimi, finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı "önemli yanlışlık" risklerinin değerlendirilmesi de dâhil, bağımsız denetçinin mesleki muhakemesine dayanır. Bağımsız denetçi, risk değerlendirmelerini yaparken, şartlara uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla işletmenin finansal tablolarının hazırlanması ve gerçeğe uygun sunumuyla ilgili iç kontrolü değerlendirir, ancak bu değerlendirme, işletmenin iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş verme amacı taşımaz. Bağımsız denetim, bir bütün olarak finansal tabloların sunumunun değerlendirilmesinin yanı sıra, işletme yönetimi tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğunun ve yapılan muhasebe tahminlerinin makul olup olmadığının değerlendirilmesini de içerir.

Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

Görüş

Görüşümüze göre, finansal tablolar, Banka'nın 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla finansal durumunu, aynı tarihte sona eren döneme ait finansal performansını ve nakit akışlarını, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun bir biçimde sunmaktadır.

Diğer Husus

Not 2.d'de belirtildiği üzere, ilişikteki finansal tablolarda gösterilen ABD Doları tutarları, Banka tarafından açıklanan resmi döviz alış kuru kullanılarak hesaplanan tutarlar olup bilgi amaçlı verilmiştir. Söz konusu bilgiler finansal tabloların tamamlayıcı bir parçası değildir.

DRT BAĞIMSIZ DENETİM VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
Member of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU LIMITED**
İstanbul, 24 Şubat 2016

(*) Raporun tam metni www.tcmb.gov.tr adresinde Banka Hakkında/Mali Tablolar ve Raporlar/Bağımsız Denetim Raporları altında yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası-Güncel İletişim Bilgileri

İdare Merkezi

Anafartalar Mahallesi
İstiklal Caddesi No: 10
06050 Ulus Altındağ /Ankara
(312) 507 50 00
iletisimbilgi@tcmb.gov.tr

İstanbul Merkez Bankacılığı Araştırma ve Eğitim Merkezi

Kalamış Fener Caddesi
Atlıhan Sokak No: 30/A
34726 Fenerbahçe Kadıköy / İstanbul
(216) 542 3100
imb@tcmb.gov.tr

Şubeler	Telefon	Adres
Adana	(322) 352 1157	Tepebağ Mahallesi Abidinpaşa Caddesi No: 31/A 01010 Seyhan/Adana
Ankara	(312) 507 7300	Anafartalar Mahallesi Atatürk Bulvarı No: 4 06050 Ulus Altındağ/Ankara
Antalya	(242) 244 2276	Sinan Mahallesi Ali Çetinkaya Caddesi No: 14 07100 Muratpaşa/Antalya
Bursa	(224) 224 4960	Santral Garaj Mahallesi Kıbrıs Şehitleri Caddesi No: 94 16200 Osmangazi/Bursa
Denizli	(258) 261 3018	Sırapaplar Mahallesi Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No: 90/A 20010 Merkezefendi/Denizli
Diyarbakır	(412) 228 3473	İskenderpaşa Mahallesi İnönü Caddesi No: 33 21300 Sur/Diyarbakır
Edirne	(284) 213 9704	Çavuşbey Mahallesi Hükümet Caddesi No: 17 22020 Edirne
Erzurum	(442) 213 5142	Kazım Karabekir Paşa Mahallesi Orhan Şerifsoy Caddesi No: 42 25100 Yakutiye/Erzurum
Eskişehir	(222) 221 9850	Arifiye Mahallesi Müftülük Sokak No: 2 26010 Odunpazarı /Eskişehir
Gaziantep	(342) 232 1304	Bey Mahallesi Hürriyet Caddesi No: 6 27010 Şahinbey/Gaziantep
İskenderun	(326) 614 2404	Çay Mahallesi Ulu Camii Caddesi Merkez Bankası Sitesi No: 1 31300 İskenderun/Hatay
İstanbul	(212) 251 3090	Arapcami Mahallesi Bankalar Caddesi No: 13 34421 Karaköy Beyoğlu/İstanbul
İzmir	(232) 425 1850	Konak Mahallesi Cumhuriyet Bulvarı No: 3 35250 Konak/İzmir
İzmit	(262) 322 0505	Kemalpaşa Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No: 36 41200 İzmit/Kocaeli
Kayseri	(352) 222 1348	Şehit Nazım Bey Mahallesi İnönü Bulvarı No: 70 38070 Melikgazi/Kayseri
Konya	(332) 352 4149	Şems-i Tebrizi Mahallesi Mevlana Caddesi No: 25 42050 Karatay/Konya
Malatya	(422) 212 9007	İnönü Mahallesi İnönü Caddesi No: 186 44070 Yeşilyurt/Malatya
Mersin	(324) 238 5357	Camişerif Mahallesi İstiklal Caddesi No: 25/A 33060 Akdeniz/Mersin
Samsun	(362) 431 1555	Kale Mahallesi Kazımpaşa Caddesi No: 26 55030 İlkadım/Samsun
Trabzon	(462) 230 2566	Toklu Mahallesi Devlet Sahilyolu Caddesi No: 357 61030 Ortahisar/Trabzon
Van	(432) 214 2873	Şerefiye Mahallesi Cumhuriyet Bulvarı No: 57 65100 İpekyolu/Van

www.tcmb.gov.tr

ISBN: 978-605-4911-39-4

